

**Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Anabilim Dalı
Sınıf Öğretmenliği Programı**

**İLKOKUL MÜDÜR VE MÜDÜR YARDIMCILARININ
ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARISINI ETKİLEYEN
FAKTÖRLERE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ İLE AKADEMİK
BAŞARISINA KATKILARI**

Yasemin ŞEVİK

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Emine BABAÖĞLAN**

Yüksek Lisans Tezi

Burdur, 2014

**Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Anabilim Dalı
Sınıf Öğretmenliği Programı**

**İLKOKUL MÜDÜR VE MÜDÜR YARDIMCILARININ
ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARISINI ETKİLEYEN
FAKTÖRLERE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ İLE AKADEMİK
BAŞARISINA KATKILARI**

Yasemin ŞEVİK

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Emine BABAÖĞLAN**

Yüksek Lisans Tezi

Burdur, 2014

**MAKÜ EĞİTİM BİLİMLERİ
ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS JÜRİ ONAY FORMU

M.A.K.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 16/12/2013 tarih ve 5617 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından 25/12/2013 tarihinde tez savunma sınavı yapılan Yasemin ŞEVİK'İN İlkokul müdür ve müdür yardımcılarının öğrencilerin akademik başarısını etkileyen faktörlere ilişkin görüşleri ile akademik başarısına katkıları konulu tez çalışması İlköğretim Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE :
(Tez Danışmanı)

Doç. Dr. Emine BABAĞLAN

ÜYE :

Yrd. Doç. Dr. Harun ŞAHİN

ÜYE :

Yrd. Doç. Dr. Fikret KORUR

ONAY

M.A.K.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve/..... sayılı kararı.

İMZA/MÜHÜR

Bildirim Sayfası

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

17/01/2014

Yasemin ŞEVİK

ÖZET

İlkokul Müdür ve Müdür Yardımcılarının Öğrencilerin Akademik Başarısını Etkileyen Faktörlere İlişkin Görüşleri ile Akademik Başarısına Katkıları

Yasemin ŞEVİK

Bu araştırmanın amacı, ilkokul müdür ve müdür yardımcılarının öğrencilerin akademik başarısını etkileyen faktörlere ilişkin görüşleri ile akademik başarısına katkılarını belirlemektir. Araştırma 2012 – 2013 eğitim öğretim yılında Burdur İl merkezi ve merkeze bağlı köylerde bulunan 23 ilkokulun tamamında çalışan okul yöneticileri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu yirmi üç müdür ve yirmi üç müdür yardımcısı olmak üzere toplam kırk altı ilkokul yöneticisi oluşturmaktadır. Araştırma verileri, ilgili alan yazın taraması sonucunda araştırmacı tarafından geliştirilen, dört açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile yüz yüze görüşme metodu kullanılarak toplanmıştır. Veriler içerik analizi türlerinden frekans ve anlamsal analiz türleri kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sürecinde verilen cevaplar; öğrencileri başarıya taşıyan faktörlerin neler olduğu; öğrencilerin başarısını engelleyen faktörlerin neler olduğu; öğrencilerin başarısını arttırmak için neler yapıldığı ve nelerin planlandığı olmak üzere dört kategoride incelenmiştir. Araştırma sonucunda, öğrencileri başarıya taşıyan en önemli faktörün *ailenin nitelikleri* (% 96); ikinci faktörün *başarı güdülemesi* (% 91) ve üçüncü faktörün *okul yöneticileri ve öğretmenlerin yeterlilikleri* (% 89) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin başarısını en çok engelleyen faktörün *ailenin nitelikleri* (% 98); ikinci faktörün *sosyo-ekonomik özellikler* (% 83) ve üçüncü faktörün *televizyon seyretme alışkanlıkları* (% 78) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenci başarısını arttırmak için: en çok *başarı güdülemesi*, ikinci olarak *okul ve aile*, üçüncü olarak *okul ve eğitim koşulları* alanlarında iyileştirme çalışması yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. İlerleyen yıllarda öğrenci başarısını arttırmak için; en çok *okul ve eğitim koşulları*, ikinci olarak *başarı güdülemesi* ve üçüncü olarak *okul ve aile* alanlarında çalışmalar planlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara dayanarak, öğrenci başarısını arttırmak için aile niteliklerini ve bilincini artırıcı, okul-aile işbirliğini geliştirici ve öğrencileri başarıya güdüleyici çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Başarı, ilkokul, öğrenci, müdür, müdür yardımcısı.

ABSTRACT

The Views of Primary School Principals and Vice Principals about the Factors that Affect Students' Academic Success and Their Contribution to Academic Success

Yasemin ŞEVİK

The aim of this research is to determine the views of primary school principals and vice principals about the factors that affect students' academic success and to determine their contribution to academic success. The research was carried out in the 2012 – 2013 academic year with all the primary school administrators in the twenty three primary schools located in Burdur city centre and in the villages connected to the centre. The study group of the research is composed of twenty three principals and twenty three vice principals, making a total of forty six primary school administrators. The data were obtained by means of a semi-structured interview form, composed of four open ended questions, developed by the researcher under the light of the related literature and face-to-face interview method was used. The data were analyzed by using frequency analysis and semantic analysis, forms of content analysis. The responses were explored in the following four categories during the analysis process: the factors that carry the students to success; the factors that hinder students' success; what is being done to increase students' success and what is being planned to increase students' success in the future. At the end of the research, it was found that *family characteristics* (96 %) is the most important factor to carry the students to success; the second factor is *motivation to success* (91 %) and the third factor is *the qualifications of school administrators and teachers* (89 %). It was also found that *family characteristics* (98 %) is the most important factor to hinder students' success; the second factor to hinder student success is *social-economic characteristics* (83 %) and the third is *TV watching habits* (78 %). In order to increase students' success, it was found that improvement attempts have been made firstly about *motivation to success*; secondly about *school and family* and thirdly about *school and education conditions*. Finally, it was found that as part of future plans to increase students' success, improvement attempts are being planned firstly about *school and education conditions*; secondly about *motivation to success* and thirdly about *school and family*. To conclude, depending on the research findings, in order to increase students' success it is

suggested that attempts should be made to improve; family characteristics and consciousness; school-family collaboration and motivation to success.

Key words: Success, primary school, student, principal, vice principal.

Teşekkür

Başarı, çocuklarımızın yüzündeki mutluluktur. Okul yöneticilerinin en önemli görevi de çocuklarımızın yüzündeki bu mutluluğa bir nebze de olsa katkı sağlamak ve onların başarılı olma yolunda ilerlemelerine destek olmaktır. Bu amaçla yola çıktığım araştırmamın başından sonuna kadar desteğini, rehberliğini ve bilimsel katkısını esirgemeyen değerli hocam ve tez danışmanım Doç.Dr. Emine BABAOĞLAN'a en içten teşekkürlerimi bir borç bilirim. Araştırmam süresince benden desteklerini esirgemeyen değerli hocalarım Yrd.Doç.Dr. Fikret KORUR'a ve Yrd.Doç.Dr. Harun ŞAHİN'e, araştırmam da fikirleriyle beni aydınlatan sayın okul müdürüm Tamer BAYAR'a, yüksek lisans eğitimim boyunca fikirlerinden yararlandığım arkadaşlarım Arzu AYDOĞAN ÇAKIR'a ve Niyazi GÖKKAYA'ya, araştırmaya katılan okul yöneticilerine ve meslektaşlarıma teşekkür ederim.

Son olarak bu aşamaya gelmemde büyük emeği olan, manevi desteği ve bilimsel katkısını esirgemeyen eşim Mustafa ŞEVİK'e, oğlum Hüseyin Arda'ya ve aileme teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖZET	I
ABSTRACT	II
TEŞEKKÜR	IV
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	V
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	VIII
TABLolar DİZİNİ	IX
BÖLÜM I	
GİRİŞ.....	1
1.1 Araştırmanın problemi.....	3
1.2 Alt problemler.....	3
1.3 Araştırmanın amacı.....	4
1.4 Araştırmanın önemi.....	4
1.5 Varsayımlar.....	5
1.6 Sınırlılıklar.....	5
1.7 Tanımlar.....	5
BÖLÜM II	
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	8
2.1 Kuramsal çerçeve ve ilgili Araştırmalar.....	8
2.1.1 Başarı ve akademik başarı.....	8
2.1.2 Akademik başarıya etki eden faktörler.....	11
2.1.3 Okul yöneticisi-öğrenci akademik başarı ilişkisi.....	23
BÖLÜM III	
YÖNTEM.....	35
3.1 Araştırmanın modeli.....	35
3.2 Çalışma gurubu.....	35
3.2.1 Çalışma gurubunun karakteristik özellikleri.....	35
3.3 Verilerin toplanması.....	37
3.4 Verilerin analizi ve yorumlanması.....	40
3.5 Geçerlik ve güvenilirlik.....	42

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR.....	46
4.1 Alt problemlere ait bulgular.....	46
4.1.1 Okul Müdürleri ve Müdür Yardımcılarının Görüşlerine Göre Öğrencileri Akademik Başarıya Taşıyan Faktörler Nelerdir?.....	46
4.1.2 Okul Müdürleri ve Müdür Yardımcılarının Görüşlerine Göre Öğrencilerin Akademik Başarısını Engelleyen Faktörler Nelerdir?.....	52
4.1.3 Okul Müdürleri ve Müdür Yardımcılarının Öğrencilerin Akademik Başarısını Arttırmak İçin Yaptıkları Uygulamalar Nelerdir?.....	59
4.1.4 Okul Müdürleri ve Müdür Yardımcıları Öğrencilerin Akademik Başarısını Arttırmak İçin Yapmayı Planladıkları Uygulamalar Nelerdir?.....	65

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	72
5.1 Sonuçlar.....	72
5.1.1 Okul müdürleri ve müdür yardımcılarının görüşlerine göre öğrencileri akademik başarıya taşıyan faktörler.....	72
5.1.1.1 Aile nitelikleri.....	72
5.1.1.2 Başarı güdülemesi.....	72
5.1.1.3 Okul yöneticileri ve öğretmenlerin yeterlilikleri.....	73
5.1.1.4 Sınıf başarı düzeyinin yüksek olması.....	73
5.1.1.5 Diğer başarı faktörleri.....	74
5.1.2 Okul müdürleri ve müdür yardımcılarının görüşlerine göre öğrencilerin akademik başarısını engelleyen faktörler.....	74
5.1.2.1 Aile nitelikleri.....	74
5.1.2.2 Sosyo-ekonomik özellikler.....	75
5.1.2.3 Televizyon seyretme alışkanlıkları.....	75
5.1.2.4 İçinde yer aldığı akran gurubunun değer ve normları.....	76
5.1.2.5 Diğer başarısızlık faktörleri.....	76
5.1.3 Okul müdürleri ve müdür yardımcılarının öğrencilerin akademik başarısını arttırmak için yaptıkları uygulamalar...	77

5.1.3.1	Başarı Güdülemesi.....	77
5.1.3.2	Okul ve aile.....	78
5.1.3.3	Okul ve eğitim koşulları.....	78
5.1.3.4	ğrenci başarısını arttırmak için yapılan diğer uygulamalar.....	79
5.1.4	Okul müdürleri ve müdür yardımcılarının öğrencilerin akademik başarısını arttırmak için yapmayı planladıkları uygulamalar.....	79
5.1.4.1	Okul ve eğitim koşulları.....	79
5.1.4.2	Başarı güdülemesi.....	80
5.1.4.3	Okul ve aile.....	81
5.1.4.4	ğrenci başarısını arttırmak için yapmayı planladıkları diğer uygulamalar.....	81
5.1.5	Ortak sonuçlar.....	82
5.3	neriler.....	82
5.3.1	Uygulayıcılara neriler.....	83
5.3.1.1	Aile nitelikleri ile ilgili öneriler.....	83
5.3.1.2	ğrenci nitelikleri ile ilgili neriler.....	83
5.3.1.3	Başarı güdülemesi ile ilgili neriler.....	83
5.3.1.4	Okul yöneticileri ve öğretmenlerin yeterlilikleri ile ilgili neriler.....	84
5.3.1.5	Sınıf başarı düzeyi ile ilgili neriler.....	84
5.3.1.6	Televizyon seyretme alışkanlıkları ile ilgili neriler.....	84
5.3.1.7	Okulun fiziki koşulları ve ders araç gereçleri ile ilgili neriler.....	85
5.3.2	Araştırmacılara neriler.....	85
	KAYNAKÇA	86
	EKLER.....	94
	Ek-1 Görüşme Formu.....	95
	Ek-2 Araştırma İzni.....	98
	ZGEMİş	99

SİMGELER VE KISALTMALAR

Akt : Aktaran

f : Frekans

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

% : Yüzde

TDK : Türk Dil Kurumu

SBS : Seviye Belirleme Sınavı

LYS : Lisans Yerleştirme Sınavı

M : Müdür

MY : Müdür Yardımcısı

TABLolar DİZİNİ

<u>Tablo/Çizelge</u>	<u>Sayfa No</u>
1. Çalışma grubunun kişisel ve mesleki özellikleri.....	36
2. Müdür ve müdür yardımcısına göre öğrencileri akademik başarıya taşıyan faktörler.....	47
3. Müdür ve müdür yardımcısına göre öğrencilerin akademik başarısını engelleyen faktörler.....	53
4. Müdür ve müdür yardımcılarının öğrencilerin akademik başarısını arttırmak için yaptıkları uygulamalar.....	60
5. Müdür ve müdür yardımcılarının öğrencilerin akademik başarısını arttırmak için yapmayı planladıkları uygulamalar.....	66
6. Müdür ve Müdür Yardımcılarının öğrenci başarısına dair planları	70

BÖLÜM I

Giriş

Genel bir çerçeveden bakıldığında okulların temel görev ve sorumluluğu, öğrencilerin akademik ve sosyal yönden gelişmelerini sağlamaktır. Örneğin, Sarı'ya (2006) göre okullar, çocukların sadece akademik gelişmelerinden değil, sosyal gelişimlerinden de sorumlu olan kurumlardır. Bu nedenle çocuklara sunulacak eğitim ortamlarının hem akademik hem de sosyal gelişimlerini desteklemesi gerekir. Bu bağlamda, okullarda öğrencilere sunulan ortamların, kendilerini güvende ve mutlu hissetmelerine ne ölçüde elverişli olduğu, sosyal ve psikolojik gelişimlerini, dolayısıyla da akademik gelişimlerini en iyi şekilde destekleyecek ortamların nasıl sağlanabileceği, bunda rol oynayan değişkenlerin neler olduğu vb. Türk eğitim sistemi açısından acil olarak ele alınması gereken konular arasındadır.

Okullar zorunlu eğitim sürecinde geliştirilmiş olan öğretim programlarına dayalı olarak, öğrencilerine temel bilgi ve becerileri kazandırmalı (akademik beceri), bunları gerçek yaşam durumlarında kullanabilecekleri ortamları (sosyal beceri) oluşturmalıdır. Öğrencilerin yaşamda başarılı olmaları, okul yıllarında kazanmış oldukları temel bilgi ve becerileri gerçek yaşamda kullanabilmelerine bağlıdır. Öğrendiklerini gerçek yaşama aktarabilen, bireysel ve toplumsal gereksinimlere yanıt veren bireyler başarılı olarak kabul edilebilirler. Öğretim sürecinde, öğrencinin yalnızca bilişsel alandaki gelişiminin değil, sosyal ve iletişim becerilerinin, arkadaş ilişkilerinin de değerlendirme sürecinde dikkate alınması gerektiği görüşü giderek önem kazanmaktadır (Kutlu, Doğan ve Karakaya'ya, 2010, s. 6).

Bu araştırmada, okulların öncelikli görev ve sorumlulukları arasında yer alan akademik başarı konusu irdelenecektir. Bu konuyu araştırmamın nedeni Burdur İl'deki öğrencilerin son yıllarda göstermiş oldukları başarılarıdır. Bu öğrenciler ne yaptılarda bu kadar başarılı oldular? Sorusuna aradığım cevaplardır. Araştırmayı yöneticiler üzerinde yapmış olamamın nedeni ise, okullarımıza önderlik eden, öğrencileri, öğretmenleri ve tabiki velileri yönlendiren, okul yöneticilerinin öğrencilerin akademik başarıya ilişkin görüşleri ve katkılarını belirlemektir.

En geniş ve en bilindik anlamıyla, başarı; kişinin yetenek ve yetiştirmeye bağlı olarak gösterdiği ansal ya da eylemsel etkinliklerinin olumlu bir ürünüdür (Büyük Türkçe Sözlük- Türk Dil Kurumu- TDK, 2012).

Arıcı'ya (2008) göre, başarı ve/veya akademik başarı her türlü eğitimin ortak paydası olarak görülmekte ve bu nedenle eğitim araştırmalarının en önemli odak noktalarından birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Güleç ve Alkış'a (2003) göre ise, başarı; okul ortamlarında belirli bir ders ya da akademik programlardan bireyin ne derece yararlandığının bir ölçüsü ya da göstergesidir. Okuldaki başarı (akademik başarı) ise bir akademik programdaki derslerden öğrencinin aldığı notların ya da puanlarının ortalaması olarak düşünülebilir.

Okul yöneticilerin öğrenci başarısı ile ilgili görüşleri ve öğrenci başarısına katkı sağlamak için yaptıkları ve yapmaları gerekenler, öğrenci başarısının artırılmasında çok önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Demirtaş, 2010). Örneğin, Şişman'a (2002) göre okul yöneticileri okulun ve öğrencilerin başarılarını doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyebilmektedir. Yöneticiler, öğrenciler için kendileri bizzat doğrudan bir öğretim kaynağı ve bir öğretmen rolü oynayabilecekleri gibi öğretimle ilgili verecekleri çeşitli kararlar, diğer insanlar ve okul süreçleri üzerindeki etkileme güçleriyle okulun çıktılarını şu ya da bu şekilde, olumlu ve olumsuz yönde dolaylı olarak da etkilemektedirler.

Akademik başarı konusunun bir alt başlığı olarak değerlendirebileceğimiz bir konu da öğrencilerin okuldaki akademik başarılarına etki eden faktörler konusudur. Bu alt konu da, eğitim araştırmacılarının en çok ilgisini çeken araştırma konularından birisidir. Öğrenci başarısını olumlu ve olumsuz yönde etkileyen faktörler ele alındığında ise karşımıza birçok faktör çıktığı söylenebilir. Bu faktörlerin başlıcaları şunlardır: başarı güdüsü, kaygı, ailenin nitelikleri, sosyo-ekonomik özellikler, okul ve eğitim koşullarının yeterli- yetersiz oluşu, genel çevre özellikleri, beslenme ve sağlık koşulları, televizyon seyretme alışkanlıkları, temel demografik özellikler, içinde yer aldığı akran grubunun değer ve normları, eğitim programlarının niteliği, okul yöneticilerinin ve eğitim uzmanlarının yeterlilikleri, sınıf düzeyi, dersin türü ve niteliği, eğitim araçlarının niceliği-niteliği (Arıcı, 2007a).

Bu faktörleri, öğrenci başarısını etkileyen okul içi ve okul dışı faktörler olarak iki ana başlık altında toplamak mümkündür (Özer ve Burgaz, 2002). Bu araştırmanın konusu olan, okul yöneticilerinin görüşleri ve katkıları konusunu hem okul içi faktörler başlığı altında hem de okul dışı faktörler başlığı altında değerlendirmek gerekir. Okul içi faktörlere bakıldığında okul yöneticilerinin ve eğitim uzmanlarının yeterlilikleri faktörünün önemi hemen göze çarpmaktadır. Okul dışı faktörlere bakıldığında ise ailenin sosyo-ekonomik durumu faktörü hemen göze çarpmaktadır.

Öğrenci başarısını arttıran faktörlerin en başında aile faktörü (ailenin sosyo-ekonomik durumu, eğitim düzeyi, kültürel özellikleri) gelmektedir. Şişman'ın (2002) araştırmasında aileler okul süreçlerine katıldığında öğrencilerin daha başarılı olabildikleri ortaya konulmuştur. Başarıyı arttıran bir diğer önemli faktör ise okul-aile işbirliği faktörüdür (Erdoğan, 2010). Başarıyı arttıran diğer faktörler ise yönetici ve öğretmen faktörü (Gökalp, 2006), öğrenci nitelikleri faktörü (Peker ve Mirasyedioğlu, 2003), okul faktörüdür (Sarı, 2006).

Öğrenci başarısını engelleyen faktörlerin en başında yine aile faktörü gelmektedir (Akbaba Altun, 2009). Başarıyı engelleyen bir diğer önemli faktör ise okul-aile işbirliğinin zayıf olmasıdır (Erdoğan, 2010). Başarıyı engelleyen diğer faktörler ise yönetici ve öğretmen faktörü (Dane, Kudu ve Balkı, 2009), öğrenci nitelikleri faktörü (Çivitci, 2009), okul faktörüdür (Mutlu ve Aydoğdu, 2003).

Bu araştırmanın problemi, alt problemler ve araştırmanın amacı ve önemi aşağıdaki gibidir:

1.1. Araştırmanın Problemi

İlkokul müdür ve müdür yardımcılarının öğrencilerin akademik başarısını etkileyen faktörlere ilişkin görüşleri ile akademik başarısına katkıları nelerdir?

1.2. Alt Problemler

1. Okul müdürleri ve müdür yardımcılarının görüşlerine göre, öğrencileri akademik başarıya taşıyan faktörler nelerdir?
2. Okul müdürleri ve müdür yardımcılarının görüşlerine göre, öğrencilerin akademik başarısını engelleyen faktörler nelerdir?
3. Okul müdürleri ve müdür yardımcılarının, öğrencilerin akademik başarısını arttırmak için yaptıkları uygulamalar nelerdir?
4. Okul müdürleri ve müdür yardımcılarının, öğrencilerin akademik başarısını arttırmak için yapmayı planladıkları uygulamalar nelerdir?

Araştırmam süresince yaptığım literatür taraması sonucunda başarıya etki eden faktörlerin daha fazla çalışıldığı fakat başarıyı artırmak için neler yapıldığı ve neler yapılmak istendiği konularının daha az araştırıldığını fark ettim bunun sonucu olarak literatürden de faydalanarak araştırma problemimi bu dört başlık altında incelemek istedim.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ilkokul müdür ve müdür yardımcılarının öğrencilerin akademik başarısını etkileyen faktörlere ilişkin görüşleri ile akademik başarısına katkılarını belirlemektir.

1.4. Araştırmanın Önemi

İlgili alan yazında belirtildiği üzere öğrenci başarısı eğitim ve okul ile ilgili süreçlerin merkezini oluşturmaktadır. Okul hayatı ya da eğitim denildiğinde ilk akla gelen başarı kavramdır. Bu nedenle, eğitim ve öğretim faaliyetlerinde en çok üzerinde durulan konu, faaliyetlerin bir ürünü olan öğrenci başarısıdır (Arıcı, 2008). Yapılan araştırmalar da öğrenci başarısı ile okul yöneticisi ilişkisini ve okul yöneticilerinin öğrenci başarısını arttırmadaki önemini gözler önüne sermektedir. Çünkü, okul yöneticileri verecekleri kararlar ile hem okul içi faktörleri hem de okul dışı faktörleri etkileyebilmektedirler.

Öğrencilerin başarılı olmalarının sağlanmasının ilk adımı başarıyı olumlu ya da olumsuz yönde etkileyen faktörlerin belirlenmesi ile mümkündür. Bu açıdan bakıldığında, başarıyı etkileyen ve başarısızlığa neden olan faktörlerin belirlenmesi büyük önem taşımaktadır. Araştırma sonunda elde edilecek bulgular, okul yöneticilerine göre öğrenci başarısını etkileyen olumlu ve olumsuz faktörlerin neler olduğunu ortaya çıkararak, okul yöneticilerinin öğrenci başarısının artırılmasına nasıl katkı sağlayabileceklerinin belirlenmesine yardımcı olacaktır. Bu araştırma öğrenci başarısını etkileyen faktörleri okul yöneticileri açısından belirlemek ve öğrencilerin akademik başarılarını arttırmak için alınacak önlemlere ışık tutması açısından önemlidir.

Bunun yanı sıra, bu araştırmanın gerçekleştirildiği Burdur İlinin, özellikle 2006-2013 yılları içerisinde eğitim alanında göstermiş olduğu performans ve alınan başarılı sonuçlar araştırma sonuçlarının önemini bir kat daha arttırmaktadır. Burdur İli, özellikle 2006 yılından itibaren eğitim alanında aldığı bu başarılı sonuçlar sayesinde ülke gündeminde önemli bir yer tutmuştur. Bir anlamda bütün gözler Burdur İlinin üzerine çevrilmiştir. 2012-2013 Eğitim Öğretim yılı resmi açılış töreninde bir konuşma yapan Burdur İl Milli Eğitim Müdürü İsmail Çetin, Burdur'un başarısını ve eğitimde gelinen noktayı şu sözlerle ifade etmiştir:

"... Burdur belki Türkiye illeri içerisinde eğitim bakımından coğrafi ve nüfus büyüklüğü ile kıyaslanamayacak bir yere gelmiştir. Son yıllarda yapılan sınavlarda

alınan başarıların giderek istikrarlı bir hale gelmesi, en son geçtiğimiz yıl (2011-2012 eğitim öğretim yılı) LYS sınavlarında Türkiye birinciliğine ulaşılması, SBS de Türkiye birinciliğine ulaşılması, yine üniversite ikinci aşama sınavında TM dalında altıncı sıraya yerleşilmesi Burdur'un bu başarılarının giderek istikrarlı hale geldiğini göstermektedir. Bu başarılarda herkesin büyük bir katkısı olduğu malumdur. ...” (Burdur Milli Eğitim Müdürlüğü, 2012).

Bu araştırmanın konusu olan yönetici ve öğrenci başarısı ilişkisi benzer araştırmalara kıyasla bir kat daha önem kazanabilir. Çünkü son yıllarda bu kadar başarılı sonuçlar elde etmiş olan bir ildeki okul yöneticilerinin görüşleri hiç şüphesiz diğer araştırmacılar ve diğer illerdeki okullar için de büyük önem oluşturabilir, bu amaçla yapılacak çalışmalara temel teşkil edebilir.

1.5. Varsayımlar

Araştırmada; görüşme esnasında görüşmecilerin soruları hiçbir etki altında kalmadan, yansız ve gerçek düşüncelerini ortaya koyarak cevapladıkları varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Burdur İl merkezi ve merkeze bağlı köylerdeki ilkokullarda görev yapan okul müdürleri ve müdür yardımcıları ile sınırlıdır.
2. Araştırma bulguları 2012 – 2013 öğretim yılı ile sınırlıdır.
3. Veri toplama aracı olarak, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Okul:1. Bilgi, beceri ve alışkanlıkların belli amaçlara göre düzenli bir biçimde öğretildiği ve kazandırıldığı eğitim kurumu. 2. Öğrenci, öğretmen ve yöneticilerden oluşan eğitim topluluğu. 3. Bir bilim, felsefe ve sanat kolunda belirli nitelik ve özellikleri bulunan akım, biçim ve görüşe verilen ad (Türk Dil Kurumu [TDK], 2013). Bu araştırmada “okul” kavramı ile “ilkokullar” ifade edilmektedir.

Yönetici: Bir topluluğun yönetim işlerini çeviren ve uygulayan kişidir (TDK, 2013). Millî Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim kurumlarında, eğitim kampüsü bünyesinde yer alan okulların yöneticileri dâhil müdür, müdür başyardımcısı ve müdür yardımcısı görevlerinde bulunanları kapsar (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2003).

Müdür: İdare eden, yöneten (TDK, 2013).

Okul Müdürü: Devletin eğitim politikalarını ve yetkili organların bu politikalar doğrultusunda saptadığı genel ve özel eğitim amaçlarını gerçekleştirmekle yükümlü kişi (Kaya, 1991). Okulu yasa ve yönetmeliklerin kendisine verdiği yetkiye bağlı olarak yöneten, okulun her türlü girdilerinin sağlanmasından ve okul amaçlarını gerçekleştirme yönünde kullanılmasından sorumlu olan kişidir (Şişman ve Turan, 2005, s. 109). Ders okutmanın yanında kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, program ve emirlere uygun olarak görevlerini yürütmeye, okulu düzene koymaya ve denetlemeye yetkilidir. Müdür, okulun amaçlarına uygun olarak yönetilmesinden, değerlendirilmesinden ve geliştirmesinden sorumludur (MEB, 2003).

Bu araştırmada “okul müdürü” kavramıyla ilkokul çağındaki çocukların öğrenim gördüğü ilkokullardaki okul müdürleri ifade edilmiştir.

Okul Müdür Yardımcısı: Müdür yardımcıları ders okutmanın yanında okulun her türlü eğitim-öğretim, yönetim, öğrenci, personel, tahakkuk, taşınır mal, yazışma, sosyal etkinlikler, yatılılık, bursluluk, güvenlik, beslenme, bakım, nöbet, koruma, temizlik, düzen, halkla ilişkiler gibi işleriyle ilgili olarak okul müdürü tarafından verilen görevleri yapar. Müdür yardımcıları bu görevlerin yapılmasından ve okulun amaçlarına uygun olarak işleyişinden müdüre karşı sorumlu olan kişidir (MEB, 2003).

Bu araştırmada “okul müdür yardımcısı” kavramıyla ilkokullarda görev yapan müdür yardımcıları ifade edilmiştir.

Öğrenci: Planlı öğretim yapan bir eğitim yerinde, önceden tasarlanan bir eğitim programının gerektirdiği öğrenme yaşantılarını belli bir sürede kazanmaya çalışan kişidir (Erdem, 2008).

Bu araştırmada “öğrenci” kavramıyla ilkokullarda öğrenim gören öğrenciler ifade edilmektedir.

Başarı: Başarı, kişinin yetenek ve yetiştirmeye bağlı olarak gösterdiği ansal ya da eylemsel etkinliklerinin olumlu ürünüdür (TDK, 2012). İstenilen bir sonuca ulaşma yönünde bir ilerlemedir (Erdoğan, 2006). Bu araştırmada “başarı” ifadesiyle “akademik başarı” kast edilmektedir.

Akademik Başarı: Okulda okutulan derslerde geliştirilen ve öğretmenlerce takdir edilen notlarla, test puanlarıyla ya da her ikisi ile belirlenen beceriler veya kazanılan bilgilerin ifadesidir (Erdoğan, 2006).

Bu araştırmada “akademik başarı” kavramıyla İlkokul öğrencilerinin eğitim-öğretim programlarındaki derslerde göstermiş oldukları başarı ifade edilmektedir.

BÖLÜM II

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Bu bölümde ilk olarak başarı ve akademik başarı kavramları tanımlanarak, başarı kavramının eğitimin ve eğitim araştırmalarının ortak paydaşı olarak önemi tartışılacaktır. İkinci olarak, öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen faktörler ve bununla ilgili daha önce yapılmış araştırmalara değinilerek, okul yöneticisi-öğrenci başarısı ilişkisinin öğrenci başarısını etkileyen önemli faktörlerden biri olduğu görüşünün temelleri atılacaktır. Son olarak ise, okul yöneticisi-öğrenci akademik başarısı ilişkisi detaylarıyla tartışılacak ve yöneticilerin öğrenci başarısını arttırmada önemli roller üstlenebilecekleri vurgulanacaktır.

2.1 Başarı ve Akademik Başarı

Her ne kadar “başarı” ve “akademik başarı” terimleri farklı kavramlar gibi görünse de, eğitimle ilgili alan yazın dikkatle irdelendiğinde bu iki terimin içi içe geçmiş olduğu ve çoğunlukla “başarı” teriminin akademik başarıyı da kapsar nitelikte kullanıldığı görülmektedir. MEB İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin (2013) 106. maddesine göre ilkokullarda öğrencilerden beklenen davranışlar altında yer alan “öğrencilerden okula ve derslere düzenli devam etmeleri ve başarılı olmaları beklenir” ifadesinde de başarı ve akademik başarı arasında bir ayırım yapılmadığı ve başarı kelimesinin akademik başarı anlamında kullanıldığı açıkça görülmektedir. Buna paralel olarak “akademik başarı” teriminin ilgili alan yazında da farklı ifadelerle tanımlandığı durumlar olabilmektedir. Örneğin, okul başarısı (Olçay ve Döş, 2009), ve okuldaki başarı (Güleç ve Alkış, 2003). Bu nedenle, eğitim araştırmalarında “başarı” ve “akademik başarı” terimlerini ayrı ayrı ele alıp değerlendirmek oldukça güçtür. Bir başka ifadeyle bu iki terim, birbirlerinden ayrı düşünülemez hale gelmiştir.

Bu çerçevede ele alındığında, Erdoğan (2006) başarıyı, “başarı istenilen bir sonuca ulaşma yönünde bir ilerlemedir” şeklinde tanımlamaktadır. Başarı bu kadar geniş kapsamlı tanımlanmakla birlikte, eğitimde başarı denildiğinde genellikle okulda okutulan derslerde geliştirilen ve öğretmenlerce takdir edilen notlarla, test puanlarıyla ya da her ikisi ile belirlenen beceriler veya kazanılan bilgilerin ifadesi olan “Akademik Başarı” kastedilmektedir. Akademik başarı genellikle, öğrencinin psikomotor ve duyuşsal gelişiminin dışında kalan, bütün program alanlarındaki davranış değişmelerini ifade eder. Arıcı'ya (2007b) göre, öğrenci başarısı; “Öğrencinin birtakım bilgi ve beceri kazanmayı gerektiren konularda istenilen

düzeyde yeterlilik göstermesi ya da kendisine ölçme araçları uygulanan öğrencinin olumlu tepkileriyle ortaya çıkan sonuç” tur.

Olçay ve Döş'e (2009) göre ise, okul başarısı akademik açıdan gösterilen üstünlüğe göre saptanan bir göstergedir. Okul, bilişsel gelişimin sağlandığı, bilginin kazanıldığı, akademik üstünlüğe ulaşmak için gerekli ortamın hazırlandığı bir yerdir. Üstün olarak kabul edilen notlar okul başarısını; bu notların altında olan notlar ise okul başarısızlığını ifade eder. Öğrencilerin başarılı ve başarısız olarak nitelendirilmesinde derslerde alınan notların oranı davranışların değerlendirilmesine göre daha etkilidir. Demirtaş (2010) ise, öğrenci başarısının, öğrencinin eğitim ve öğretim ortamında kazandığı, bilgi, beceri ve davranışlarla ortaya çıktığını ve bu bilgi, beceri ve davranışların öğrenme sonucunda gerçekleştiğini öne sürmektedir.

Güleç ve Alkış'a (2003) göre, başarı okul ortamlarında belirli bir ders ya da akademik programlardan bireyin ne derece yararlandığının bir ölçüsü ya da göstergesidir. Okuldaki başarı ise akademik bir programdaki derslerden öğrencinin aldığı notların ya da puanlarının ortalaması olarak tanımlanabilir. Demirtaş ve Çınar'a (2004) göre ise başarı, istenen sonuca ulaşma, güdülen amaca erişme, isteneni elde etme olarak tanımlanabilir. Öğrenci başarısı, “Öğrencinin bulunduğu okul, sınıf ve derse göre belirlenmiş sonuçlara ulaşmada göstermiş olduğu ilerleme” olarak, başarısızlığı da, “Öğrencinin gerçek yeteneği ile okuldaki başarısı arasında görülen farklılık olarak” tarif edilebilir. Eğitim açısından düşündüğümüzde başarı; program hedefleriyle tutarlı davranışlar bütünü ve genellikle okulda okutulan derslerde geliştirilen ve öğretmenlerce takdir edilen notlarla, test puanlarıyla ya da her ikisi ile belirlenen beceriler veya kazanılan bilgilerin ifadesi olan “Akademik Başarı” kastedilmektedir.

Erdem (2008), öğrenci akademik başarısının tanımı ve değerlendirilmesine yönelik oldukça net ve açıklayıcı bilgiler vermektedir. Erdem'e göre, ilköğretimde öğrenci, kendi yaş gurubu içinde bir bütün olarak değerlendirilir. İlköğretim, öğrencilerin derslerdeki başarısızlığına bakılarak elenecekleri bir dönem değil, programda öngörülen derslerin ve sosyal etkinlik çalışmalarının ortak katkısıyla ilgi ve yeteneği ölçüsünde yetiştirecekleri bir dönem olarak değerlendirilir. İlköğretim kurumlarında öğrenci başarısının ölçülmesinde ve değerlendirilmesinde ders programlarında belirtilen özel ve genel amaçlar, kazanımlar esastır. Öğrencilerin başarısı; sınavlara, varsa proje ve öğrencilerin performanslarını belirlemeye yönelik çalışmalardan alınan puanlara göre tespit edilir. Öğrencilerin başarısının değerlendirilmesinde

bilişsel, duyuşsal, sosyal ve psikomotor özellikleri bir bütün olarak ele alınır. Sınav ve öğrencinin performansına yönelik çalışmalar 100 tam puan üzerinden değerlendirilir. Değerlendirme sonuçları, öğretmen not çizelgelerine puan olarak yazılır ve beşlik sisteme göre nota çevrilerek karneye işlenir. Beşlik not sisteminde başarı "beş", başarısızlık "bir" notla değerlendirilir.

Altıntaş ve Altıntaş (2008), ise başarı kavramı ile ilgili tüm bunların dışında bir iddia ortaya atarak, başarı kavramının önemini bir kat daha arttırmaktadır. Altıntaş ve Altıntaş, çocukların ilköğretimde başarı duygusunu tatmalarının ileriki eğitim aşamalarında daha başarılı olmalarında ön koşul olarak görülebileceğini iddia etmektedir. Öğretmenlerin, öğretim programı, yöntem ve teknikleri, eğitim teknolojileri geliştirip uygulayarak eğitim ortamını zenginleştirip, sınıf ortamını çeşitlendirmesi gerekmektedir. Öğretmenler, böylece anlamlı ve kalıcı öğrenmelerin oluşmasına neden olacaktır (Altıntaş ve Altıntaş, 2008). Kumandaş ve Kutlu (2011) ise, başarı kavramını farklı bir bakış açısıyla ele alarak, eğitimde öğrenci başarı kavramının yeniden ele alınmakta olduğunu ve öğrenci başarısının yalnızca okul derslerinden geçti-kaldı notu olarak anlaşılması gerektiğini vurgulayarak, başarıyı öğrencinin okulda öğrendiklerini gerçek yaşam durumlarında ne derece kullandığının bir göstergesi olarak tanımlamaktadır.

Öğrenci başarısı, öğrencilerin derslerde öğrendiklerini olduğu gibi kullanmalarına göre değil, öğrendiklerini yaşam durumlarında kullanmalarına bağlı olarak tanımlanmalı ve öğrenci başarısı, bilgidan beceriye ve ondan da yeteneğe doğru çıkarılmalıdır. Öğrencilerin yaşamda başarılı olabilmeleri, etkili iletişim kurma, olaylara eleştirel gözle bakma, karşılaştıkları sorunları çözme ve karar verme gibi üst düzey zihinsel özelliklere sahip olmalarını gerektirmektedir. Öğrencilerin öğretim sürecine etkin katılımını sağlayacak öğretim ve değerlendirme yöntemlerinin kullanılması üst düzey zihinsel özelliklerin kazanılmasını da kolaylaştıracaktır. Sözü edilen bu özelliklerin kazanılması, öğrencilerin kendilerini tanımalarına ve onları başarıya götüren etkenleri algılamalarına da bağlıdır. Öğrencilerin bu özellikleri geliştirebilmesi, öğretmenlerin öğrencilerini değerlendirme sürecine etkin katabilmeleriyle yakından ilişkilidir (Kutlu, 2010).

Öğrenci, planlı öğretiy yapan bir eğitim yerinde, önceden tasarlanan bir eğitim programının gerektirdiği öğrenme yaşantılarını belli bir sürede kazanmaya çalışan kişidir. Öğrenci okul dediğimiz eğitim kurumlarının var olma nedenidir. Öğrenci başarısı, eğitim kurumlarına devam eden öğrencilerin gösterdikleri başarı, aynı

zamanda uygulanan eğitim programının ve uygulayan eğitim iş görenlerinin başarısıdır. Eğitim kurumları, öğrenci başarısı kadar başarısızlığı konusunda da neler yapabileceklerinin arayışı içinde olmalıdır. Okullar öğrenci başarısızlığının altında yatan gerçek nedenleri belirlemek ve bunların çözülmesi için gerçekçi ve uygulanabilir çözüm önerileri ortaya koymak zorundadır (Erdem, 2008, s. 242).

Aslında başarı ve akademik başarı kavramları, nasıl tanımlanırsa tanımlansın, yadsınamaz bir gerçek vardır. O da, öğrenci başarısının gerek eğitim araştırmaları gerekse öğrenciler, öğretmenler ve veliler açısından ne kadar önemli olduğudur. Örneğin, Arıcı'nın da (2008) belirttiği gibi, öğrenci başarısı eğitim ve okul ile ilgili süreçlerin merkezini oluşturmakta ve okul hayatı ya da eğitim dendiğinde ilk aklı gelen başarı kavramı olmaktadır. Eğitim ve öğretim faaliyetlerinde en çok üzerinde durulan konu, faaliyetlerin bir ürünü olan öğrenci başarısıdır. Aynı öğretim kurumunda aynı dersleri benzer metotlarla alan öğrencilerin dönem ya da yılsonunda akademik başarılarının farklılaşması eğitim araştırmacılarının araştırdığı konuların başında gelmektedir. Aynı şekilde, Korkmaz da (2005), başarı kavramını her türlü eğitim araştırmasının ortak konusu olarak görmekte ve eğitim alanında yapılan araştırmaların farklı içerik ve alanlara sahip olsalar dahi, ortak paydalarının, öğrenci başarısı için etkili bir eğitim gerçekleştirmek ve nitelikli çıktılar elde etmek olduğunu öne sürmektedir.

2.2 Akademik Başarıya Etki Eden Faktörler

Öğrencilerin başarısızlığının önlenmesi, başarıyı etkileyen faktörlerin belirlenmesine bağlıdır. Başarıyı etkilemede önemli olan faktörler bilinirse başarısızlığı doğuran nedenlerin kontrol altına alınabileceği düşünülmektedir (Gökalp, 2006). Büyük olasılıkla bu temel sebepten dolayı, Akbaba Altun'un (2009) da belirttiği gibi, öğrencilerin okuldaki akademik başarılarına etki eden faktörler konusu eğitim araştırmacılarının en çok ilgisini çeken araştırma konularından birisidir. Başaran'ın (1996) ortaya koyduğu gibi, eğitimin en önemli girdisi öğrencilerdir. Eğitime hem çok kişi almak, hem de bunları en iyi biçimde yetiştirmek gerekmektedir. Bu amaçlara ulaşmak için en kısa süreyi alan fakat en etkin yetiştiren eğitim programları düzenlemelidir. Öğrencilerin ve ülkenin işine yaramayacak, buna karşılık öğrencilerin daha uzun süre eğitimde kalmalarına yol açacak etkinlikler eğitim programlarından çıkarılmalıdır. Öğrencileri başarısızlığa uğratacak, eğitimin süresini uzatacak engeller ortadan kaldırılmalıdır.

Aslında, Özer ve Sarı'nın (2009) öne sürdükleri gibi, geleneksel bakış açısıyla bakıldığında okulda başarısızlığın sadece öğrenci kaynaklı olduğu düşünülürken, eğitim alanında son yıllarda geliştirilen araştırma metotları sonucunda bu görüşün yanlış olduğu, öğrencinin bireysel yeteneğinin yanında çevresel faktörlerin de öğrencinin başarısını önemli ölçüde etkilediği ortaya konulmuştur. Başarının temelinde öğrenci ve eğitim kalitesi yer alırken, çevresel, ekonomik, kültürel, sağlık, ailenin gelir durumu, ebeveynlerin eğitim düzeyleri gibi başarıyı etkileyen birçok faktör ortaya konmuştur.

Yukarıda da değinildiği gibi, öğrencilerin akademik başarılarına etki eden faktörler konusu eğitim araştırmacılarının en çok ilgisini çeken araştırma konularından birisi olduğu için, konu hakkında görüş bildiren çok fazla araştırmacı ve araştırma bulunmaktadır. Örneğin, Arıcı'ya (2007a) göre, öğrencinin ders başarısı üzerinde etkili olan pek çok faktörden söz edilebilir. Bu faktörlerin başlıcaları şunlardır: başarı güdüsü, kaygı, ailenin nitelikleri, sosyo-ekonomik özellikler, okul ve eğitim koşullarının yeterli- yetersiz oluşu, genel çevre özellikleri, beslenme ve sağlık koşulları, televizyon seyretme alışkanlıkları, temel demografik özellikler, içinde yer aldığı akran grubunun değer ve normları, eğitim programlarının niteliği, okul yöneticilerinin ve eğitim uzmanlarının yeterlilikleri, sınıf düzeyi, dersin türü ve niteliği, eğitim araçlarının niceliği-niteliği.

Akbaba Altun'nun (2008) yaptığı araştırmalara göre, öğrencilerin akademik başarısına etki eden faktörler zeka, öğrencinin bilişsel ve öğrenme stilleri gibi değişkenlerin yanı sıra, örgütsel ve çevresel faktörlerin de olduğu belirtilmektedir. Bu faktörler arasında, okul yöneticisinin liderliği, kolektif yeterlik, akademik baskı, sosyo ekonomik statü, akademik vurgu, nitelikli okul öncesi eğitim, ailenin desteği ve öğretmen niteliği vurgulanabilir. Yine, Akbaba Altun'un (2009) yaptığı araştırmaların bulgularına göre başarısızlığın nedenlerini ise şu şekilde sıralayabiliriz: Ailenin eğitime olan ilgisizliği, öğrencilerin ilgisizliği ve motivasyon eksikliği, okulla ilgili sorunlar, nitelikli öğretmenlerin olmaması, sistemle ilgili sorunlardır.

Dane ve diğerlerine (2009) göre ise, öğrencinin akademik başarısını etkileyen faktörler arasında: kendisi, okul ve sınıf ortamı, aile, öğretmen, sınıf arkadaşları, öğretim yöntemleri gibi faktörler bulunmaktadır. Olcay ve Döş (2009) ise öğrenci başarısını olumsuz yönde etkileyen faktörlerin sosyo-ekonomik farklılıklar, ilgi, tutum, değer gibi duyuşsal özellikler, ailenin sosyo-kültürel ve ekonomik yapısı, çalışma alışkanlığı, sorumluluk duygusu, derslerin zorluğu, ergenlik dönemi

sorunları, duygusal gerginlik, eğitim sistemi ve öğretmenden kaynaklanan sorunlar vb. unsurlar olarak ortaya koymuşlardır. Yaptıkları bu araştırmada, bu faktörlerin öğrenci başarısı veya başarısızlığı üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu destekler nitelikte sonuçlara ulaşmışlardır. Bu araştırmadaki öğrenciler başarısızlıklarında en önemli etken olarak şunları belirtmişlerdir: Bazı öğretmenlerin anlattıklarını anlayamadığımdan başarısızım. Bazı dersleri başaramayacağım kaygısından dolayı başarısızım. Verimli ders çalışma yollarını bilmediğimden başarısızım. İlgi duymadığım derslerden başarısızım.

Gökalp'e (2006) göre ise, okul başarısına etki eden faktörler şu şekilde sıralanabilir; duygusal faktörler, benlik algısı, motivasyon, zihinsel faktörler, sınav kaygısı, cinsiyet, ebeveyn tutumları, kardeş tutumları, okul-öğretmen faktörü, ders çalışma yöntemi. Özer ve Burgaz (2002) ise, öğrencilerin okuldaki başarısını etkileyen değişkenleri, okul içi ve okul dışı faktörler olmak üzere iki ana başlık altında toplamaktadır. Okul içi faktörler arasında; eğitim programlarının niteliği, okul yöneticilerinin ve eğitim uzmanlarının yeterlilikleri, sınıf düzeyi, dersin türü ve niteliği, eğitim araçlarının niceliği-niteliği ve benzerleri yer almaktadır. Okul dışı faktörler arasında ise; öğrencilerin televizyon seyretme alışkanlıkları, evdeki bilgisayar kullanımı, ailenin sosyo-ekonomik durumu, temel demografik özellikler, çocuğun içinde yer aldığı akran grubunun değer ve normları ve benzerleridir. Bu faktörler, başarıyı etkileyen çok sayıda değişkeni içinde barındırırlar.

Arıcı'ya (2007a) göre bu faktörlerden, ailenin nitelikleri, bir başka deyişle ana-babanın ekonomik ve kültürel düzeyi; çocuğun yeteneğini, ilgilerini ve eğitime karşı tutumunu, dolayısıyla okuldaki başarısını ve uyumunu etkileyen en önemli etkenlerden birisi olarak kabul edilmektedir. İlgili alan yazındaki kuramsal ve uygulamaya dayalı araştırmalara göre, ailesi genellikle orta sosyo-ekonomik düzeyde olan öğrencilerin ailesi alt sosyo-ekonomik düzeyde olan öğrencilere göre daha başarılıdır. Bunun da ötesinde, Şişman'ın (2002) yaptığı araştırmaya göre de, aileler okul süreçlerine katıldığında (ailelerin sosyo- ekonomik durum, etnik durum ve eğitim düzeyine bağlı olmaksızın) öğrenciler daha çok başarılı olabilmektedirler.

Bu görüşü destekleyici nitelikte yazan Arı'ya (2007) göre başarı, kişinin ussal ve düşünsel yetenekleriyle olduğu kadar, bireyin sahip olduğu sosyo-ekonomik düzey (toplumsal sınıf), eğitim faktörü üzerinde oldukça etkilidir. Sosyo-ekonomik düzeye göre bireylerin çocuklarının eğitim ihtiyaçlarına yaklaşımı, onlara sağlayabilecekleri desteğin niteliği ve çocuklarına sağlayabilecekleri eğitim ortamının ve araçlarının

niteliği ve niceliği farklılaşmaktadır. Dolayısıyla bu da, çocuğun okul başarısına yansımaktadır. Çocuğa evde sağlanabilecek iyi bir öğrenme ortamıyla okul başarısı arasında yakın bir ilişki vardır. Öğrenme ortamının hazırlanması denildiğinde; çocuğa ayrılan bir oda, odada çocuk için gerekli eşyalar, bilgisayar gibi öğretim araçları, kaynak kitaplarında yer aldığı bir kitaplık, seviyesine uygun dergi gibi süreli yayınların takibi, eve günlük gazete alımı ilk akla gelenlerdir. Evde çocuk için öğrenme ortamının oluşturulmasında ailenin gelir düzeyinin yanında, anne ve babanın eğitim düzeyi de etkilidir. Dane ve diğerleri de (2009), çocuğun temel ihtiyaçlarının evinde karşılanmaması, aile bireylerinin çocuğun derslerine ve ödevlerine yardımcı olmamalarının başarıyı düşüren nedenler olduğunu öne sürmektedirler.

Aile nitelikleri faktörünün öneminden dolayı, bu faktörü farklı boyutlarıyla ele almakta fayda vardır. Gökçe'nin (2002) belirttiği gibi, aile, çocuğun hayata başladığı ve kişiliğinin oluşmasında en önemli yakın çevre olarak kabul edilmekte, okul ise, eğitim sisteminin amaç ve ilkeleri doğrultusunda öğrencilere bilgi, beceri ve davranışların kazandırıldığı yer olarak tanımlanmaktadır. Öğrenme süreci, bireyin doğumuyla birlikte ailede başlar, planlı ve programlı bir kurum olan okul ile devam eder. Okul bireye olumlu yönde davranış kazandırmakla sorumlu olan bir kurumdur. Okulun varlık nedeni, yeni nesilleri sağlıklı ve verimli bir biçimde yetiştirerek toplumsal yaşamın gelişmesini sağlamaktır. Bu amaçla, okul etkinlikleri organize edilir ve sürecin temel dinamiklerinden biri olan öğretmen tarafından uygulanır. Başta öğretmenler olmak üzere okuldaki tüm ilgililer, öğrenci niteliklerinin geliştirilmesi ve planlanan hedeflerin gerçekleştirilmesi amacıyla çalışmaktadırlar.

Richards'ın (1986) yaptığı araştırmanın sonuçlarına göre de ailenin toplumsal, ekonomik ve kültürel özellikleri, öğrenci başarısını etkileyen oldukça önemli bir etkidir. Bu üretim girdisi, anne ve babanın zekası, dini, yaşı, eğitimi, mesleği, geliri, yerleşim yeri, ailenin tutum ve beklentileri, ailenin yapısı (çekirdek, geniş, birlikte, ayrı) ve ailede yaşayan birey sayısı, yaşanılan konutun özellikleri, çocuklara yapılan akademik yardımın düzeyi, evin okula uzaklığı, evdeki kitaplar ve diğer eğitim araçları, çocukla birlikte yürütülen etkinlikler gibi etkenler olarak üretim fonksiyonu kapsamına alınmaktadır (akt. Kurul Tural, 2002).

Eğitim sadece okulda gerçekleşen bir süreç değildir. Okulun dışında aile de iyi bir eğitimin gerçekleşmesinde önemli rol oynar. Aile, eğitim açısından okulun dışındaki en etkili çevredir. Aile çocuğun eğitiminde tek başına önemli roller oynayacağı gibi

aynı zamanda eğitim ile doğrudan ilgilenen okulun önemli bir partneri olarak görülebilir. Bu yüzden eğitim açısından okul ile aile arasında sağlam bir ilişkinin kurulması önemli bir gerekliliktir. Sağlıklı bir eğitim ve öğretimin gerçekleşmesi için öğretmen ve anne-baba ilişkisinin geliştirilmesi gerekmektedir. Okul ve aile, çocuğun yetiştirilip hayata kazandırılması konusunda aynı sonuçları almaya çalışan kurumlardır. Bu nedenle de aynı sonuçları almayı amaçlayan bu iki kurumun etkileşim içinde olmaları gerekmektedir (Erdoğan, 2010). Ada ve Baysal da (2010), aileyi bireylerin doğumundan ölümüne kadar etkileşim içinde olduğu çevre olarak tanımlamaktadır. Bu nedenle eğitim üzerinde önemli etkileri vardır. Bilindiği gibi çocuğun okul çağına gelmesiyle, hem okul hem de aile çocuğun toplumsallaşmasında önemli iki kurum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle çocukların başarıya ulaşması için bu iki kurumun etkileşim içinde olması gereklidir.

Okul faktörünün ve okul-aile işbirliğinin öğrenci başarısı açısından önemini vurgulayan, bir diğer araştırmacı olan Carneiro'da (2008), okul ve ailenin, çocuğun geliştirilmesinde en çok işbirliği yapan ve yapması gereken, en önemli etkiye sahip iki kurum olduklarını ileri sürmektedir. Çünkü hem okul hem de ailelerin en önemli ilgi alanlarının başında öğrencinin akademik başarısı gelmektedir. Ayrıca eğitim, sadece okullarda gerçekleşen bir süreç değildir. Öğrenci, zamanının sadece belli bir bölümünü okulda geçirmekte, okul dışındaki zamanını ailesi ve sosyal çevresinde geçirmektedir. Bunun sonucu olarak da öğrencilerin okul başarısının büyük kısmını aile özellikleri etkilemektedir. Carneiro (2008), evdeki ortamın çocuğun başarısında çok önemli olduğunu; evdeki zengin kültürel çevrenin faydalarından yararlanan yüksek eğitimli aileden gelen çocukların, yüksek eğitimli yetişkinler olduğunu tespit etmiştir.

Türkiye'de öğrencilerin evde geçirdikleri zaman, ikili öğretim uygulamasının yaygınlığı nedeniyle, okulda geçirdiği zamandan çok daha fazladır. Bu nedenle, okullarda yapılan eğitimin başarılı olması ve amaçlarına ulaşabilmesi için öğrencinin, ailesinin ilgi ve yardımına ihtiyacı vardır. Günümüzde çocukların akademik başarıları için ailelerin katılımı kaçınılmazdır. Bu nedenle, okullar ailelerin ilgisizliği ve bilinçsizliğini bahane ederek veli katılımını doğrudan veliden beklemeden katılım için gerekli olan fırsat ve desteği velilere sağlamalıdır. Bunun için, okulda ailelere kucak açan, onları teşvik eden, sorunlarını duyurabilecekleri ve gerekli yerlerde karar verme sürecine katılabilecekleri, eğitilebilecekleri ortamları yaratarak, veli katılımını sınırlandıran her türlü engeli ortadan kaldırmalıdır (Ünal, Yıldırım ve Çelik, 2010).

Çelenk'in (2003) yaptığı araştırmaya katılan öğretmenlerin; okul ile işbirliği içinde, çocuğu ile ilgilenen velilerin okul başarısını olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Aynı zamanda araştırmaya katılan öğretmenlerin, çocuğu yanlış yönlendirmelerden korumak, öğretmen-aile ilişkisini önlemek amacıyla velilerin okul tarafından eğitilmelerinin gerekliliği görüşünde olduklarını da saptanmıştır. Anne-baba ve öğretmenler arasında kurulacak düzenli iletişimin önemi büyüktür. Velilerle okuldaki etkinlikler konusunda mektuplaşma, okul kuralları düzeni ve velinin gereksinim duyduğu yardımcı bilgiler konusunda hazırlanmış bulunan broşürler, kurulacak bu iletişimin geleneksel araçlarıdır. Öğrencilerle ilgili kişisel raporlar, öğretmen-aile telefonlaşmaları, veli-öğretmen toplantıları, çocukla ilgili özel tartışma ve görüşmelerin yapılması, ayrıca çocuğun aile çevresi konusunda öğretmenlerin bilgileneceği ev ziyaretleri, anne-babaya çocuklarının sınıf içi etkinliklerini görme fırsatı elde edecekleri açık sınıf içi etkinlikleri izleme günleri, okul-aile ilişkilerinde uzun yıllardır uygulanan iletişim yollarındandır.

Öğretmen görüşlerine dayalı bir diğer araştırmada da, Şama ve Tarım (2007) öğrenci başarısızlığının en önemli nedeninin aile ilgisizliği olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu araştırmaya göre, diğer faktörlerin önem sıralaması şu şekildedir: "Aile ortamının huzursuz olması", "Aile bireylerinin eğitim seviyesinin düşük olması", "Ailesinin ekonomik sorunları", "Öğrencinin zihinsel gelişiminin sınıf düzeyinin gerisinde olması". Öğrencilerin başarısızlığına etki eden diğer sebepler ise şu şekildedir: "Ailenin öğrenciden yüksek beklentisi", "öğrenci-öğretmen olumsuz iletişimi", "okul arkadaşlarının olumsuz yaklaşımları", "acelecilik ve dikkatsizlik gibi bireysel özellikler", "öğrencinin fizyolojik sorunları", "öğrencinin psikolojik sorunları", "öğrencinin evinin okula uzak olması", "öğrencinin sınıf arkadaşlarıyla olumsuz iletişimi", öğrencinin disiplin kurallarına uymaması".

Yıldırım (2006) da, yaptığı araştırmada öğrencilerin ailelerinden aldıkları desteğin akademik başarılarının yükselmesine katkıda bulunduğu sonucuna varmıştır. Tersine, öğrencilerin aileleriyle ilgili yaşadıkları sıkıntılar (ailenin çocuğu ders çalışmaya zorlaması, öğrenciyle yeterince ilgilenmemesi, çocuktan yüksek başarı beklemesi, ailede yaşanan geçimsizlikler) ise akademik başarılarının düşmesine neden olmaktadır. Bir diğer araştırmacı Gelbal'da (2008) yaptığı araştırmada öğrencilerin evlerindeki olanakların artmasıyla başarılarının da arttığının görüldüğünü belirtmiştir. Öğrenci başarısı üzerinde, ailenin sosyo-ekonomik düzeyinin etkisi olduğu bilinmektedir. Bir ailenin sosyoekonomik düzeyi aile fertlerinin eğitim düzeyleri, alım güçleri ve harcamaları, sosyal çevreleri, barındıkları

ev ortamı, ailedeki birey sayıları vb. ile ölçülebilir. Kurul Tural'ın (2002) yaptığı araştırmalarda sosyoekonomik düzey kontrol edildiğinde, çocuğa ayrılan zaman ve okul-aile etkileşimi, çocuğun okul başarısı ile anlamlı bir biçimde pozitif yönde etkili olduğu sonucuna varmıştır.

Öğrencilerin okuldaki gelişimi ailenin eğitime verdiği önemle doğrudan ilişkilidir. Başarılı öğrenciler incelendiğinde, okul ile ortak program üzerinde görüş birliği içinde düzenli iletişim halinde bulunan ortak anlayış içinde çocuğuna eğitim desteği sağlayan velilerin çocuklarının daha başarılı olduğu görülmektedir. Anne babaların okula ve öğretmenlere karşı tutumlarının olumlu ya da olumsuz olması, çocuğun okulla ilgili sorunları varsa bunları önemseyip önemsemedikleri, dersleri için gerekli desteği sağlayıp sağlayamadıkları, anne babalarının okul dışında yaptıkları eğitim uygulamalarının doğru olup olmadığı, çocuğun okula karşı tutumunu ve başarısını etkiler (Ada ve Baysal, 2010).

Okul-aile işbirliğinin önemli bir boyutu da, öğretmen ve yöneticilerin yaptığı ev ziyaretleridir. Bu konuda bir araştırma yapan Gülcan ve Taner'e (2012) göre, öğretmen ve yöneticilerin yaptığı ev ziyaretlerinin öğrencinin okula uyumu ve ders başarısı üzerinde olumlu etkisi vardır. Ev ziyaretleri öğrencinin yaşadığı çevreyi, öğrencinin çalışma ortamını, öğrenci başarısının veya öğrenci başarısızlığının sebebini, öğrencinin evdeki konumunu, ailenin öğrenci ile olan iletişimini, ailenin öğrenciye olan tutumunu, ailenin çocuğa olan ilgisini, ailenin sosyokültürel yapısını, ailenin maddi durumunu, ailenin sağlık durumunun nasıl olduğunu gözlemlemek ve varsa sorunlar hakkında görüşmek için yapılmaktadır. Gülcan ve Taner (2012), öğretmenlerin ev ziyareti sonunda öğrenci ve ailede meydana gelen şu bulgulara ulaşmıştır: Öğretmenlerin tamamı ev ziyaretinin öğrenciyi olumlu yönde etkilediğini, öğrencilerin ders başarısı ve sosyal aktivitelere katılma eğilimlerinde artış olduğunu, arkadaşlarına ve öğretmenlerine karşı daha saygılı davranmaya başladığını, ailesi ile olan ilişkileri düzelirken kendilerine olan güvenin de arttığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin tamamı öğrencilerin ders çalışmalarında artış gözlediğini, öğrencilerin kendilerini önemli hissettiklerini ve ders çalışma eğilimlerinin arttığını belirtmişlerdir.

Aslında, aile faktörünün öğrenci başarısına etkisi uzunca bir zamandır bilinmektedir. Örneğin, Şermin'in (1975) İstanbul ilkokullarında başarısızlık gösteren 2300 öğrenci üzerinde yaptığı bir çalışmada, öğrencilerin başarısızlıklarının en önemli nedenleri olarak; maddi olanaksızlıklar, ev şartları ve anne-babanın eğitim seviyesi tespit edilmiştir (akt. Arslantaş, Özkan ve Külekçi, 2012). Arslantaş ve diğerlerinin (2012)

yaptığı araştırmada, öğrencilerin sosyo-ekonomik seviyesi ile akademik başarıları arasında ilişki olduğu ve öğrencinin akademik başarı ortalaması ile ailesinin yaşadığı yer arasında anlamlı bir ilişki bulunmamasına rağmen, il merkezinde ikamet eden öğrencilerin akademik başarı puan ortalamalarının daha yüksek olduğu bunu sırasıyla ilçe merkezi ve köy-kasabanın izlediği görülmüştür.

Öğrencilerin akademik başarılarına etki eden diğer önemli faktörlere bakıldığında ise öğrenme stratejileri (stilleri), öğrenci nitelikleri ve öğretmen-yönetici faktörlerinin öne çıktığı görülebilir. Palas Aktaş ve Mirzeoğlu'nun (2009) belirttikleri gibi, öğrenme stilleri ile okul başarıları arasındaki ilişkiyi inceleyen bazı araştırmalarda öğrenme stillerine göre okul başarılarının arttığı ile ilgili bilgi edinilirken, bazı araştırmalarda öğrenme stillerine göre okul başarılarının farklılaştığı, bazı araştırmalarda da öğrenme stillerine göre okul başarılarının değişmediği belirlenmiştir.

Öğrencinin başarısız olmasının başlıca nedeni; sistemin öğrenciye uygun öğrenme ortamı sağlayamaması ve öğrencilerin öğrenme özelliklerine yani öğrenme stillerine uygun bir eğitim-öğretim faaliyeti yapılmamasıdır. Bu da benzer zeka düzeyindeki öğrenciler aynı başarıyı gösteremiyorlarsa dikkate alınması gereken başka önemli noktaların da olduğu kanısını gündeme getirmiştir. Sonuçta benzer zeka düzeyine sahip öğrencilerin öğrenmesi için farklı ve öğrenciye uygun koşullar sağlanması durumunda, öğrencilerin belirlenen amaçları gerçekleştirebileceği fikri yaygınlaşmaya başlamıştır. Artık öğrencilerin neler yapabildiğinden çok, neler yapabilecekleri, potansiyel yeteneklerinin nasıl ortaya çıkartılabileceği düşünölmeye başlanmıştır. Herkesin farklı düşünme ve öğrenme biçimi vardır. Bir öğrencinin öğrenme stilini belirleyerek, ona uygun bir öğretim yapmak, öğrencinin başarısını artırır. Eğitim-öğretim sürecinde, öğretimin öğrencilerin öğrenme stilleri dikkate alınarak yapılması durumunda, her öğrencinin başarılı olması ve belirlenen amaçlara ulaşma derecesi daha yüksek olacaktır (Mutlu ve Aydoğdu, 2003).

Tatar, Tüysüz ve İlhan (2008) öğrenme stratejilerini, öğrenme sırasında uygulanan öğrenmeyi artırıcı faaliyetler olarak nitelendirmektedirler. Bu stratejiler, sunulan materyali tekrarlama, anlamlı gruplar halinde düzenleme ve görsel imajlar yoluyla anlamlı hale getirme gibi etkinliklerdir. Tay'ın (2007) yaptığı araştırmalara göre de, öğrenme stratejilerinin öğretilmesi öğrencilerin başarı düzeylerini artırmaktadır. Öğrenme stili öğrencilerin akademik başarılarına etki edebilen önemli faktörlerden biridir. Dane ve diğerleri de (2009) öğrencinin, öğrenme için aktif olması gerektiği görüşünü savunmaktadır. Öğrencilerin sınıf içinde yapılan tartışmalara katılmaları,

soru sormaları, öğrendiklerinden yeni anlamlar çıkararak konuları değişik açılardan değerlendirmeye çalışmaları gibi aktiviteler başarıyı artırmaktadır.

Öğrenme stratejilerinin yanı sıra, çalışma becerisinin ve çalışma yöntemlerinin de öğrenci akademik başarısına etki ettiği görülmektedir. Örneğin, Avcı ve Nazlı (2006), çalışma becerisini, öğrenme amacıyla belirli yöntemlerin etkili bir biçimde kullanılması olarak tanımlamakta ve her türlü çalışma becerisinin (okuma, yazma, sınava hazırlanma, not alma gibi), öğrencilerin okulda başarılı olmalarının önemli bir yolu haline geldiğini iddia etmektedir. Araştırmalar çalışma becerileri konusunda bilinçli bir eğitimin, öğrencinin başarı düzeyini ve kendine olan güvenini arttırdığını göstermektedir. Sınıf rehberliği etkinliğinin öğrencilerin akademik başarıları üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Sınav kaygısı yaşayan öğrenciler, akademik çalışmalara karşı üretici olmayan olumsuz bir tutuma sahip olmaktadır. Bu nedenle, sınav kaygısı yaşayan öğrenciler için verimli ders çalışma yöntemlerinin kazandırılacağı bir grup rehberliği programı hazırlanabilir. Verimli ders çalışma yöntemlerinin kazandırılmasıyla ilgili olarak hazırlanacak programlarda, öğrencilerin sınavlara nasıl hazırlanacakları konusunda da bilgilendirilmesi yerinde olacaktır.

Peker ve Mirasyedioğlu'na (2003) göre de, öğrencilerin başarılı olmalarını etkileyen faktörlerden biri bizzat öğrencilerin iyi çalışma tutum ve alışkanlıklarına sahip olmaları veya olmamalarıdır. Yıldırım'ın da (2011) öne sürdüğü gibi, birey bir alanda kendisini yeterli hissetmiyorsa, o alanda başarılı olamayacağına inanmakta ve bu inanç, kaygı ve strese neden olabilmektedir. Kaygı da, akademik başarıyı olumsuz etkilemektedir. Dane ve diğerlerine (2009) göre de öğrencinin kendisiyle ilgili olarak yetenekleri, beden ve ruh sağlığı, güdülenme, olgunluk ve hazırlık düzeyi; derse devamı, katılımı, sınıf düzeyinin öğrencinin gelişim düzeyinin çok üstünde veya çok altında olması, çocuğun sınıf içinde arkadaşı ve görevi olmaması başarısızlık nedenleridir.

Hiç şüphesiz, öğrenci akademik başarısına etki eden bir diğer önemli faktör de öğretmenlerdir. Erdoğan'a (2006) göre, öğrenci başarısını etkilemesi açısından önemli ve ilk akla gelen öğretmenlerdir. İyi bir öğretmen, yeri geldiğinde, öğrencinin gözünde ana-babadan ve tüm başka kişilerden üstün tutulabilmektedir. Bu sebeple öğretmenin, öğrenci üzerinde eğitsel etkisi de önemlidir. Öğretmenin demokratik ve insancıl tutumları öğrencilerin kendilerini geliştirme, akademik ve yaratıcılık becerilerini üst düzeylere çıkarmaları açısından önemlidir. Bu bağlamda öğrencilerin

yaratıcılık yeteneklerinin gelişimine destek olan öğretmenler aynı zamanda onların akademik olarak gelişimlerini de olumlu yönde etkilemektedir.

Öğretmen öğrenci ilişkisi eğitim-öğretim etkinliklerinin verimi üzerinde oldukça etkilidir. Sınıftaki öğrenme, neyin, niçin ve nasıl öğretildiğine bağlı olduğu kadar öğrencinin öğretmeni algılayış tarzına da bağlıdır. Sevilen, sayılan bir öğretmenin dersine karşı öğrencilerin büyük bir ilgi duyduğu, buna karşılık, korku ve kaygı uyandıran bir öğretmen-öğrenci ilişkisi salt bilişsel gelişme dışında öğrencinin duygusal ve sosyal yönden de gelişmesi açısından önemlidir. Sağlıklı bir gelişme için öğrencinin kendisine gereken sevgi ve ilginin gösterildiği bir sınıf atmosferinde ve güven duygusu içinde bulunması gerekir. Eğitimde yenileştirme hareketlerinden beklenen başarının elde edilmemesinin bir değil birçok nedeninin bulunduğu tartışmasız kabul edilen bir gerçektir. Ancak öğretmenin üst düzeyde oluşturulan politikaların ve alınan kararların uygulayıcısı olduğu düşünülürse, başarısızlığın en önemli nedenlerinden birinin öğretmen unsuru olduğu kolayca kabul edilebilir (Gökalp, 2006).

Özdemir de (2002), öğrencilerine, meslektaşlarına değer veren, okula ve görevine bağlı, öğrencileri için yüksek ve ulaşılabilir akademik hedefler belirleyen öğretmenlerin, aynı zamanda öğrencilerinin başarılı olabilmeleri için uygun bir ortam hazırlamış olduklarını öne sürmektedir. Marzano, Pickering ve Pollock'a (2008) göre, başarılı öğretmenlerin öğrencilerin ayrışıklığından bağımsız olarak, her başarı düzeyindeki öğrenciye başarılı bir biçimde öğretim verdiği görülmektedir. Öğretmen başarılı değilse, öğrencileri, akademik başarılarındaki benzerlik ve farklılıklardan bağımsız olarak, akademik açıdan yetersiz ilerleme gösterecektir.

Alıcıgüzel'e (2003) göre, yetenekli bir öğretmen, sınıftaki her çocuğu tanır ve öğretimini buna göre planlayarak yürütür. Başarılı bir sınıf yönetimi her şeyden önce, sınıfta hoşgörünün egemen olmasına ve öğrencinin davranışlarından sorumluluk duyacağı bir düzenin geliştirilmesine bağlıdır. Özdemir, Sezgin, Şirin, Karip ve Erkan'a (2010) göre ise, öğrencilerini başarıya ve çalışmaya teşvik ederek destekleyen ve onların sevgi, ait olma ve başarı ihtiyaçlarını dikkate alan öğretmenler daha etkili olarak algılanırlar.

Buraya kadar değinilen faktörlerin yanı sıra, okul faktörü de öğrenci akademik başarısına etki eden önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, Sarı ve Cenkseven'e (2008) göre insan faktörünün büyük önem taşıdığı kurumlar olan okullarda çocuklara sunulan öğretimin kalitesi kadar, okulun genel ortamının

özelliklerini yansıtan yaşam kalitesi de oldukça önemlidir. Okullar çocukların akademik gelişimleri kadar sosyal ve kişisel gelişimlerinden, diğer bir deyişle “bir bütün” olarak gelişimlerinden sorumludurlar. Bu nedenle okullarda yaşam kalitesinin yordayıcılarının incelenmesi önem taşımaktadır. İnsanların kendilerini tanımlama ve algılama biçimlerinden oluşan benlik kavramı bireylerin buldukları ortamı algılama biçimleri üzerinde etkilidir. Öğrencilerin okulda güvende olduğunu, sevildiğini ve kabul edildiğini hissetmesini içeren okul yaşam kalitesi algılamaları üzerinde, iyi olmanın önemli yordayıcılarından biri olan benlik kavramının etkili olduğunu tespit etmiştir. Okulun, öğrencinin bir birey olarak değerli ve güvende hissettiği demokratik alanlar olarak yapılandırılmasına yönelik önlemler alınması gerekmektedir (Sarı ve Cenkseven, 2008).

Eğitsel etkinliklerin olduğu fiziksel, sosyal ve psikolojik içerikli bir çevre olarak eğitim-öğretim ortamının öğretme-öğrenme etkinliklerine göre düzenlenmesi gerekir. Diğer bir ifade ile söz konusu çevre ile öğrencinin etkileşim boyutlarının eğitim hedefleri doğrultusunda düzenlenmesi ve yönetilmesi gerekmektedir. Planlı ve etkili bir eğitim-öğretim ortamı sağlamak için mevcut gücü hedefler yönünde etkili, sistemli, olumlu ve eşgüdüm içinde kullanabilmek üzere yönetim ve eğitim-öğretim kadrosunu uygun bir düzene koymak ve gerekli olanaklarla donatmak gerekmektedir. Öğretme ve öğrenme etkinliklerinin yer aldığı eğitim-öğretim ortamı, öğrencilerin farklı öğrenme amaçları, ilgileri, gereksinimleri ve becerileri ile uygunluk içinde olmalıdır. Çünkü öğrencinin öğrenmesinde, sınıfa ve okula uyum sağlamasında fiziksel çevrenin önemli bir payı vardır. Sınıftaki öğrencilerin sayısı, duvar ve eşya renkleri, ışık, ısı, temizlik, gürültü düzeyleri ve görünüm, sınıftaki fiziksel ortamın öğeleri olarak sayılabilir. Etkili okuldaki eğitim-öğretim ortamları, yüksek teknoloji ile donatılmış, üstün kalitede firesiz üretim yapan bir fabrikanın üretim alanları gibidir. Etkili okul da yüksek nitelikli çıktılar üretebilmek için, yeterli ve nitelikli bir okul binasına, eğitim-öğretim, kültür ve spor etkinliklerinin gerçekleştirildiği eğitim teknolojisiyle donatılmış sınıf, derslik, anfi, laboratuvar, atölye, kütüphane ve spor salonu gibi eğitim- öğretim ortamlarına sahiptir (Baştepe, 2009).

Bursalıoğlu'na (2002) göre, öğrencinin okula uyumu ve okuldaki başarısı ile okuldaki rolünü ve kendini anlaması arasında sıkı bir ilişki vardır. Rol beklenti dengesi, bu ilişkinin bir sonucudur. Bir yandan öğrencinin rol ve beklentileri, diğer yandan ana-baba, öğretmen ve akran grubu üyelerinin öğrenciden beklentileri, bu dengeyi etkiler. Öğrencinin kendini ve yeteneklerini tanıması ile öğrenme başarısı birbirine bağlı bulunmaktadır. Korkmaz'a (2005) göre ise, okulun vizyonunu da yansıtan

akademik önem değişkeni, öğrenciyi okulun ortaya koyduğu hedeflere motive eder. Düzenli ve ciddi eğitim öğretim ortamlarına sahip, kişiler arası ilişkilerin “öğrenci-öğrenci, öğrenci-öğretmen, öğretmen-yönetici” samimi, candan ve karşılıklı saygıya dayanan, yeterli eğitim araç ve gereçleriyle donatılmış okullarda öğrenci başarısı kaçınılmaz bir durumdur. Öğrenci başarısı üzerinde bu olumlu ilişkilerin yanı sıra okul çevresinin ve öğrenci ailelerinin sosyoekonomik statüleri de etkili olmaktadır.

Şişman’a (2002) göre de, başarı konusundaki beklentiler, başarının ön koşuludur. Etkili okullarda öğretmenle, öğrencilerini etkileyebilecek yeterliliklere sahip olduklarına inanmakta; öğrenciler hakkında iyimser görüşlere ve yüksek beklentilere sahip olmaktadır. Okul açısında geniş anlamda beklenti, okul kadrosunun, öğrencilerin öğrenme yeteneği ve gelecekteki akademik başarıları konusunda sahip olduğu inançları ve varsayımları ifade eder. Araştırmalar, okul kadrosunun ve bu bağlamda öğretmenlerin, öğrencilerin başarısı, zeka ve öğrenme düzeyi, tutumları konusunda sahip oldukları birtakım inanç ve ön kabullerle öğrencilerin akademik başarıları arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Okul faktörünün bir diğer boyutu da okul tatmini ile ilişkilidir. Sarı (2006), okul tatmininin, çocukların okulu ve eğitimsel değerleri kabul etmelerinde ve akademik başarı motivasyonlarında olumlu etkileri olduğunu gösterdiğini ileri sürmektedir. Öte yandan, okul tatminsizliğinin davranışsal problemlerle ve düşük başarıyla pozitif ilişki gösterdiğini, ayrıca okula yabancılaşma gibi sonuçlara da yol açtığı şeklinde bulgular elde edilmiştir. Aileler, öğretmenler, yöneticiler ve öğrenciler arasında, okulların, çocukların öğrenmelerini en üst düzeye yükselten ve öğrencilerin mutlu ve güvende hissettikleri, öğretmenlerinden ve öğrendiklerinden tatmin oldukları yerler olması gerektiği konusunda görüş birliği vardır. Mutlu bir okul ortamı, akademik başarıyı da arttırmaktadır. Okulun etkililiği ile ilgili araştırmalar, okul ortamının akademik başarıya önemli katkılar sağladığını ortaya koymaktadır.

Marzano ve diğerleri (2008), başarıyı, buraya kadar değinilen faktörlerin dışında, dört nedenden birine bağlamaktadır; yetenek, çaba, diğer insanlar ve şans. Onlara göre, çabanın başarıya götüren en önemli etken olduğuna inanırsanız, her duruma uygun bir güdülenmeye sahipsiniz demektir. Birçok araştırmacı çabayı desteklemenin öğrenci başarısı üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmalarını sentezlemiştir. Çaba ve başarı ilişkisinin öğretildiği öğrencilerin başarısındaki artışın, zaman yönetimi ve yeni malzemeyi anlama tekniklerinin öğretildiği öğrencilerden daha fazla olduğunu göstermiştir. Yani çabayı desteklemek,

öğrencilerin hayattaki en önemli derslerden birini öğrenmelerine yardımcı olabilir. Ne kadar çok azmedersek, o kadar başarılı oluruz. Ayrıca, belirli hedeflere ulaşmanın takdir edilmesi, yalnızca başarıyı artırmakla kalmaz, güdülenmeyi de uyarır.

Bir diğer faktörden bahseden, Kutlu, Yıldırım, Bilican ve Kumandaş da (2011) okuma becerisinin ve okuma etkinliğinin önemine vurgu yapmaktadırlar. Onlara göre, okuma etkinliği, gerek ilköğretimde gerekse daha sonraki öğrenim yaşamında öğrenciye gerekli olacak, hatta yalnızca Türkçe derslerinde değil, matematik, hayat bilgisi, sosyal bilgiler ve fen ve teknoloji gibi derslerde de öğrencinin başarısına yön verecek belirleyici bir faktördür. Bu yüzden okuma ve onunla ilgili alanlarda (anlama, dinleme, yazma, konuşma vb.) bireylerin iyi yetişmesi gereklidir. Anlayarak okuma, okuldaki genel başarının en önemli faktörlerinden biridir.

Son olarak, Huebner ve Gilman'ın (2006), 6.-12. sınıflarda öğrenim gören öğrenciler üzerinde yaptıkları araştırma, genel yaşam doyumu yüksek olan ergenlerin kaygı ve depresyon düzeylerinin daha düşük, benlik saygısı ve umut düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Aynı çalışmaya göre yaşam doyumu yüksek olan ergenler akran ve ebeveynleriyle daha olumlu ilişkiler kurmakta, okula ve öğretmenlere yönelik daha olumlu tutumlar sergilemekte ve akademik olarak daha başarılı olmaktadır. Çivitci'ye (2009) göre de, genellikle kendilerini "oldukça başarılı" olarak gören öğrencilerin okul, aile, benlik ve genel doyumlarının kendilerini "başarısız" olarak algılayanlara göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Bloom (1995) ise, duygusal özelliklerin ilgili alandaki (ilgili ders) bilimsel başarıyı yaklaşık dörtte bir oranında artırdığını yani öğrenme başarısındaki değişkenliğin yaklaşık dörtte birinin duygusal özelliklerden kaynaklandığını ortaya koymaktadır (akt. Tay ve Akyürek Tay, 2006). Tay'ın (2007) bulgularına göre de öğrencinin derse karşı tutumu başarıyı etkilemektedir. Bir başka ifadeyle tutum düzeyi arttıkça başarıda artmaktadır.

2.3 Okul Yöneticisi-Öğrenci Akademik Başarısı İlişkisi

Okul yöneticileri ile öğrencilerin akademik başarılarının arasındaki ilişki konusuna değinmeden önce, yönetim ve yönetici kavramlarıyla neyin ifade edilmeye çalışıldığının açıklığa kavuşturulması yerinde olacaktır. Demirtaş'a (2008) göre, yönetim, ortak bir amacın gerçekleştirilebilmesi için eldeki insan ve madde kaynağının etkili biçimde kullanılmasıdır. Yönetim, kurumu amacına ulaştırmak için elde bulunan bütün kaynakları ve olanakları en iyi biçimde kullanma bilimi ve sanattır. Örgüt çalışmalarını izleme, denetleme ve geliştirmedir. Okul Yönetimi,

okulu önceden belirlenmiş amaçlara ulaştırmak için eldeki tüm madde ve insan kaynağının katkılarını bütünleştirmek, etkili biçimde kullanmak, amaçlara dönük politika ve kararları uygulamak olarak ifade edilebilir. Okulların etkili olmaları, yani önceden belirlenen amaçlarına ulaşabilmeleri büyük ölçüde okuldaki etkinliklerin, eğitim ve öğretim programının yürütülmesinden sorumlu olan müdürlerin etkili olmalarına bağlıdır. Öğretim liderliği, okul yöneticileri için oldukça önemlidir ve bu liderlik, öğrenci başarısının artırılması ve öğrenmede etkililiğin sağlanması amacıyla okul müdürünün kendisinin gösterdiği ya da başkaları tarafından gösterilmesini sağladığı davranışlar bütünü olarak tanımlanabilir.

MEB İlköğretim Kurumları Yönetmeliği (2003) madde 60 da, okul müdürünün görev yetki ve sorumlulukları şu şekilde tanımlanmaktadır: İlköğretim kurumu, demokratik eğitim-öğretim ortamında diğer çalışanlarla birlikte müdür tarafından yönetilir. Okul müdürü; ders okutmanın yanında kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, program ve emirlere uygun olarak görevlerini yürütmeye, okulu düzene koymaya ve denetlemeye yetkilidir. Müdür, okulun amaçlarına uygun olarak yönetilmesinden, değerlendirilmesinden ve geliştirmesinden sorumludur. Okul müdürü, görev tanımında belirtilen diğer görevleri de yapar.

Okul yöneticisinden beklenenler ise şu şekilde ifade edilmektedir:

- Program hakkında yeterli ve doyurucu bilgi sahibi olmak, uygulamada ortaya çıkabilecek olan problemlere çözüm üretmek.
- Programın uygulanması için gerekli olan araç gereç ve diğer materyallerin temini ve fiziki ortamın hazırlanmasını sağlamak.
- Öğretmenler arasında koordinasyonu sağlamak. Öğretmenlerin bilgi ve deneyimlerini birbiriyle paylaşabilecek ortamlar hazırlamak.
- Yıl içinde yapılacak etkinliklerin öğretim yılı başındaki toplantılarda tüm alan öğretmenleri arasında belirlenmesini sağlamak.
- İşlenecek tüm üniteler\temalar ile yapılacak etkinlikler konusunda öğretmenlerin paralel olarak programları uygulamalarını sağlamak amacıyla aylık toplantı düzenlemek.
- Ünite\tema değerlendirme toplantıları düzenlemek.
- Programın uygulanmasında öğretmenlerin belirlediği aylık ve yıllık hedeflerin yılsonunda değerlendirilmesini yapmak.
- Öğretim yılı sonunda, öğretmenlerin yıl boyunca gerçekleştirdikleri etkinliklerin paylaşıldığı ortamlar hazırlamak ve çalışmalara bizzat katılmak.

- Okulda, öğretmenlerin mesleki gelişimlerini sağlayacak çeşitli konularda seminerler düzenlenmesini sağlamak; okul dışında verilen bu tür seminerlere katılım konusunda yönlendirici ve yardımcı olmak.
- Okulda, öğretmenlerin mesleki gelişmelerini olumlu etkileyecek filmler, belgeseller seyretmeleri konusunda bilinçli ve uygulayıcı olmak.
- Mesleki gelişimlerine katkı sağlayacak kitapları okumaları konusunda öğretmenlere rehberlik etmek, sunumları yapacak grupları oluşturmak, grup üyeleri arasında işbölümüne yardımcı olmak, sunum için ortam hazırlamak ve diğer öğretmenlerin hazır bulunmasını sağlamak.
- Öğretmenleri cesaretlendirmek, yeniliğe açık olmalarını sağlamak, bilgi, beceri ve yaratıcılıklarını ortaya çıkarmak için imkan vermek, öğretme-öğrenme sürecindeki planlama ve uygulama başarılarını öğretmenlerin sahiplenmesini sağlamak.
- Öğrenci ailelerine yönelik seminerler düzenlemek.
- Okul dışı etkinliklerin gerçekleştirilmesinde kolaylık sağlamak.
- Okulda laboratuvar ve kütüphane kurmak ve işlevsel hale getirmek.
- Okulun internette web sayfasının hazırlanmasını ve programın uygulanmasında aktif olarak yararlanılmasını sağlamak (MEB, 2005, s.73-74).

Okul yöneticisi okuldaki eğitim öğretim faaliyetlerinin başındaki kişidir. Okul yöneticileri bu süreçte öğrencileri daha bilinçli ve seçici olmaya yönlendirebilmelidir. Öğrencileri yeni bilgileri öğrenmeye, keşfetmeye özendirmelidir. Günümüz bilgi toplumunda okul yöneticisi bir eğitim lideri olmak durumundadır ve asıl işi idari düzenden ziyade, öğrencilerinin öğrenmesi için uygun öğrenme ortamının oluşturulması amacıyla gayret içinde olmalı ve bilgiye ulaşmayı daha zevkli hale getirmede öğrencilerine daha geniş bir hareket alanı sağlayabilmelidir. Öğrencinin başarısını sağlamak sadece öğretmenin değil okul yöneticisinin de görevidir. Okul yöneticisi, öğrenci başarısını sürekli gözlemeli ve değerlendirmelidir (Erdem ve Şimşek, 2009).

Yörük ve Akalın Akdağ (2010) ise, okul yöneticilerini koordinatöre benzetmekte ve bir okulu şekillendiren ve tanımlayan üç önemli güç olduğunu ileri sürmektedir. Bunlar öğrenciler, öğretmenler ve toplumdur. Okulun etkili olması bu üç gücün müfredat programı doğrultusunda etkileşim içinde çalışmasına bağlıdır. Öğretimsel lider olan okul yöneticilerinin temel görevi de öğretimin niteliğini yükseltmek için bu güçleri okulun amaçları doğrultusunda ustalıkla koordine edebilmektir.

Çoğu araştırmacı, okul yöneticilerinin öğrenci akademik başarısı açısından çok önemli olduğunu öne sürmektedir. Örneğin, Balcı'nın (2007) araştırmalarına göre, öğrenci başarısını etkili yöneticinin temel etkililik ölçütü alan araştırmalar genel olarak okul yöneticisinin davranışı ile öğrencinin öğrenmesi arasında doğrudan bir ilişki bulunduğunu varsaymaktadırlar. Okul sistemlerinde mükemmelliği etkileyen faktörler arasında okul yöneticisinin kritik bir önemi vardır. Çünkü okul yöneticisi okula yön vermede stratejik bir pozisyonadadır, okulun performans düzeyini etkiler. Bu nedenle " iyi okulda iyi yönetici vardır".

Sarı ve Cenkseven de (2008), okul yöneticilerinin öneminin çok fazla olduğunu öne sürerek okul ikliminin geliştirilmesinin, yöneticinin etkililiğini, öğretmenin performansını ve öğrenci başarısı ve davranışlarını geliştirdiğini belirtmektedir. Okulun başarısı her ne kadar başka birçok faktörden etkileniyor olsa da, okul müdürü bunların en önemlilerinden biridir. Öğretmen ve yöneticiler işbirliği içerisinde birlikte çalıştığı zaman öğrenci başarısı daha mükemmel olacaktır. Bu nedenle yöneticinin, etkili iletişim stratejileri hakkında bilgi ve anlayış sahibi olması gerekir.

Eğitim kurumlarının verimliliğinde hiç şüphesiz en önemli faktör idari davranışlarında insan ilişkilerini iyi bilen eğitim yöneticisinin varlığıdır. Çağdaş yönetim kuramcıları insan ilişkileri konusunda bilgi ve beceri sahibi olan yöneticilerin başarılı olduklarını ve eğitim kurumunda verimi arttırdıklarını, dolayısıyla örgütsel amaca ulaşıldığını kabul etmektedirler. Bu başarının kaynağı eğitim yöneticiliğinin insan ilişkilerini içeren bir süreç olmasıdır. Okul örgütünde ilgili kişileri okulun amaçlarına yönelik olarak çalıştırabilmenin tek yolu o işi yapacak bireyleri her yönleriyle tanımak, tanımaya çalışmak ve onları anlayabilmektir. Okulun verimli olmasında önemli faktörlerden biri de eğitim yöneticilerinin yönetim (idare) davranışlarında insan ilişkilerine uygun davranışlarda bulunup bulunmadığıdır. Yani insan ilişkileri niteliklerine sahip yöneticinin davranışlarında ve başarı düzeyinde bu niteliklere sahip olmayan yöneticilere kıyasla farklılığın olması ve bu farklılığın insan ilişkilerini göz önünde bulunduran ve uygulayan yöneticiler lehine başarı olarak görüldüğünü söylemek olanaklıdır. Yönetici esas itibarıyla örgüt üyelerinin belirli amaçlar doğrultusunda davranmalarını sağlayan kişidir. Yöneticinin başarısı bunu sağlama derecesine bağlıdır. Bu ise yöneticinin önce kendini, daha sonra da içinde bulunduğu ortamı ve özelliklerini tanıması ve bu ortamı bilimsel gerçeklere göre yönlendirebilmesine bağlıdır (Durukan, 2003).

Başarılı okul-okul yöneticisi ilişkisinde, okul yöneticilerinin önemine dikkat çeken bir diğer araştırmacı da Babaoğlu'dur (2010). Babaoğlu'na (2010) göre, örgütte olumlu çevre yaratmak ve çalışanların performansını olumlu etkilemek, öğretmenlerin bilgilerini ve becerilerini kullanması için güdülemek en başta okul yöneticisinin görevidir. Yöneticilerin genel ruh hali ne denli olumluysa, o denli işbirliği yaparak çalışırlar. İşten alınan sonuçlar o kadar iyi olur. Okul yöneticisinin, kendi duygularını anlayıp pozitif bir şekilde ifade etmesi ve astlarının duygularını anlayıp önemsemesi ve duyarlılık göstermesi okulun başarısına daha fazla katkıda bulunabilir.

Aslında, bir önceki bölümde değinilen, öğrenci başarısını etkileyen okul içi faktörler dikkatlice irdelendiğinde öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin öğrenci başarısı üzerinde ne kadar etkili oldukları konusu daha iyi anlaşılacaktır. Bu noktada, ilk olarak Özdemir'e (2002) yönelmemiz yerinde olacaktır.

Özdemir (2002), bir okul yöneticisinin meslektaşlarına üç şekilde yardımcı olabileceğini öne sürmektedir. Bunlar; yönetsel destek, meslektaş liderliği ve yönetsel kontroldür. Yöneticinin eğitim ve öğretim açısından yönetsel destek ve meslektaş liderliği yaparak öğretmenlere yardımcı olması yönetsel kontrolden daha etkilidir. Yöneticinin öğretmenler üzerinde otorite ve egemenlik kurmaya çalışması, öğrenci başarısını olumsuz yönde etkilemektedir. Buna karşılık öğretmenler yöneticiden destek görürlerse eğitimin kalitesini artıracak faaliyetlerde bulunurlar ve riske girmekten kaçınmazlar. Bunlara ek olarak okul yöneticisinin, zor durumların üstesinden gelebilecek kararlı ve cesaretli bir liderlik anlayışına sahip olması, hızlı hareket etmesi, bekle gör politikasından uzak durması öğrenci başarısını artıran önemli özelliklerdendir. Ayrıca, yöneticilerin meslektaş liderliği, kaynak desteği, öğretmenlerin görevlerine bağlılığı, akademik önem ve kurumsal bütünlük öğrenci başarısını hem topluca, hem de tek tek etkileyen anahtar unsurlardır. Samimi, açık sözlü, yardımsever, elemanlarının haklarına saygılı, diyalog içinde olan yöneticiler, öğrencilerin başarılarını artırmanın yanı sıra sağlıklı bir okul ikliminin oluşmasına da katkı sağlarlar.

Can'ın (2007) yaptığı araştırmalara göre ise, öğrencilerin başarılarını daha da üst seviyelere çıkaracak öğretim liderlerin dört stratejik alanda kendilerini göstermeleri gerekir:

Bunlardan birincisi, kaynak sağlayan etkin öğretim lideri olmaktır: öğretmenler en önemli kaynaklardır, onların eğitim öğretim uygulamaları hakkında bilgilendirilmeleri ve meslektaşlarıyla bilgi beceri ve kaynakları paylaşmaları hususlarında

cesaretlendirilmeleri gerekir. Müdür, öğretmenlerinin zayıf ve güçlü yönlerini bilmeli, onların mutluluğu, sağlığı ve mesleki gelişimiyle yakından ilgilenmelidir. Bu yaklaşım, risk almada gönüllü eğitim kadrosu yaratmada ve olumlu yönde ilerlemede destek oluşturmaktadır. İkincisi, öğretim kaynağı olunmasıdır: müdür iyi bir öğretimin nasıl olduğunu kavrar, profesyonel olma yolunda bilgi birikimine sahip ve sürekli üretken olur. Üçüncüsü, iletişimci olunmasıdır: müdür, temel konularda personeliyle paylaşım halindedir. Bu konular; bütün çocuklar başarılı olabilir ve bunu tecrübe edebilirler, başarı başarıyı doğurur, okullar, öğrencilerinin başarılarını arttırabilir ve öğretim programları yapılmasında ve kararlar alınmasında, programlar açıkça tanımlanmalıdır. Dördüncüsü ise, vizyon sahibi olmaktır: müdür, gün be gün geliştirmek üzere, okulun vizyonuyla tutarlı davranış modelleri sergiler, eğitimde inandığı şeyleri yaşar, yaşadıklarını hisseder, amaçlarını gerçekleştirme ve hedeflerine ulaşmada kaynakları organize eder (Can, 2007).

Başarıyı etkileyen faktörler konusunu daha kuramsal bir bakış açısıyla irdeleyen Tarter ve Hoy'da (2006) aslında yönetici ve öğretmen etkisine değinmektedir. Onlara göre, öğrenci başarısını etkileyen üç örgütsel özellik bulunmaktadır: okulun akademik başarıya verdiği önem, öğretim kadrosunu ortaklaşa etkisi ve öğretmen kadrosunun anne-babalara ve öğrenciye güveni. Bu özellikler birbirini sımsıkı destekler ve öğrenci performansını olumlu bir şekilde etkiler. Açıkalin ve Turan'a (2011) göre, okulun başarıya verdiği önem başarılı ve etkili okulların ortak özelliklerinden biri olan okul çalışanlarının bütün öğrencilerden başarılı olacaklarına dair ortak bir beklentiye sahip olmaları ve bu beklentilerini öğrencileriyle paylaşmaları olarak karşımıza çıkmaktadır.

Okul yöneticileri ile öğrencilerin akademik başarıları arasındaki ilişkiyi daha da iyi anlayabilmek için başarılı okul örneklerinin incelenmesi yerinde olacaktır. Örneğin, Şişman'a (2002) göre, başarılı okullarda okul kültürünün oluşumunda yöneticinin liderlik biçimi önemli bir belirleyicidir, okul toplumunu oluşturan üyeler arasında büyük ölçüde ortak inanç ve değerlerin paylaşıldığı, okulun öğretmen ve öğrencileriyle gurur duyulduğu, öğretmenlere büyük ölçüde özerklik verildiği, karşılıklı destek, dostluk ve güvenin egemen olduğu sonucuna varılmıştır. Etkili okullarda okul yöneticileri, okul ve sınıf ortamlarında sık görünmekte, öğretimi yakından gözlemekte ve izlemekte, öğrencilerle sürekli yakın temas ve ilişki içinde olmaktadır. Başarılı okullardaki yöneticiler, sınıfları ziyaret ederek öğretim sürecini gözlemekte ve değerlendirmektedir. Öğrenci gelişimi konusunda öğretmenler ile toplantılar yapmakta, öğrencilerin çeşitli durumlar ile ilgili istatistikler tutulmasını

sağlamakta, okul ve programın başarısı konusunda ilgililere geri bildirimler vermektedir. Başarı düzeyi yüksek ve başarı düzeyi düşük iki okul kümesinin karşılaştırıldığı bir araştırmada, iki okul gurubu arasında özellikle yöneticinin liderlik davranışları yönünden bazı farklılıklar bulunmuştur. Başarı düzeyi yüksek olan okullardaki yöneticilerin, güçlü liderlik davranışı gösterdikleri, öğretim süreçlerine doğrudan katıldıkları ve akademik amaçlara ulaşmak için yüksek beklentilere sahip oldukları görülmüştür (Şişman, 2002).

Ancak, okul yöneticilerinin sınıfları ziyaret etmeleri ve öğretim sürecini gözleyip değerlendirmeleri süreci çok titizlikle ele alınmalıdır. Aksi takdirde okul yöneticisi ile öğretmenler arasındaki uyum bozulabilir. Konuyla ilgili bir araştırma yürüten Frestone ve Wilson (1985), yaptıkları araştırmada müdürün destekleyici davranışının öğrenci öğrenmesiyle olumlu olarak ilişkili olduğunu, müdür kontrolünün ise öğrenci öğrenmesiyle olumsuz bir ilişkiye sahip olduğunu belirlemişlerdir. Müdürün okuldaki eğitim-öğretim faaliyetlerine ilişkin destekleyici yöndeki hareketleri etkili öğrenmede önemli bir anahtardır. Müdürün, öğretmenlere öğretim faaliyetlerinde yardımcı olacak ek materyaller vermesi öğretmenler tarafından saygı ile karşılanır. Bu tür müdürler öğretmenlerin güvenini, desteğini ve sadakatlerini kazanırlar (akt. Korkmaz, 2005, s. 533).

Arslanargun ve Bozkurt da (2012), eğitim yöneticilerinin mesleki, ahlaki ve yasal açıdan öğretmenlere karşı sorumluluk taşıdıklarını belirtmektedir. Mesleki açıdan onlarla birlikte mesleki gelişim ortamları oluşturmalı, ahlaki açıdan öğretmenlere güven ve samimiyet içerisinde çalışacakları bir ortam hazırlamalı, yasal açıdan ise onların hak ve hukukuna saygı göstermelidir. Örgütsel yaklaşım açısından yöneticinin görevi, insanları ve örgütleri verimli ve tatmin edici amaçlar için bir araya getirmektir. Konumu ve sahip olduğu yetkilerden bağımsız olarak okul yöneticisi daha genel olan sosyal düzenin, bir anlamda okul ölçeğine uyarlanması görevini yerine getirmektedir. Okul, öğretmen ve yöneticilerin mesleki dayanışma ve güven içerisinde görevlerini yerine getirebilecekleri bir alandır. Bu kapsamda, Arslanargun ve Bozkurt'un (2012) araştırmasına katılan okul müdürlerinin mesleki ve ahlaki sorumluluklardan öte yasal sorumluluklara öncelik verdikleri, eldeki olanaklarla yönetim görevini yerine getirmeye çalıştıkları, okul içinde ve dışında insan kaynaklarını yönetme aşamasında görev ve sorumluluklar temelinde yapıyı önemsedikleri ortaya çıkmaktadır. Öğretmenlerin geliştirilmesi ve desteklenmesi bağlamında öğretimsel liderlik davranışlarının ihmal edildiği veya okul müdürlerince bilinmediği ortaya çıkan sonuçlardan anlaşılmaktadır. Okul ikliminin, öğrenmeye ve

öğretmeye uygun hale getirilmesi sürecinde önemsenmediği veya diğer yapısal ve donanımsal sorunların gerisinde kaldığı ifade edilmektedir. İletişimsel sorunların temelinde yatan psikolojik ve sosyal unsurların dikkate alınması ve sosyal sermayenin okul yönetimindeki önemi ile ilgili çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Demirtaş'ın (2010) da belirttiği gibi, okul kültürü ve öğrenci başarısı arasında bir ilişkinin varlığına pek çok araştırma ve araştırmacı işaret etmektedir. Okul lideri olarak yöneticilerin öğretmenlerle işbirliği içinde olmaları, öğretmenlerin kendi aralarında destekleyici meslektaş ilişkileri kurmaları, öğrenci başarısını arttıran etkenler olarak görülmektedir. Korkmaz da (2005), arkadaş canlısı, açık, destekleyici ve mükemmelliğe inanan ve bağlı olan okul yöneticilerinin öğrenci başarısına sebep olan bir okul iklimi ortaya çıkarttıklarını öne sürmektedir. Aynı zamanda öğrencilerine, meslektaşlarına ve okuluna bağlı olan, enerjik olan, öğrencileri için ulaşılabilir hedefler ortaya koyan öğretmenler de öğrenci başarısına neden olan bir okul iklimi oluşmasına katkıda bulunurlar.

Olumlu bir okul ikliminde akademik gelişime ve öğrenmeye önem verilir; öğrenciler ve öğretmenler arasında olumlu ilişkiler vardır; okul toplumunun tüm üyeleri birbirine saygı duyar; adil ve tutarlı bir disiplin politikası izlenir; aile desteği ve katılımı önemsenir. Bu nedenle, öğrencilerin okula bağlılık göstermesi, okul iklimi ve okuldan memnuniyet ile ilişkilidir. Okul iklimi, öğrencilerin öğrenme, güvenlik duygusu ve risk alma gibi özelliklerini olumlu ya da olumsuz olarak etkiler. Öğrenciler, olumsuz, hoş olmayan ya da arzulananmayan bir iklimin olduğu veya kendilerini dışlanmış hissettikleri bir okula gitmek istemezler. Olumsuz bir okul iklimi öğrencilerin akademik başarısını düşürür ve şiddet davranışlarını ya da bu davranışlara yönelme riskini artırır. Dolayısı ile olumlu bir okul iklimi oluşturulmasında birinci derecede etkili olan okul yöneticilerinin öğrenci akademik başarısı üzerinde etkileri oldukça fazladır (Özdemir ve diğerleri, 2010).

Şişman ve Turan'ın (2005) belirttikleri gibi, her ne kadar okullar fiziki olarak bir birlerine benzese de, her okul sosyal bir oluşum olarak kendine özgüdür. Sağlıklı bir okul iklimi, öğretmenlerin birbirleriyle ve okul müdürü ile olan ilişkilerinin niteliğini belirler. Olumlu bir öğrenme ve öğretme ortamı ise bu ilişkilerin niteliğine göre oluşmaktadır. Okul dışından herhangi biri, bir okulu ziyaret ettiğinde oradaki insanlar arası ilişkileri gözleyerek o okulda egemen olan okul iklimi hakkında bir fikir sahibi olabilir. Olumlu bir okul iklimi oluşturmak ve bunu sürdürmek okul müdürünün temel görevlerinden biridir.

Bursalıoğlu'na (2002) göre, okul yöneticisinin iki önemli görevi vardır. Bunlar etrafındaki grubun başarı ve sürekliliğini sağlamaktır. Okul yöneticisinin bunları yerine getirebilmesi, okul içindeki öğeler ile olan ilişkilerinin derecesine, okulun değer ve amaçlarını benimsemesine ve okul ile kendisinin bir bütünlük göstermesine bağlıdır. Baştepe'ye (2009) göre ise, okulda etkili ve verimli bir eğitim-ğretim ortamı oluşturma okul yöneticisinin görevidir. Aynı araştırmalar, etkili okulun hem öğretmenlere hem de öğrencilere etkili bir öğrenme ve öğretme ortamı sağlayan güçlü ve etkili yöneticiye sahip olduğunu vurgulamaktadır.

Araştırmalar, okul yöneticilerinin başarılı olmalarında ve ğrenci başarısını arttırmada, hiç şüphesiz öğretmenlerle uyum içerisinde çalışmalarının çok önemli olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda ele alındığında, Aksu, Gemici ve İşler'e (2006) göre, müdür personelle ř inanışlar doğrultusunda iletişim kurmak zorundadır: bütün öğrenciler öğrenebilir ve başarıyı tadabilir. Başarılar başarı üzerine inşa edilir. Okullar ğrenci başarısını artıracıdır. Aksu ve diğerlerinin (2006) bulgularına göre, okul mdrlarının öğretimsel yönetim ve destek konusunda ne çıkardıkları konular ise öğretmenlerle ve velilerle ilişkileridir. Bunun nedeni, öğretmenlerin eğitim işinin en önemli öğelerinden birisi olarak başarının yakalanabilmesidir.

Eğitim ve okul sisteminin geliştirilmesinin yönetici ve öğretmenlerin birlikte uyum içerisinde çalışmaları ve karşılıklı güveni tesis etmeleri ile mümkündür. Okul müdürünün samimi, dürüst, diyaloga açık, problem çözücü yaklaşımı, girişkenliği ve evre ile iletişimi, işbirliği ve güven aşamasında oldukça önemlidir. Bu aynı zamanda öğretmenlere yönelik kötü yaklaşıma karşı üst yönetimlerin duyarlı olmasıyla da mümkündür. Okul müdürleri okul içinde karşılaşılan problemlerin çözümüne ilişkin olarak sorunun kaynağına inmek, istişarede bulunmak, görev dağılımı yapmak, iş birliği içinde olmak, tecrübelerden faydalanmak, kişiye göre yönetim sergilemek ve örgüt hiyerarşisini hatırlatmak gibi yöntemleri denediklerini ifade etmektedirler. Toplumsal ve ahlaki bir misyonun taşıyıcısı sıfatıyla yöneticiler, yatay ve dikey olarak toplumun bütün kesimlerine karşı sorumluluk duygusunu taşımalıdır. Bir insan olarak öğrencilere karşı sorumludur. Aileleri tarafından en hassas ve korumasız oldukları bir gelişim döneminde okula emanet edilen çocukların kırılğan, savunmasız ve hayallerle dolu olan dünyalarına sahip çıkmak, onları toplumun yararlı bir yesi olarak yetiştirmek ve gerekli bilgilerle donatmak en önemli sorumluluk alanı olarak gösterilmektedir (Aslanargun ve Bozkurt, 2012).

Okulların başarılı olabilmesi için, önemli olan etkenlerden bir diğeri de hiç şüphesiz ailelerdir. Erdem ve Şimşek'e (2009) göre, okul aile işbirliğine önem vermelidir. Okul yöneticisi okulun varlık nedeninin başarılı öğrenciler yetiştirmek olduğunu unutmamalı ve bunun için öğrenen öğrenciler yetiştirmeye özen göstermelidir. Okul yönetimi tarafından, ailelere çocuklarının akademik başarılarıyla ilgili durumlarının gerek sözlü gerekse yazılı olarak bildirilmesi, hem ailenin ilgisini, hem de öğrencilerin başarısını artırabilir. Okul yönetiminin, ailelerin ev ortamında öğrenme olgusunu devam ettirebilmeleri için aileleri bilinçlendirmesi de önemlidir. Çünkü eğitim tek taraflı yürütülebilecek bir süreç değildir. Okullarda ailelere yönelik olarak, çocukların eğitimine nasıl katkı sağlayacakları, çocuk gelişimi ve öğrenme konularında nadiren eğitim programları düzenlenmektedir. Okul yönetimi tarafından verimli ders çalışma yöntemleri konusunda ailelerin bilgilendirilmesi çocuğun başarısını artırır.

Bu araştırma ile ilgili literatürdeki ana başlıklar aşağıdaki gibi özetlenmiştir. Bu özetten yola çıkarak, bu çalışmada ilgili literatürde çok fazla araştırılmamış olan ilkökul yöneticilerinin öğrencilerin akademik başarısına etki eden faktörlere ilişkin görüşleri ile okul yöneticilerinin akademik başarıyı arttırmak için yaptıkları ve yapacakları çalışmalar ortaya konmaktadır.

1. Başarı kavramı her türlü eğitim araştırmasının ortak konusudur. Eğitim alanında yapılan araştırmaların farklı içerik ve alanlara sahip olsalar dahi, ortak paydaları, öğrenci başarısı için etkili bir eğitim gerçekleştirmek ve nitelikli çıktılar elde etmektir. (Korkmaz, 2005).

2. İlköğretim kurumlarında öğrenci başarısının ölçülmesinde ve değerlendirilmesinde ders programlarında belirtilen özel ve genel amaçlar, kazanımlar esastır. Öğrencilerin başarısı; sınavlara, varsa proje ve öğrencilerin performanslarını belirlemeye yönelik çalışmalardan alınan puanlara göre tespit edilir. Öğrencilerin başarısının değerlendirilmesinde bilişsel, duyuşsal, sosyal ve psikomotor özellikleri bir bütün olarak ele alınır. Sınav ve öğrencinin performansına yönelik çalışmalar 100 tam puan üzerinden değerlendirilir. Değerlendirme sonuçları, öğretmen not çizelgelerine puan olarak yazılır ve beşlik sisteme göre nota çevrilerek karneye işlenir. Beşlik not sisteminde başarı "beş", başarısızlık "bir" notla değerlendirilir (Erdem, 2008).

3. Eğitimin en önemli girdisi öğrencilerdir. Eğitime hem çok kişi almak, hem de bunları en iyi biçimde yetiştirmek gerekmektedir. Bu amaçlara ulaşmak için en kısa

süreyi alan fakat en etkin yetiştiren eğitim programları düzenlemelidir. Öğrencilerin ve ülkenin işine yaramayacak, buna karşılık öğrencilerin daha uzun süre eğitimde kalmalarına yol açacak etkinlikler eğitim programlarından çıkarılmalıdır. Öğrencileri başarısızlığa uğratacak, eğitimin süresini uzatacak engeller ortadan kaldırılmalıdır (Başaran, 1996).

4. Öğrencilerin okuldaki akademik başarılarına etki eden faktörler konusu eğitim araştırmacılarının en çok ilgisini çeken araştırma konularından birisidir. Öğrencinin ders başarısı üzerinde etkili olan pek çok faktörden söz edilebilir. Bu faktörlerin başlıcaları şunlardır: başarı güdüsü, kaygı, ailenin nitelikleri, sosyo-ekonomik özellikler, okul ve eğitim koşullarının yeterli- yetersiz oluşu, genel çevre özellikleri, beslenme ve sağlık koşulları, televizyon seyretme alışkanlıkları, temel demografik özellikler, içinde yer aldığı akran grubunun değer ve normları, eğitim programlarının niteliği, okul yöneticilerinin ve eğitim uzmanlarının yeterlilikleri, sınıf düzeyi, dersin türü ve niteliği, eğitim araçlarının niceliği-niteliği (Arıcı, 2007a).

5. Yukarıda sayılan bu faktörlerden, ailenin nitelikleri, bir başka deyişle ana-babanın ekonomik ve kültürel düzeyi; çocuğun yeteneğini, ilgilerini ve eğitime karşı tutumunu, dolayısıyla okuldaki başarısını ve uyumunu etkileyen en önemli etkenlerden birisi olarak kabul edilmektedir (Arıcı, 2007a).

6. Okul ve ailenin, çocuğun geliştirilmesinde en çok işbirliği yapan ve yapması gereken, en önemli etkiye sahip iki kurumdur. Çünkü hem okul hem de ailelerin en önemli ilgi alanlarının başında öğrencinin akademik başarısı gelmektedir (Carneiro, 2008). Bu nedenle okul ve ailenin iyi ilişki içinde olmaları öğrenci başarısının artırılmasına büyük katkısı olacaktır.

7. Öğrencinin başarısız olmasının başlıca nedenleri arasında; sistemin öğrenciye uygun öğrenme ortamı sağlayamaması ve öğrencilerin öğrenme özelliklerine yani öğrenme stillerine uygun bir eğitim-öğretim faaliyeti yapılmamasıdır. Öğrencilerin neler yapabildiğinden çok, neler yapabilecekleri, potansiyel yeteneklerinin nasıl ortaya çıkartılabileceği düşünölmeye başlanmıştır. Herkesin farklı düşünme ve öğrenme biçimi vardır. Bir öğrencinin öğrenme stilini belirleyerek, ona uygun bir öğretim yapmak, öğrencinin başarısını artırır. Eğitim-öğretim sürecinde, öğretimin öğrencilerin öğrenme stilleri dikkate alınarak yapılması durumunda, her öğrencinin başarılı olması ve belirlenen amaçlara ulaşma derecesi daha yüksek olacaktır (Mutlu ve Aydoğdu, 2003).

8. Öğrencinin çalışma becerisini, öğrenme amacıyla belirli yöntemlerin etkili bir biçimde kullanılmasıdır. Her türlü çalışma becerisinin (okuma, yazma, sınava hazırlanma, not alma gibi), öğrencilerin okulda başarılı olmalarının önemli bir yoludur. Araştırmalar çalışma becerileri konusunda bilinçli bir eğitimin, öğrencinin başarı düzeyini ve kendine olan güvenini arttırdığını göstermektedir (Avcı ve Nazlı, 2006).

9. Öğrencilerin akademik başarısına etki eden bir diğer önemli faktör de öğretmenlerdir. Erdoğan'ya (2006) göre, öğrenci başarısını etkilemesi açısından önemli ve ilk akla gelen öğretmenlerdir. İyi bir öğretmen, yeri geldiğinde, öğrencinin gözünde ana-babadan ve tüm başka kişilerden üstün tutulabilmektedir. Bu sebeple öğretmenin, öğrenci üzerinde eğitsel etkisi de önemlidir. Bu bağlamda öğrencilerin yaratıcılık yeteneklerinin gelişimine destek olan öğretmenler aynı zamanda onların akademik olarak gelişimlerini de olumlu yönde etkilemektedir.

10. İnsan faktörünün büyük önem taşıdığı kurumlar olan okullarda çocuklara sunulan öğretimin kalitesi kadar, okulun genel ortamının özelliklerini yansıtan yaşam kalitesi de oldukça önemlidir (Cenkseven, 2008). Okulun yaşam kalitesinin yüksek olması öğrencilerin akademik başarılarına olumlu yönde yansımaktadır.

11. Okul yöneticisi okuldaki eğitim öğretim faaliyetlerinin başındaki kişidir. Okul yöneticileri bu süreçte öğrencileri daha bilinçli ve seçici olmaya yönlendirebilmelidir. Öğrencileri yeni bilgileri öğrenmeye, keşfetmeye özendirilmelidir. Günümüz bilgi toplumunda okul yöneticisi bir eğitim lideri olmak durumundadır ve asıl işi idari düzenden ziyade, öğrencilerinin öğrenmesi için uygun öğrenme ortamının oluşturulması amacıyla gayret içinde olmalı ve bilgiye ulaşmayı daha zevkli hale getirmede öğrencilerine daha geniş bir hareket alanı sağlayabilmelidir (Erdem ve Şimşek, 2009).

BÖLÜM III

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, izlenen yöntem, veri toplama aracı, veri toplama aracının uygulanması, elde edilen verilerin analiz yöntemleri, geçerlik ve güvenilirlik konuları üzerinde durulmuştur. Araştırmacı, problemi çözmek için izleyeceği yolu, yani yöntemi ve kullanacağı teknikleri ayrıntıları ile planlamak zorundadır. Yöntemin amaca uygunluğu son derece önemlidir (Karasar, 2009). İslamoğlu (2002) yöntemi, bir araştırmadaki zihinsel süreçlerin tümü olarak ifade etmiştir. Araştırma sonuçlarının etkili ve tutarlı olması, araştırma sırasında takip edilen yöntemle ilişkilidir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, müdür ve müdür yardımcılarının öğrencilerin akademik başarısını etkileyen faktörlere ilişkin görüşlerini ve akademik başarıya katkılarını belirlemek, onların bu konuya ilişkin algılarını, tecrübelerini gerçekçi ve bütüncül bir yaklaşımla ortaya çıkarmak amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Nitel araştırma metotlarından biri olan “yüz yüze görüşme metodu”, yapı bakımından “yarı yapılandırılmış görüşme”, katılımcı bakımından “bireysel görüşme”, iletişim ve kayıt biçimi bakımından “yazılı görüşme” kullanılmıştır (Ekiz, 2003). Verilerin analizi bakımından “içerik analizinin frekans ve anlamsal analiz” türleri kullanılmıştır (Tavşancıl ve Aslan, 2001).

3.2. Çalışma Grubu

Çalışma grubu Burdur İl merkezinde yer alan tüm ilkokulların müdür ve müdür yardımcılarıdır. Araştırma verileri; 2012 – 2013 eğitim-öğretim yılında Burdur İl merkezi ve merkeze bağlı köylerdeki bağımsız müdürlüğü bulunan devlet ilkokullarında görev yapan 23 müdür ve 23 müdür yardımcısının tamamıyla görüşülerek toplanmıştır.

3.2.1. Çalışma Grubunun Karakteristik Özellikleri

Bu bölümde çalışma grubunun yaşı, cinsiyeti, eğitim durumu ve hizmet yıllarına ilişkin özellikleri tablo halinde verilmiştir.

Tablo 1.

Çalışma Grubunun Kişisel ve Mesleki Özellikleri

SN	Çalışma Grubunun Özellikleri		Müdür		Müdür Yrd.		Toplam	
			f	%	f	%	f	%
1.	Cinsiyet	Kadın	-	-	4	17,4	4	8,7
		Erkek	23	100	19	82,6	42	91,3
		Toplam	23	100	23	100	46	100
2.	Eğitim Durumu	Yüksek Okul	4	17,3	1	4,3	5	10,8
		Lisans	19	82,6	22	95,6	41	89,1
		Yüksek Lisans/ Doktora	-	-	-	-	-	-
		Toplam	23	100	23	100	46	100
3.	Yaş	29 – 35	-	-	10	43,5	10	21,7
		36 – 42	2	8,6	4	17,4	6	13
		43 – 49	8	34,8	3	13	11	23,9
		50 ve Üstü	13	56,5	6	26	19	41,3
		Toplam	23	100	23	100	46	100
4.	Hizmet Yılı	5 – 10	-	-	6	26,1	6	13,1
		11 – 16	1	4,3	7	30,4	8	17,3
		17 – 22	10	43,5	3	13	13	28,2
		23 – 28	7	30,4	6	26,1	13	28,2
		29 ve Üstü	5	21,7	1	4,3	6	13,1
		Toplam	23	100	23	100	46	100

Görüşme yapılan müdürlerin tümü (23) erkek, müdür yardımcılarının 19'u (% 82,6) erkek ve 4'ü (% 17,4) kadındır. Toplamda 42 (% 91,3) erkek ilköğretim yöneticisi ve 4 (% 8,7) kadın ilköğretim yöneticisi ile görüşülmüştür.

Araştırmaya katılan müdürlerin 4'ü (% 17,3) ön lisans, 19'u (% 82,6) lisans mezunudur. Müdür yardımcılarının 1'i (% 4,3) ön lisans, 22'si (% 95,6) lisans mezunudur. Araştırmaya katılan müdür ve müdür yardımcılardan hiç biri lisansüstü

eğitim yapmamıştır. Toplam olarak ele alındığında ise çalışma grubunun 5'i (% 10,8) ön lisans, 41'i (% 89,1) lisans mezunudur.

Araştırmaya katılan müdürlerin; 2'si (% 8,6'sı) 36-42 yaş aralığında, 8'i (% 34,8'i) 43-49 yaş aralığında ve 13'ü (% 56,5'i) 50 ve üstü yaş aralığındadır. Müdür yardımcılarının 10'u (% 43,5'i) 29-35 yaş aralığında, 4'ü (% 17,4'ü) 36-42 yaş aralığında, 3'ü (% 13'ü) 43-49 yaş aralığında ve 6'sı (% 26'sı) 50 ve üstü yaş aralığındadır. Toplam olarak ele alındığında ise çalışma grubunun 10'u (% 21,7'si) 29-35 yaş aralığında, 6'sı (% 13'ü) 36-42 yaş aralığında, 11'i (% 23,9'u) 43-49 yaş aralığında ve 19'u (% 41,3'ü) 50 ve üstü yaş aralığındadır.

Araştırmaya katılan müdürlerin 1'i (% 4,3'ü) 11-16 hizmet yılı aralığında, 10'u (% 43,5'i) 17-22 hizmet yılı aralığında, 7'si (% 30,4'ü) 23-28 hizmet yılı aralığında ve 5'i (% 21,7'i) 29 ve üstü hizmet yılı aralığındadır. Müdür yardımcılarının 6'sı (% 26,1'i) 5-10 hizmet yılı aralığında, 7'si (% 30,4'ü) 11-16 hizmet yılı aralığında, 3'ü (% 13'ü) 17-22 hizmet yılı aralığında, 6'sı (% 26,1'i) 23-28 hizmet yılı aralığında ve 1'i (% 4,3'ü) 29 ve üstü hizmet yılı aralığındadır. Toplam olarak ele alındığında ise çalışma grubunun 6'sı (% 13,1'i) 5-10 hizmet yılı aralığında, 8'i (% 17,3'ü) 11-16 hizmet yılı aralığında, 13'ü (% 28,2'si) 17-22 hizmet yılı aralığında, 13'ü (% 28,2'si) 23-28 hizmet yılı aralığında ve 6'sı (% 13,1'i) 29 ve üstü hizmet yılı aralığındadır.

3.3. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada nitel veri toplama metotlarından biri olan "yüz yüze görüşme" metodu kullanılmıştır. Punch'a (2005, s. 165-166) göre, görüşme insanların gerçekliğe ilişkin algılarına, anlamalarına, tanımlamalarına ve gerçeği inşa edişlerine vakıf olmanın iyi bir yoludur. Cemaloğlu'na (2011, s. 159) göre, görüşme belli bir amaçla yüz yüze gelen iki veya daha fazla kişinin, belli bir amaçla sözel veya sözel olmayan iletişim araç ve tekniklerini kullanmak suretiyle yarattıkları bir etkileşimdir. Görüşme, araştırılan konuda araştırmacının kaynak kişi ile karşılıklı konuşma yoluyla sözel bilgi toplamasıdır (Şahin, 2010). Karasar (2009), görüşmeyi sözlü iletişim yoluyla veri toplama tekniği olarak tanımlamıştır. Görüşme nitel araştırmalarda en sık kullanılan veri toplama aracı olarak karşımıza çıkmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 119). Görüşme, daha çok sosyal bilimlerde geniş ölçüde kullanılmakla beraber her alanda kullanılacak genel bir bilgi toplama yöntemidir. Görüşme sırasında anlaşılmayan konularda açıklama, soru sorma ve tamamlamaya olanak sağlar (Çelikten, 2001). Görüşme insanların neyi ve neden düşündüklerini, duygu, tutum ve hislerinin neler olduğunu, davranışlarını yönlendiren

faktörleri ortaya çıkarmayı sağlayan bir veri toplama aracıdır. Kısacası, insanın zihnine ve kalbine girmeyi amaçlayan bilimsel bir araçtır. Görüşme metodu yapı ve katılımcılar bakımından iki kısma ayrılmaktadır. Yapı bakımından görüşme metodu: yapılandırılmış görüşme, yarı-yapılandırılmış görüşme, yapılandırılmamış görüşme. Katılımcı bakımından ise görüşme metodu, bireysel ya da grupsal görüşme çeşitliliği vardır (Ekiz, 2003, s. 61).

Bu araştırmada görüşme metodu olarak yarı yapılandırılmış görüşme ve bireysel görüşme metotları kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme metodunda, araştırmacı görüşme sorularını önceden hazırlar; ancak görüşme sırasında araştırılan kişilere kısmi esneklik sağlayarak oluşturulan soruların yeniden düzenlenmesine, tartışılmasına izin verir (Ekiz, 2003, s. 62). Yarı yapılandırılmış görüşme metodunda görüşme formunun yarısı yapılandırılmış yarısı da yarı yapılandırılmış bir biçimde hazırlanır. Görüşmecinin, görüşme esnasında vereceği tepkilere dayalı olarak açık uçlu, başka seçenekleri konularak, görüşme formu esnek bir biçimde hazırlanmış olur.

Bu araştırmada görüşme formunun, yarısı yapılandırılmış yarısı ise yarı yapılandırılmış olarak hazırlanmış ve görüşmecilerden görüşme sırasında sorular hakkında detaylı şekilde yorum alınmaya çalışılmıştır (Cemaloğlu, 2011, s. 151).

Bireysel görüşme metodunda ise, görüşmeci ile kaynak kişi arasında kimse bulunmaz. Görüşme daha önce saptanan yer, tarih ve saatte iki kişi arasında yapılır. Kişiye özel bilgiler, sadece bireysel görüşme ile alınabilir (Cemaloğlu, 2011, s. 152). Bireysel görüşmede kaynak kişiler ile tek tek konuşarak onların özel hayatlarını ve düşüncelerini ancak bu şekilde öğrenir (Şahin, 2010). Yazılı görüşme ise, araştırmacının, araştırmanın konusuna, amacına uygun olarak, görüşülen kişiyle yüz yüze ya da herhangi bir iletişim aracını kullanarak yaptığı görüşmedir (Cemaloğlu, 2011, s. 152).

Bu araştırmada bireysel görüşme yapılmıştır. Görüşmelerin katılımcıların kendilerini rahat hissettikleri ve araştırılan konunun merkezi olan okullarda yapılması ve bire bir yüz yüze görüşmelerin yapılması soruların cevaplanmasında görüşmecilerin kendilerini daha iyi ifade etmelerini sağlamıştır.

Bu araştırmanın verilerinin toplanması aşamaları ise; öncelikle katılımcılara demografik bilgileri içeren; yaş, cinsiyet, eğitim durumu, görev, müdür ve müdür yardımcılığında kıdem, görev yaptığı okulun yeri (merkez, merkez köy) sorulmuştur.

Daha sonra ise, araştırmanın alt problemleri olan aşağıdaki dört açık uçlu soru kararlaştırılan yer, tarih ve saatte sorularak cevaplamaları istenmiştir. Bu dört soru, veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Görüşme formundaki sorular, konu ile ilgili literatür taraması sonucunda çalışmanın amacına uygun olarak, araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Araştırma sorularının yazılmasında Özer ve Burgaz (2002) ve Arıcı'dan (2007a) yararlanılmıştır. Bu sorular, daha sonra kapsam, dil, soruların açık ve anlaşılır olmaları açısından uzman (3 kişi) görüşüne başvurulup tekrar değerlendirilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Ön uygulama yapıldıktan sonra görüşme formlarına son şekli verilmiştir.

Görüşmelerin yapılması için gerekli araştırma izinleri İl Millî Eğitim Müdürlüğünden alınmıştır. Görüşmelere katılmada gönüllülük esası dikkate alınmıştır. Görüşmelerin gerçekleştirilebilmesi için önceden belirlenen müdür ve müdür yardımcısı ile görüşülerek randevu alınmıştır. Görüşmeler katılımcıların çalıştıkları okullarda gerçekleştirilmiştir. Görüşmenin başlangıcında araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme ile ilgili ayrıntılar içeren yazılı bir bilgilendirme belgesi görüşmecilere sunulmuştur. Araştırmacı, görüşülen her müdür ve müdür yardımcısına araştırmacının amacını söyleyerek araştırma ile ilgili bilgilendirme belgesini okutmuş ve imzalatmıştır. Katılımcılara cevapları kimin yazmasını istedikleri sorulmuştur ve katılımcı tercihinin göre kimi katılımcı cevapları kendisi yazmış ya da cevaplar araştırmacı tarafından yazılmıştır. Görüşme sırasında yansız ve empatik olmak için çaba harcanmış görüşmecilerden ek bilgiler vermesi istenmiş, yanıtların niteliğini artırmaya yönelik mesajlar verilmiş ve geri bildirimlerde bulunulmuştur. Görüşmeler 25 ile 30 dakika arasında sürmüştür. Görüşme sırasında anlaşılır biçimde not tutulmasına özen gösterilmiş, görüşlerin doğru, açık ve anlaşılır bir biçimde yazılmasına dikkat edilmiştir.

Görüşme formu aşağıdaki dört açık uçlu sorudan oluşmaktadır:

1. Öğrencileri başarıya taşıyan faktörler nelerdir? Başarı güdüsü, ailenin nitelikleri, sosyo-ekonomik özellikler, okul ve eğitim koşullarının yeterli olması, genel çevre özellikleri, beslenme ve sağlık koşullarının yeterli olması, içinde yer aldığı akran grubunun değer ve normları, eğitim programlarının niteliği, okul yöneticilerinin ve eğitim uzmanlarının yeterli olmaları, sınıf başarı düzeyinin yüksek olması, dersin türü ve niteliği, eğitim araçlarının niceliği-niteliği. Bunların dışında çocukların başarısını olumlu etkileyen faktörler nelerdir? (Örnekler veriniz)

2. Öğrencilerin başarısını engelleyen faktörler nelerdir? Başarı güdüsünün eksikliği, kaygı, ailenin nitelikleri, sosyo-ekonomik özellikler, okul ve eğitim koşullarının yetersiz olması, genel çevre özellikleri, beslenme ve sağlık koşullarının yetersiz olması, televizyon seyretme alışkanlıkları, içinde yer aldığı akran grubunun değer ve normları, eğitim programlarının niteliği, okul yöneticilerinin ve eğitim uzmanlarının yetersiz olmaları, sınıf başarı düzeyinin düşük olması, dersin türü ve niteliği, eğitim araçlarının niceliği-niteliği. Bunların dışında çocukların başarısını olumsuz etkileyen faktörler nelerdir? (Örnekler veriniz)

3. Öğrencilerin başarısını arttırmak için yaptığınız uygulamalar nelerdir? (Örnekler veriniz)

4. Öğrencilerin başarısını arttırmak için yapmayı planladığınız uygulamalar nelerdir? (Örnekler veriniz)

3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Nitel veri analizi sistematik bir anlamlandırmaya yönelik araştırma sürecidir. Analiz diğer bir deyişle nitel verinin organize edilmesi ve sorgulanması, araştırmacıların temaları belirlemesi, ilişkileri ortaya çıkarması, bunları açıklayabilmesi, yorumlaması ve yordaması ve teori oluşturmasını sağlar. Bu sentezleme, “değerlendirme, yordama kategorize etme, hipotez oluşturma, karşılaştırma ve yapıların bulunmasını” kapsar (Turgut, 2011, s. 228).

Ekiz'in de (2003, s. 73) açıkça belirttiği gibi, toplanan verilerin analiz edilmesi ve bunlara anlam verilmesi konusunda nitel araştırmalar, özellikle araştırmacının yaratıcı olması ve analitiksel düşünmesini gerektirir. Nitel verilerin analizi sistematik bir süreçtir. Bu süreç, verilerin ayrıştırılabilir ve çözümlenebilir hale getirilmesi, düşünce ve görüşlerin birleştirilmesi ve sentez edilmesi, konular, örnekler ve hatta kuramların oluşturulması işlemlerini içerir. Nitel araştırmalarda, araştırmanın sonuna kadar ya da veriler toplanana kadar, takip edilecek prosedürler açık olmayıp, verilerle birlikte ortaya çıkar ve şekillenir.

İçerik analizi teknikleri, bir söylemi anlamada ve yorumlamada, öznel etkenlerden kurtulmayı sağlamak amacını taşımaktadır. Okuyucunun bilgisine, sezgisine, tutumlarına, değerlerine ve referans çerçevesine bağlı, kolayca ve otomatik bir şekilde yapılmış yorumuna karşı, nesnel okuma ilkeleri getirmektedir (Bilgin, 2006). Belli bir konuda içerik analiziyle çalışmak isteyen araştırmacı, ilk aşamada araştırma hedeflerini belirlemek durumundadır. İkinci aşama örneklemin oluşturulması şeklinde ifade edilebilir. Üçüncü aşamada, örneklemin bölüneceği birimler, maddeler

ya da kayıt birimleri ve bunların içinde toplanacağı kategoriler saptanır. Birimlerin ve kategorilerin frekansları nicel olarak belirlendikten ve gerekirse kategoriler arası ilişkiler çözümlendikten sonra değerlendirme, çıkarsama ve yorumlama aşamasına gelinir (Bilgin, 2006). Şahin (2010), içerik analizi basamaklarını; verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi ve bulguların tanımlanması ve yorumlanması olarak sıralamıştır.

Bu araştırmada elde edilen veriler nitel veri analizi yöntemlerinden içerik analizi yoluyla analiz edilmiş ve içerik analizi basamakları takip edilmiştir. Öncelikle araştırmanın hedefleri belirlenmiştir. Bu hedefler doğrultusunda Burdur İl merkezi ve merkeze bağlı köylerinde görev yapan 23 ilkokulun müdür ve müdür yardımcılarının görüşlerinin alınmasına ve bu görüşmelerin de katılımcıların kendi okullarında yapılmasına karar verilmiştir (Bilgin, 2006).

Analiz sürecine, katılımcılar ile beraber doldurulan görüşme formlarının kodlanmasıyla başlanılmıştır. Müdürleri M1, M2, ... M23 şeklinde, Müdür yardımcıları My1, My2, ... My23 şeklinde numaralandırılarak görüşme formları kodlanmıştır.

Müdür ve müdür yardımcılarının sorulara verdikleri cevaplardan toplanan veriler tanımlanmaya ve içinde saklı olan gerçekleri ortaya çıkarmaya çalışılmış ve elde edilen cevaplardan katılımcıların görüşme formundaki ifadeleri belirlenerek kavramlar (bir kelime, cümle) form üzerinde ortaya çıkarılmıştır. Birbirine benzeyen bu kavramlar bir araya getirilerek kategoriler, alt kategoriler ve alt alanlar oluşturulmuştur (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Benzer ya da aynı anlamı taşıyan bu ifadeler frekanslarına göre sıralanarak elde edilen cevaplar sayısal veriler ve yüzdeler ile de okuyucunun anlayabileceği biçimde ifade edilmiştir (Tavşancıl ve Aslan, 2001, s. 33).

Bu araştırmada, verilerin analizinde kodlama, temaların bulunması, verilerin kod ve temalara göre organize edilmesi aşamalarından oluşan içerik analizi türlerinden frekans ve anlamsal analiz türleri kullanılmıştır. Frekans analizi, en basit şekli ile birimlerin nicel (yüzdesele ve oransal) olarak görünme sıklığını ortaya koymaktır. Bu analiz türü belirli bir ögenin yoğunluğunu ve önemini anlamayı sağlamaktadır. Frekans analizi sonunda öğeler önem sırasına sokulabilmekte ve sıklığa dayalı bir sınıflama yapılabilmektedir. Anlamsal içerik analizi ise materyalin içeriğindeki asıl konu alanlarını, boyutlarını, bu alan veya boyutlara giren özel alt alanları ortaya çıkartmak için kategoriler oluşturma işlemidir (Tavşancıl ve Aslan, 2001, s. 87-112).

Araştırma problemi, ilgili literatürden yararlanılarak, araştırmanın alt problemlerine paralel olarak dört kategoride incelenmiştir. Bu kategoriler, müdür ve müdür yardımcılarının öğrencileri başarıya taşıyan faktörler ve öğrencilerin başarısını engelleyen faktörlere ilişkin görüşleri ile öğrencilerin akademik başarısına katkılarına ilişkin yaptıkları ve yapacakları olarak kategorilere ayrılmıştır. İlk iki problem için verilen cevaplar önem sırasına ve sıklığına göre sınıflandırılarak frekans analizi yapılmıştır. Son iki problem ise alt kategorilere ayrılarak anlamsal içerik analizi yapılmıştır. Her veri öncelikle açık kodlama ile kodlanmış, daha sonra kodlar arasındaki ilişkiler göz önünde bulundurularak, kodlanan veriler içeriklerine göre alt alanlara ayrılmıştır. Oluşturulan tüm bu alt kategoriler ve alt alanlar ayrıntılı biçimde açıklanmıştır. Bu oluşturulan sıralamalar ve alt alanlar daha anlaşılır olması için yüzdelerle de ifade edilmiştir. Buradaki yüzdeler nicel araştırmalarda olduğu gibi istatistiki olarak karşılaştırmalar yapmak için verilmemiştir. Nitel araştırmalarda yüzdeler, nitel araştırmanın doğası gereği sıralama ve fikir verme amacına yönelik olarak kullanılmıştır (Coolican, 1992). Tüm kavramlar tablolar halinde listelenmiştir. Elde edilen kategori, alt kategori ve alt alanların ışığında bulgular ayrıntılı biçimde tanımlanmış ve yorumlanmıştır. Katılımcıların görüşleri verilirken katılımcıların kendi ifadelerinden alıntılar yapılmıştır.

3.5. Geçerlik ve Güvenirlik

Geçerlik ve güvenirlik, araştırma sonuçlarının inandırıcılığını sağlamak (veya artırmak) için kullanılan en önemli unsurlardır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 256). Sonuçların inandırıcılığı, bilimsel araştırmanın en önemli ölçütlerinden biri olarak kabul edilir. Geçerlilik ve güvenirlik bu açıdan araştırmalarda en yaygın olarak kullanılan iki ölçüttür (Yıldırım, 2010). Ekiz'e göre (2003, s. 33-35) nitel araştırmalardaki geçerlik ile geleneksel olarak bilinen nicel araştırmalarda değerlendirilen geçerlik kavramları ve bunların içerikleri birbirlerinden oldukça farklıdır.

Nitel araştırmaya yöneltilen eleştirilerden birisi, özellikle güvenirlik konusunda nicel araştırmalarda olduğu gibi yaygın olarak kullanılan tanımların, yöntemlerin ve testlerin olmayışıdır. Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik kavramları için bir takım önlemler vardır, fakat bunlar nicel araştırmalardan farklı olarak yapılır. İki paradigma arasındaki bu kavramlara farklı bakış açıları şu nedenlerden dolayı kaynaklanmaktadır; nitel araştırmada araştırılan olgu veya olay ön plana çıkarken, nicel araştırmada bu olay veya olgunun sayısal özellikleri önem kazanmaktadır.

Bundan dolayı nitel araştırmalarda araştırma sonuçlarını tekrar edilebilirliği olarak tanımlanabilecek üvenirlikten çok, araştırma sonuçlarının doğruluğunun yani geçerliğin daha çok önem kazandığı görülmektedir (Yıldırım, 2010). Eğer bir araştırmada toplanan bilgiler geçerli ise aynı türden başka bir araştırmada aynı olmasa bile benzer bilgileri elde etme olasılığı yüksektir. Bu nedenle nitel araştırmada geçerlik konusu üvenirlik konusuna göre daha öncelikli hale gelmektedir (Yıldırım ve şimşek, 2008, s. 256).

Genel anlamda geçerlik araştırma sonuçlarının doğruluğunu konu edinir (Yıldırım ve şimşek, 2008). Bu araştırmanın geçerliği şöyle sağlanmaya çalışılmıştır;

1. Öğrencilerin akademik başarısını etkileyen faktörler ve öğrencilerin akademik başarısını artırmak için yapılanlar ile ilgili elde edilen verilerin anlamı değiştirilmeden, araştırmacının kendi düşünceleri doğrultusunda seçicilik yapılmadan, araştırılan konuyu bütün gerçekliğiyle doğru bir şekilde ayrıntılı olarak ortaya koymaya çalışılmış ve rapor edilmiştir (Bilgin, 2006, s. 16).

2. Araştırmanın verileri toplanırken, verilerin nasıl kaydedildiği, yorumlandığı ve sonuçlara nasıl ulaşıldığı detaylı şekilde anlatılmıştır (Marvasti, 2004).

3. Araştırmacının alana olan yakınlığı, ilkokulda yönetici konumunda çalışması ve verilerin gerçeği ve ortamı ne kadar yansıttığını kontrol edebilecek niteliktedir (Yıldırım ve şimşek, 2008).

4. Araştırmacı görüşmeleri yüz yüze yapmıştır, görüşmecilerden ek bilgi toplamıştır ve görüşmelerin yapılmış olduğu alana geri gidebilme olanağına sahiptir (Yıldırım ve şimşek, 2008).

5. Araştırmaya katılanların gönüllü olması ve bu alanda deneyimli olmaları geçerliği arttırmıştır (Yıldırım ve şimşek, 2008).

üvenirlik ise kısaca araştırma sonuçlarının tekrar edilebilirliği ile ilgilidir ve araştırma sonuçlarının inandırıcılığı açısından önemlidir (Yıldırım & şimşek, 2008, s. 254-259). Bir araştırmadan elde edilen sonuçların farklı araştırmacılar tarafından da elde edilmesidir (Marvasti, 2004). üvenirlik kavramı, araştırmanın bulgularının gerçeği yansıtmış yansıtmadığı, yansıtmışsa yansıtmama derecesi, aynı zamanda araştırma farklı zamanlarda ya da farklı kişiler aracılığıyla yürütülürse aynı ya da benzer sonuca ulaşmasıyla ilgilidir. Nitel araştırmalara yöneltilen en belirgin eleştiri, araştırmanın üvenirliğinin iyimser olarak az olması ya da hiç olmamasıdır (Ekiz,

2003, s. 35). Güvenirlik araştırma sonuçlarının inandırıcılığı açısından önemli olmakla birlikte güvenirlik konusunun nitel araştırma için farklı bir yanı vardır. Her şeyden önce nicel araştırma için geçerli olan güvenirlikle ilgi bazı etkenler, nitel araştırma için söz konusu değildir (Yıldırım, 2010).

Bunun yanında uygulayacağımız stratejilerle, yaptığımız nitel çalışmalarda maksimum düzeyde güvenilir veri toplama, araştırmacının elindedir denilebilir (Yıldırım, 2010). Bilgin'e göre (2006, s. 16-17), içerik analizinin güvenirliliği ise büyük ölçüde kodlama işlemine bağlıdır. Yani kodlama işlemi doğru bir şekilde yapılmalıdır. Belirsizlikten kaçınılmalıdır.

Bu araştırma nitel bir çalışma olduğundan araştırmacının güvenirliliği için elde edilen verilerin bireylere ve içinde bulunulan ortama göre sürekli değişme içinde olduğu, araştırmacının benzer gruplarda tekrarlanmasının aynı sonuçlara ulaşmayı mümkün kılmadığını ve her araştırmacının olayları algılama ve yorumlama biçiminin farklı olabileceği kabul edilerek, araştırmacının güvenirliliği aşağıdaki basamaklar ile sağlanmaya çalışılmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2008, s. 259-263; Marvasti, 2004).

1. Araştırmacının temel bakış açısı açıkça tanımlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).
 2. Araştırmada toplanan verinin inandırıcılığını artırmak için veri kaynakları olarak görüşlerine başvuru yapılan grupta çeşitlenmeye (veri çeşitlenmesi- data triangulation, örneklem çeşitlenmesi) gidilmiştir. Bu nedenle araştırmada çalışma grubu belirlenirken, öğrencilerin akademik başarısını etkileyen faktörler ile akademik başarıyı arttırmak için yapılan ve yapılması planlananlar ile ilgili olarak sadece okul müdürleri değil, okullardaki müdür yardımcıları da çalışma grubuna dahil edilmiştir. Rubin ve Rubin'in (2005) vurguladığı gibi, böylece öğrencilerin akademik başarısını doğrudan etkileyen, deneyimli, farklı statülerde görev yapan ve bu konuda faydalı ve güvenilir bilgi verebileceğine inanılan çalışma grubu belirlenmeye çalışılmıştır.

3. Araştırma soruları görüşmecilerin anlayacağı dilde açıkça ifade edilmiştir. Sorular, görüşme formuna yazıldığı haliyle görüşülenlere sorulmuş, böylece tüm görüşülenlere aynı sorular sorularak araştırmacının geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Veriler araştırma sorularının gerektirdiği biçimde ayrıntılı amaca uygun bir biçimde toplanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

4. Araştırmada görüşme yapılan, okul müdürü, müdür yardımcısı özellikleri açıkça belirtilerek; araştırmacının dış güvenirliliği (Yıldırım ve Şimşek, 2008) sağlanmaya çalışılmıştır.

5. Verilerin analizinde araştırmacı önyargısız davranmış ve geçerli olmayan veriler ayıklanmış, verilerin toplanması sürecini açıkça açıklamıştır (Yıldırım ve şimşek, 2008, s. 263-264). Toplanan veriler betimsel yaklaşımla doğrudan sunulmaya çalışılmıştır (Karakaya, 2011).

6. Araştırmanın gerçekteştiği ortam ve süreçlerin detaylı açıklaması yapılarak, süreç ve olaylar katılımcıların alıntıları ile desteklenmiştir (Yıldırım ve şimşek, 2008).

7. Araştırma sonuçlarının verilere uygunluğu kontrol edilmiştir (Yıldırım ve şimşek, 2008).

BÖLÜM IV

Bulgular ve Yorum

Bu bölümünde, araştırmanın alt problemlerinin yanıtlanması için yöntem bölümünde açıklanan veri toplama araçlarıyla elde edilen verilerin, uygun yöntemlerle analizi ile ortaya çıkan bulgulara ve bu bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Alt Problemlere Ait Bulgular

Bu bölümde, araştırmada çözümlenmesi hedeflenen problemlerin sonuçlarına yer verilmiştir.

4.1.1. Okul Müdürleri ve Müdür Yardımcılarının Görüşlerine Göre Öğrencileri Akademik Başarıya Taşıyan Faktörler Nelerdir?

Bu alt problemin çözümlenmesi için katılımcılara, görüşme formunda birinci soru olarak yer alan *Sizce öğrencileri akademik başarıya taşıyan faktörler nelerdir?* Sorusu yöneltilerek, öğrencileri başarıya taşıyan faktörlerin neler olduğunu belirtmeleri istenmiştir.

Müdür ve müdür yardımcılarının görüşme formları ayrı ayrı ele alınmış, incelenmiş, değerlendirilmiştir. Maddeler tablolaştırılırken ise maddeler en çok sıklıkla belirtilen faktörden en az sıklıkla belirtilen faktöre doğru frekansları, toplamları ve yüzdeleri ile verilmiştir. Öğrencileri başarıya taşıyan faktörlere ilişkin müdür ve müdür yardımcısı görüşleri Tablo 2'de sunulmuştur. İlk olarak araştırmacının seçeneği olarak belirttiği 12 faktör, daha sonra ise müdür ve müdür yardımcılarının belirttikleri diğer faktörler (6) ayrı ayrı tartışılmıştır.

Tablo 2.

Müdür ve Müdür Yardımcılarına Göre Öğrencileri Akademik Başarıya Taşıyan Faktörler

SN	Öğrencileri Akademik Başarıya Taşıyan Faktörler	M		MY		Top	
		f	%	f	%	f	%
1.	Aile nitelikleri	23	100	21	91,3	44	95,6
2.	Başarı güdülemesi	22	95,6	20	86,9	42	91,3
3.	Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin yeterlilikleri	22	95,6	19	82,6	41	89,1
4.	Sınıf başarı düzeyinin yüksek olması	19	82,6	19	82,6	38	82,6
5.	Okul ve eğitim koşullarının yeterli olması	18	78,2	18	78,2	36	78,2
6.	Sosyo-ekonomik özellikler	17	73,9	16	69,5	33	71,7
7.	Beslenme ve sağlık koşullarının yeterli olması	17	73,9	13	56,5	30	65,2
8.	İçinde yer aldığı akran grubunun değer ve normları	15	65,2	12	52,2	27	58,7
9.	Genel çevre özellikleri	13	56,5	12	52,2	25	54,3
10.	Eğitim araçlarının niteliği-niceliği	13	56,5	11	47,8	24	52,1
11.	Eğitim programlarının niteliği	11	47,8	9	39,1	20	43,4
12.	Öğrenci nitelikleri	11	47,8	8	34,8	19	41,3
13.	Dersin türü ve niteliği	10	43,5	8	34,8	18	39,1
14.	Okul- aile işbirliği	4	17,4	2	8,7	6	13
15.	Etüt ve kurs açmak	3	13	1	4,3	4	8,6
16.	Rehber öğretmenin okulda aktif olması	1	4,3	1	4,3	2	4,3
17.	Sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılım	1	4,3	1	4,3	2	4,3
18.	Öğrenciye, ailede ve okulda bazı sorumluluklar vermek	1	4,3	-	-	1	2,1
Toplam		221	%53,6	191	%46,4	412	%100

M: Müdür ve MY: Müdür Yardımcısı

“Öğrencileri Akademik Başarıya Taşıyan Faktörler Nelerdir?” Sorusuna; okul müdürlerinin verdiği cevaplar analiz edildiğinde, araştırmacının bu soru ekinde seçenek olarak belirttiği 12 faktör (başarı güdüsü, ailenin nitelikleri, sosyo-ekonomik özellikler, okul ve eğitim koşullarının yeterli olması, genel çevre özellikleri, beslenme ve sağlık koşullarının yeterli olması, içinde yer aldığı akran grubunun değer ve normları, eğitim programlarının niteliği, okul yöneticilerinin ve eğitim uzmanlarının yeterli olmaları, sınıf başarı düzeyinin yüksek olması, dersin türü ve niteliği, eğitim araçlarının niceliği-niteliği) dışında, müdürler tarafından 6 faktör (öğrenci nitelikleri, okul aile işbirliği, etüt ve kurs açmak, rehber öğretmenin okulda aktif olması, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılım, öğrenciye ailede ve okulda bazı sorumluklar vermek) daha belirtilmiştir.

Müdür yardımcılarının aynı soruya verdikleri cevaplar analiz edildiğinde de, araştırmacının bu sorunun ekinde seçenek olarak belirttiği 12 faktör (Başarı güdüsü, ailenin nitelikleri, sosyo-ekonomik özellikler, okul ve eğitim koşullarının yeterli olması, genel çevre özellikleri, beslenme ve sağlık koşullarının yeterli olması, içinde yer aldığı akran grubunun değer ve normları, eğitim programlarının niteliği, okul yöneticilerinin ve eğitim uzmanlarının yeterli olmaları, sınıf başarı düzeyinin yüksek olması, dersin türü ve niteliği, eğitim araçlarının niceliği-niteliği) dışında, müdür yardımcıları tarafından 5 faktör (öğrenci nitelikleri, okul aile işbirliği, etüt ve kurs açmak, rehber öğretmenin okulda aktif olması, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılım) daha belirtilmiştir.

Gerek müdürlerin gerekse müdür yardımcılarının öğrencileri akademik başarıya taşıyan en önemli faktör olarak *aile nitelikleri* faktörünü belirttikleri görülmektedir. Bu araştırmaya katılan müdürlerin tamamı (23), müdür yardımcılarının ise 21'i (% 91) *aile niteliklerinin* öğrenci başarısında en önemli faktör olduğunu belirtmişlerdir. Diğer bir ifade ile toplam 46 katılımcıdan 44'ü (% 95,6) aile niteliklerini en önemli başarı faktörü olarak belirtmişlerdir. Katılımcılar, öğrenci başarısını etkileyen en önemli faktör olarak aile niteliklerini belirtmelerini birçok örnekle açıklamaktadırlar. Bunlardan başlıcaları; velilerin çocuklarının başarısını artırmak için sosyo-ekonomik durumlarına bakmadan çocuklarını dershaneye göndermeleri, çocuklarına özel ders aldirmaları, aile yaşamlarını çocukların eğitimleri doğrultusunda planlamaları (hafta içi akşam gezmesine gitmediklerini, misafir kabul etmediklerini), huzurlu ve iletişimin yüksek olduğu bir aile ortamı ve eğitime karşı sürekli olumlu bir bakış açısı içinde olmaları olarak sıralanabilir. Araştırmaya katılan yöneticiler, aile nitelikleri ile ilgili şu ifadeleri kullanmıştır:

“Çocuğun olumlu yönlerini çevresi ile paylaşan ve çocuğu ile gurur duyan anne ve babaların çocukları daha başarılı olmaktadır” (M2). “Başarılı öğrencilerin hayat hikayelerinde, hep mutlu aile yaşantısı, anne ve babanın birlikteliği ve ailenin eğitim düzeyinin yüksek olmasının etkileri görülmektedir” (MY7).

Aile nitelikleri bulgusunun, konu ile ilgili daha önce yapılmış olan araştırmalarda da önemli bir faktör olarak belirtildiği görülmektedir. Örneğin, Arıcı (2007a) yaptığı araştırmanın sonucunda aile niteliklerinin, çocuğun okuldaki başarısını ve uyumunu etkileyen önemli bir etken olarak kabul edildiğini öne sürmektedir. Carneiro (2008) ise, öğrencilerin okul başarısının büyük oranda aile özelliklerine dayandığını iddia ederken, evdeki ortamın çocuğun başarısında çok önemli olduğunu, evdeki zengin kültürel çevrenin faydalarından yararlanan yüksek eğitilmiş aileden gelen çocukların, yüksek eğitilmiş yetişkinler olduğunu tespit etmiştir.

En önemli olarak görülen ikinci başarı faktörü ise *başarı güdülemesidir*. Araştırmaya katılan müdürlerin 22’si (% 96), müdür yardımcılarının ise 20’si (% 87), toplam 46 katılımcıdan 42’si (% 91) *başarı güdülemesini* en önemli ikinci başarı faktörü olarak belirtmişlerdir. Katılımcılar, yöneticiler, öğretmenler ve veliler tarafından başarılı olma yönünde desteklenen ve başarıyı hedefleyen, özgüveni yüksek olan öğrencilerin daha başarılı olduklarını belirtmişlerdir. Başarı güdülemesi bulgusunun, konu ile ilgili daha önce yapılmış olan araştırmalarla da paralellik gösterdiği görülmektedir. Örneğin, Açıkalın ve Turan (2011), başarılı ve etkili okulların ortak özelliklerinden biri okul çalışanlarının bütün öğrencilerden başarılı olacaklarına dair ortak bir beklentiye sahip olmaları ve bu beklentilerini öğrencileriyle paylaşmaları olduğunu öne sürmektedir. Araştırmaya katılan yöneticiler, başarı güdelemesi ile ilgili şu ifadeleri kullanmıştır:

“Başaracağına inanan öğrenciler sürekli hedeflerini yükselterek, planlı çalışmakta ve başarılı olmaktadır. Başardıkça da daha fazlasını elde etmek için çabalamaktadırlar” (M2). “Kendine güvenmek her zaman başarıya ulaştırır. Özgüveni yüksek olan bireyler başaracağına inanır” (MY7).

En önemli olarak görülen üçüncü başarı faktörü *okul yöneticisi ve öğretmenlerin yeterlilikleridir*. Araştırmaya katılan müdürlerin 22’si (% 96), müdür yardımcılarının ise 19’u (% 83) toplam 46 katılımcıdan 41’i (% 89) *okul yöneticisi ve öğretmenlerin yeterliliklerini* en önemli üçüncü başarı faktörü olarak belirtmişlerdir. Katılımcılar kendini her anlamda yetiştirmiş yönetici ve öğretmenlerin öğrenci başarısını arttırdığı görüşündedir.

“Öğrencinin moral ve motivasyonunu destekleyen, okulun fiziki durumundan çok öğrenciye değer veren, kendisini yetiştirmiş yönetici başarıyı artırır.” (MY12)

Okul yöneticisi ve öğretmenlerin yeterlilikleri bulgusunun, konu ile ilgili daha önce yapılmış olan araştırmalarda da önemli bir faktör olarak belirtildiği görülmektedir. Balcı'nın (2007) araştırmasına göre, öğrenci başarısı ile etkili yöneticilik arasında doğrudan bir ilişki vardır. Erdoğan da (2006), öğrenci başarısını etkilemesi açısından önemli ve ilk akla gelen etkenin öğretmenler olduğunu vurgulamaktadır.

Tablo 2'de de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan müdür ve müdür yardımcılarının belirttikleri önem sıralamasına göre öğrencileri başarıya taşıyan diğer faktörler aşağıda açıklanmaktadır.

Sınıf başarı düzeyinin yüksek olması faktörü 19 müdür (% 83) ve 19 müdür yardımcısı (% 83) olmak üzere toplam 46 katılımcıdan 38'i (% 82,6) tarafından başarı faktörü olarak belirtilmiştir. Katılımcılara göre sınıfın başarı düzeyi arttıkça, öğrenciler birbirlerinden olumlu anlamda etkilenmekte, daha başarılı olmak için çalışmakta ve birbirlerini başarıya güdülemektedirler.

Okul ve eğitim koşullarının yeterli olması faktörü ise 18 müdür (% 78) ve 18 müdür yardımcısı (% 78) olmak üzere toplam 46 katılımcıdan 36'sı (% 78,2) tarafından başarı faktörü olarak belirtilmiştir.

Sosyo-ekonomik özellikler faktörünü ise, 17 müdür (% 74) ve 16 müdür yardımcısı (% 70) olmak üzere toplam 46 katılımcıdan 33'ü (% 71,7) başarı faktörü olarak belirtmiştir. Arıcı (2007a) ve Şişman'ın (2002) yaptığı araştırmalara göre de, ailelerin sosyo- ekonomik durumunun iyi düzeyde olması öğrenci başarısını olumlu yönde etkilemektedir.

Beslenme ve sağlık koşullarının yeterli olması faktörü 17 müdür (% 74) ve 13 müdür yardımcısı (% 57) olmak üzere toplam 46 katılımcıdan 30'u (% 65,2) tarafından başarı faktörü olarak belirtilmiştir.

İçinde yer aldığı akran grubunun değer ve normları faktörü 15 müdür (% 65) ve 12 müdür yardımcısı (% 52) olmak üzere toplam 46 katılımcıdan 27'si (% 58,7) tarafından başarı faktörü olarak belirtilmiştir.

Genel çevre özellikleri faktörü 13 müdür (% 57) ve 12 müdür yardımcısı (% 52) olmak üzere toplam 46 katılımcıdan 25'i (% 54,3) tarafından başarı faktörü olarak belirtilmiştir.

Eğitim araclarının niteliği-niceliği faktörü 13 müdür (% 57) ve 11 müdür yardımcısı (% 48'i) olmak üzere toplam 46 katılımcıdan 24'ü (% 52,1) tarafından başarı faktörü olarak belirtilmiştir.

Eğitim programlarının niteliği faktörü 11 müdür (% 48) ve 9 müdür yardımcısı (% 39) olmak üzere toplam 46 katılımcıdan 20'si (% 43,4) tarafından başarı faktörü olarak belirtilmiştir.

Dersin türü ve niteliği faktörü 10 müdür (% 43) ve 8 müdür yardımcısı (% 35) olmak üzere toplam 46 katılımcıdan 18'i (% 39,1) tarafından başarı faktörü olarak belirtilmiştir.

Müdür ve müdür yardımcılarının, diğer faktörler başlığı altında kendilerine sunulandan farklı olarak belirttikleri başarı faktörleri ise toplam 6 başarı faktörü olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan, *öğrenci nitelikleri* faktörü 11 müdür (% 48) ve 8 müdür yardımcısı (% 35) tarafından başarı faktörü olarak belirtilmiştir. Toplamda ele alındığında ise, araştırmaya katılanların 19'u (% 41) *öğrenci nitelikleri* faktörünün önemli olduğunu belirtmiştir. Yapılan yüz yüze görüşmeler esnasında, katılımcılar "öğrenci nitelikleri" ifadesiyle, öğrencilerin kitap okumalarını ve planlı ders çalışmalarını işaret ettiklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan yönetici, öğrencilerin kitap okumasının faydaları ile ilgili şu ifadeyi kullanmıştır:

"Başarının artırılmasına etki eden en büyük etkenlerden biri kitap okuma alışkanlığının öğrenciye kazandırılmasıdır. Nasıl kapıyı anahtar açarsa, beyni de açan kitaptır" (M4).

Konu ile ilgili daha önce yapılmış olan araştırmalarla da paralellik göstermektedir. Örneğin, Kutlu ve diğerleri de (2011), okuma becerisinin ve okuma etkinliğinin önemine vurgu yapmaktadırlar. Anlayarak okumanın, okuldaki genel başarının en önemli faktörlerinden biri olduğunu belirtmişlerdir.

Okul aile işbirliği faktörü, 4 müdür (% 17) ve 2 müdür yardımcısı (% 9) olmak üzere toplam 46 katılımcıdan 6'sı (% 13) tarafından başarı faktörü olarak belirtilmiştir. Okul aile işbirliği bulgusunun, konu hakkında daha önce yapılmış olan araştırmalarda da önemli bir faktör olarak belirtildiği görülmektedir. Carneiro'ya (2008) göre, okul ve aile, çocuğun geliştirilmesinde en çok işbirliği yapan ve yapması gereken, en önemli etkiye sahip iki kurumdur. Çünkü hem okul hem de ailelerin en önemli ilgi alanlarının başında, öğrencinin akademik başarısı gelmektedir.

Bunların dışında *etüt ve kurs açmak* 3 müdür (% 13) ve 1 müdür yardımcısı (% 4) tarafından; *rehber öğretmenin okulda aktif olması ve sosyal kültürel ve sportif faaliyetlere katılım* faktörleri ise 1 müdür (% 4) ve 1 müdür yardımcısı (% 4) tarafından öğrenci başarısı açısından önemli olarak belirtilmiştir. Son olarak ise, *öğrenciye ailede ve okulda bazı sorumluluklar vermek* faktörü 1 müdür tarafından başarı faktörü olarak belirtilmiştir.

Tablo 2'ye genel bir çerçeveden bakıldığında ise öğrencileri başarıya taşıyan 18 faktör belirtilmektedir. Bu 18 başarı faktörü toplamda 412 defa belirtilmiştir. Bunlardan 221'ni (% 53,6) okul müdürleri belirtirken, 191'ni (% 46,3) müdür yardımcıları belirtmiştir. Müdürlerin sayıca daha büyük oranda (%53,6) başarı faktörü belirttikleri görülmektedir. Ama bu farkın çok büyük olmadığı da göz ardı edilmemelidir.

4.1.2. Okul Müdürleri ve Müdür Yardımcılarının Görüşlerine Göre Öğrencilerin Akademik Başarısını Engelleyen Faktörler Nelerdir?

Bu alt problemin çözümlenmesi için katılımcılara, görüşme formunda ikinci soru olarak yer alan *Sizce öğrencilerin akademik başarısını engelleyen faktörler nelerdir?* Sorusu yöneltilerek, öğrencilerin başarısını engelleyen faktörlerin neler olduğunu belirtmeleri istenmiştir.

Müdür ve müdür yardımcılarının görüşme formları ayrı ayrı ele alınmış, incelenmiş, değerlendirilmiştir. Maddeler tablolaştırılırken ise maddeler en çok sıklıkla belirtilen faktörden en az sıklıkla belirtilen faktöre doğru frekansları, toplamaları ve yüzdeleri ile verilmiştir. Öğrencilerin başarısını engelleyen faktörlere ilişkin müdür ve müdür yardımcısı görüşleri Tablo 3'de sunulmuştur. İlk olarak araştırmacının seçenek olarak belirttiği 14 faktör, daha sonra ise müdür ve müdür yardımcılarının belirttikleri diğer faktörler (4) ayrı ayrı tartışılmıştır.

Tablo 3.

Müdür ve Müdür Yardımcılarına Göre Öğrencilerin Akademik Başarısını Engelleyen Faktörler

SN	Öğrencilerin Akademik Başarısını Engelleyen Faktörler	M		MY		Top	
		f	%	f	%	f	%
1.	Ailenin nitelikleri	23	100	22	95,7	45	97,8
2.	Sosyo-ekonomik özellikler	22	95,7	16	69,6	38	82,6
3.	Televizyon seyretme alışkanlıkları	18	78,2	18	78,2	36	78,2
4.	İçinde yer aldığı akran grubunun değer ve normları	16	69,6	13	56,5	29	63
5.	Okul ve eğitim koşullarının yetersiz olması	15	65,2	13	56,5	28	60,8
6.	Okul yöneticileri ve öğretmenlerin yetersiz olmaları	16	69,6	12	52,2	28	60,8
7.	Kaygı	14	60,9	14	60,9	28	60,8
8.	Başarı güdüsünün eksikliği	15	65,2	12	52,2	27	58,6
9.	Beslenme ve sağlık koşullarının yetersizliği	14	60,9	12	52,2	26	56,5
10.	Genel çevre özellikleri	13	56,5	13	56,5	26	56,5
11.	Sınıfın başarı düzeyinin düşük olması	12	52,2	8	34,8	20	43,4
12.	Dersin türü ve niteliği	12	52,2	7	30,4	19	41,3
13.	Eğitim programlarının niteliği	9	39,1	10	43,5	19	41,3
14.	Eğitim araçlarının niceliği-niteliği	9	39,1	7	30,4	16	34,7
15.	Öğrenci nitelikleri	6	26	8	34,8	14	30,4
16.	Okul-aile işbirliğinin olmaması	1	4,3	-	-	1	2,1
17.	Sınıf tekrarının olmaması	-	-	1	4,3	1	2,1
18.	İnternet ve cep telefonun sınırsız kullanılması	-	-	1	4,3	1	2,1
Toplam		215	%53,5	187	%46,5	402	%100

M: Müdür ve MY: Müdür yardımcısı

“Öğrencilerin Akademik Başarısını Engelleyen Faktörler Nelerdir?” Sorusuna; okul müdürlerinin verdiği cevaplar analiz edildiğinde, araştırmacının bu sorunun ekinde seçenek olarak belirttiği 14 faktör (Başarı güdüsünün eksikliği, kaygı, ailenin

nitelikleri, sosyo-ekonomik özellikler, okul ve eğitim koşullarının yetersiz olması, genel çevre özellikleri, beslenme ve sağlık koşullarının yetersiz olması, televizyon seyretme alışkanlıkları, içinde yer aldığı akran grubunun değer ve normları, eğitim programlarının niteliği, okul yöneticilerinin ve eğitim uzmanlarının yetersiz olmaları, sınıf başarı düzeyinin düşük olması, dersin türü ve niteliği, eğitim araçlarının niceliği-niteliği) dışında, müdürler tarafından 2 başarısızlık faktörü (öğrenci nitelikleri, okul-aile işbirliğinin olmaması) daha belirtilmiştir.

Müdür yardımcılarının aynı soruya verdikleri cevaplar analiz edildiğinde de, araştırmacının bu sorunun ekinde seçenek olarak belirttiği 14 faktör (Başarı güdüsünün eksikliği, kaygı, ailenin nitelikleri, sosyo-ekonomik özellikler, okul ve eğitim koşullarının yetersiz olması, genel çevre özellikleri, beslenme ve sağlık koşullarının yetersiz olması, televizyon seyretme alışkanlıkları, içinde yer aldığı akran grubunun değer ve normları, eğitim programlarının niteliği, okul yöneticilerinin ve eğitim uzmanlarının yetersiz olmaları, sınıf başarı düzeyinin düşük olması, dersin türü ve niteliği, eğitim araçlarının niceliği-niteliği), dışında müdür yardımcılarını tarafından 3 faktör (öğrenci nitelikleri, sınıf tekrarının olmaması, internet ve cep telefonunu sınırsız kullanılması) daha belirtilmiştir.

Gerek müdürler gerekse müdür yardımcılarını öğrencilerin başarısını engelleyen en önemli başarısızlık faktörü olarak *aile nitelikleri* faktörünü belirtmişlerdir. Bu araştırmaya katılan müdürlerin tamamı (23), müdür yardımcılarının ise 22'si (% 96) olmak üzere toplam 46 katılımcıdan 45'i (% 98) *aile niteliklerinin* öğrenci başarısızlığında en önemli başarısızlık faktörü olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılar, ailenin niteliklerini öğrenci başarısızlığının en önemli faktörü olarak görmelerinin nedenlerini; öğrenci velilerinin çocuklarının eğitimine önem vermemeleri ve ilgisiz kalmaları, ailenin kültür seviyesinin düşük olması, boşanmış veya ayrı yaşayan velilerin çocuklarına tam olarak destek olamamaları, velilerin okuma yazma bilmemeleri ya da çocuğuna yardımcı olacak düzeyde eğitim seviyesine sahip olmaması olarak belirtmişlerdir.

"Parçalanmış ve eğitimsiz aileler, çocukların başarısını olumsuz yönde etkiliyor. Okuyup da ne olacaksın, okuyanlardan ne gördük gibi ifadeler kullanıyorlar" (M15).

Aile nitelikleri bulgusunun, konu hakkında daha önce yapılmış olan araştırmalarda da önemli bir başarısızlık faktörü olarak belirtildiği görülmektedir. Örneğin, Dane ve diğerlerine (2009) göre, çocuğun temel ihtiyaçlarının evinde karşılanmaması, aile bireylerinin çocuğun derslerine ve ödevlerine yardımcı olmamalarının başarıyı

düşüren önemli bir neden olduğunu belirtmişlerdir. Başaran (1996) ise, öğrencilerin başarısında aile çevresinin okul çevresi kadar önemli olduğunu öne sürmektedir. Aile çevresi kimi kez okula yardım edici olmaktan çok engelleyici de olabilir.

En önemli olarak görülen ikinci başarısızlık faktörü ise *sosyo-ekonomik özelliklerdir*. Araştırmaya katılan müdürlerin 22'si (% 96), müdür yardımcılarının ise 16'sı (% 67) olmak üzere toplam 46 katılımcıdan 38'i (% 83) *sosyo-ekonomik özellikleri* en önemli ikinci başarısızlık faktörü olarak belirtmişlerdir. Katılımcılar, sosyo-ekonomik özelliklerin öğrenci başarısızlığının en önemli ikinci faktörü olarak görmelerinin nedenlerini; öğrencilerin alım güçlerinin ve harcamalarının düşük olması, barındıkları ev ortamının şartlarının kötü olması, dershaneye gidememeleri, özel ders alamamaları, eğitim araçlarından ve teknolojiden uzak kalmaları ve bu eksikliklerin çocukta özgüven eksikliğine yol açması olarak belirtmişlerdir. Arıcı'ya (2007a) göre de, ailesi genellikle orta sosyo-ekonomik düzeyde olan öğrencilerin başarı düzeyleri ailesi alt sosyo-ekonomik düzeyde olan öğrencilere göre daha yüksektir. Arslantaş ve diğerlerinin (2002) yaptığı araştırmada da öğrencilerin sosyo-ekonomik seviyesi ile akademik başarıları arasında ilişki olduğu belirtilmektedir. Araştırmaya katılan yöneticiler, sosyo-ekonomik özelliklere ile ilgili şu ifadeleri kullanmıştır:

“Ailenin ekonomik yetersizliği, çocuğun istediği kaynağa ulaşamamasına, özel ders alamamasına, dershaneden yararlanamamasına neden olmakta ve bu nedenlerden dolayı çocuğun başarısı düşmektedir” (M1). “Maddi imkanın kötü olması çocuklarda özgüven eksikliğine neden olmakta ve öğrenciyi başarısızlığa sürüklemekte” (MY11).

En önemli olarak görülen üçüncü başarısızlık faktörü *televizyon seyretme alışkanlıklarıdır*. Araştırmaya katılan müdürlerin 18'i (% 78), müdür yardımcılarının 18'i (% 78) olmak üzere toplam 46 katılımcıdan 36'sı (% 78) *televizyon seyretme alışkanlıklarını* en önemli üçüncü başarısızlık faktörü olarak belirtmişlerdir. Katılımcılar, televizyon seyretme alışkanlıklarını öğrenci başarısızlığının önemli faktörlerinden biri olarak görmelerinin nedenlerini; çocukların zaman sınırlaması olmadan ve yayın ayırımı yapmadan televizyon seyretemeleri olarak belirtmişlerdir. Öğrencilerin çok fazla televizyon seyretemelerinin öğrenci velilerinin fazla televizyon seyretemelerinden kaynaklanabileceğini ya da öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarının yetersizliğinden dolayı kendilerine ait bir odaları olmayabilir, bu yüzden öğrenciler aileleri ile aynı odada ders çalışmak zorunda kalabilir. Bu da doğal olarak öğrencilerin televizyon seyretmek zorunda bırakılması anlamına gelebilir.

“Televizyonu bağımlılık derecesinde seyretme alışkanlığı edinen çocuklar, düşünme yetenekleri ile bir şeyler üretme yeteneklerinin çoğunu kaybederek zamanı iyi kullanma alışkanlığını yitirirler. Şu da bir gerçektir ki televizyonda sunulan programların hepsi olumlu davranış değişikliği sağlayacak programlar değildir. Öğrenciler televizyon programlarında olumsuz davranışlar kazanıp çevresine zarar vermekte ve zamanı iyi kullanamadığı için başarısız olmaktadır” (M4).

En önemli olarak görülen dördüncü başarısızlık faktörü *İçinde yer aldığı akran gurubunun değer ve normlarıdır*. 16 müdür (% 70) ve 13 müdür yardımcısı (% 57) olmak üzere toplam 46 katılımcıdan 29'u (% 63) *İçinde yer aldığı akran gurubunun değer ve normlarını* en önemli dördüncü başarısızlık faktörü olarak belirtmişlerdir. Katılımcılar, içinde yer aldığı akran gurubunun değer ve normları faktörünü öğrenci başarısızlığının önemli faktörlerinden biri olarak görmelerinin nedenlerini; çocukların arkadaş gurubunun, iyi veya kötü yönlerinden etkilendiklerini, eğer arkadaş gurubunun akademik başarısı düşük ise öğrencinin de başarısının düştüğünü belirtmişlerdir.

“Başarı ve başarısızlık her sınıfta öğrencilerin rol model alacağı arkadaşları ile kazanılır. Bir atasözümüz vardır körle yatan şaşşı kalkar” (MY12).

Gülay'a (2009) göre de, akran ilişkileri, olumlu ve olumsuz davranış örneklerini barındıran çok yönlü bir ilişki biçimidir. Olumlu akran ilişkileri, bazı problemleri (saldırganlık, zorbalık vb.) azaltabildiği gibi olumsuz akran ilişkileri de problem durumları arttırabilmektedir.

Tablo 3'de de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan müdür ve müdür yardımcılarının belirttikleri önem sıralamasına göre öğrenci başarısını engelleyen diğer faktörler (4) aşağıda açıklanmaktadır.

Okul ve eğitim koşullarının yetersiz olması faktörü 15 müdür (% 65) ve 13 müdür yardımcısı (% 57) olmak üzere toplam 46 katılımcıdan 28'i (% 61) tarafından başarısızlık faktörü olarak belirtilmiştir. Katılımcıların, okul ve eğitim koşullarının yetersiz olmasının önemli olarak görmelerinin nedenlerini; okul binasının eğitim öğretime elverişli olmaması, ışık almayan, küçük sınıflarda öğrencilerin eğitim görmesinin zorlukları olarak belirtmişlerdir. Okulların eski yapı olması ve yapıldıkları dönemin şartları ve teknolojisinin şimdiye oranla yetersiz kalması yeni eğitim sistemine (4+4+4) geçilmesi sebebiyle de öğrencilerin yaşlarına uygun olmayan sıra, masa, tuvalet ve lavabo vb. kullanmalarını kastetmektedirler.

“Başarısızlığı etkileyen en önemli faktördür. Okulun ve sınıfın her açıdan olanaksız olması çocuğu olumsuz etkiler bu da başarısının düşmesine neden olur” (M15).

Okul yöneticileri ve öğretmenlerin yetersiz olması faktörü ise 16 müdür (% 70) ve 12 müdür yardımcısı (% 52) olmak üzere toplam 46 katılımcıdan 28’i (% 61) tarafından başarısızlık faktörü olarak belirtilmiştir.

Kaygı faktörü 14 müdür (% 61) ve 14 müdür yardımcısı (% 61) olmak üzere toplam 46 katılımcıdan 28’i (% 61) tarafından başarısızlık faktörü olarak belirtilmiştir. Katılımcılar, kaygıyı önemli görmelerinin nedenini; kaygı düzeyi çok yüksek olan öğrencilerin akademik başarısında düşüşe neden olması olarak belirtmişlerdir.

“Başarısız olma kaygısı, ağacı kemiren kurt gibidir. İnsanı içten içe olumsuz düşüncelere sevk eder ve olumsuz düşüncelerde başarısızlığa sürükler” (MY8).

Bu konu ile ilgili yapılan önceki araştırmalar da bu araştırmanın bulguları ile paralellik göstermektedir. Örneğin, Seven ve Engin’e (2008) göre kaygının, öğrenmeye etkisi genel uyarılmışlık düzeyine benzer. Çok düşük ve çok yüksek kaygı düzeyleri öğrenmeyi zorlaştırırken, orta düzeyde bir kaygı duymak öğrenmeyi kolaylaştırır ve teşvik eder.

Başarı güdüsünün eksikliği faktörü 15 müdür (% 65) ve 12 müdür yardımcısı (% 52) olmak üzere toplam 46 katılımcıdan 27’si (% 58,6) tarafından başarısızlık faktörü olarak belirtilmiştir. Katılımcılar, başarı güdüsünün eksikliğini öğrencilerin akademik başarısızlığa iten sebeplerden biri olarak görmelerinin nedenini; öğrenci motivasyonunun düşük olması, öğrencilerin başarıya karşı teşvik edilmemeleri, başarılı olduklarında okul yönetiminin, öğretmenlerinin ve ailesinin tepkisiz kalması öğrenciyi başarısızlığa ve boş vermişliğe ittiğini belirtmişlerdir.

Beslenme ve sağlık koşullarının yetersizliği faktörü 14 müdür (% 61) ve 12 müdür yardımcısı (% 52) olmak üzere toplam 46 katılımcıdan 26’sı (% 56,5) tarafından başarısızlık faktörü olarak belirtilmiştir.

Genel çevre özellikleri faktörü ise 13 müdür (% 57) ve 13 müdür yardımcısı (% 57) olmak üzere toplam 46 katılımcıdan 26’sı (% 56,5) tarafından başarısızlık faktörü olarak belirtilmiştir.

Sınıfın başarı düzeyinin düşük olması faktörü 12 müdür (% 52) ve 8 müdür yardımcısı (% 35) olmak üzere toplam 46 katılımcıdan 20’si (% 43,4) tarafından başarısızlık faktörü olarak belirtilmiştir.

Dersin türü ve niteliği faktörü ise 12 müdür (% 52) ve 7 müdür yardımcısı (% 30) olmak üzere toplam 46 katılımcıdan 19'u (% 41,3) tarafından başarısızlık faktörü olarak belirtilmiştir.

Eğitim programlarının niteliği faktörü 9 müdür (% 39) ve 9 müdür yardımcısı (% 39) olmak üzere toplam 46 katılımcıdan 19'u (% 41,3) tarafından başarısızlık faktörü olarak belirtilmiştir. Konu hakkında yapılan araştırmalar da bu araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir. Örneğin, Başaran'a (1996) göre, eğitim programları öğrencilerin gerçekleştirecekleri eğitimin amaçlarına, eğitimin hedeflerine elverecek öğrenme yaşantılarını içermedikçe eğitim programı olma niteliğine ulaşamazlar. Okul yöneticisi, eğitim programının amaçlarını yorumlayabilmelidir. Eğitim Programının amacına ulaşmasındaki başarı, okul müdürünün eğitimin amaçlarını doğru yorumlamasına, bu yorumlara göre öğretmenlerin öğretimi etkili planlamasına bağlıdır.

Eğitim araçlarının niteliği-niceliği faktörü 9 müdür (% 39) ve 7 müdür yardımcısı (% 30) olmak üzere toplam 46 katılımcıdan 16'sı (% 34,7) tarafından başarısızlık faktörü olarak belirtilmiştir.

Eğitim programlarının niteliği faktörü ve *eğitim araçlarının niteliği-niceliği* faktörlerinin diğer faktörlere göre daha düşük sıklıkta belirtilmesinin nedeni; katılımcıların bu faktörleri başarısızlık faktörü olarak çok fazla görmemeleri, bir başka ifadeyle yeni eğitim sistemine (yapılandırıcı yaklaşım) inandıkları anlamına gelebilir.

Müdür ve müdür yardımcıları, diğer başarısızlık faktörleri başlığı altında, kendilerine sunulandan farklı olarak toplam 4 başarısızlık faktörü belirtmişlerdir. Bunlardan, *öğrenci nitelikleri* faktörü 6 müdür (% 26) ve 8 müdür yardımcısı (% 35) tarafından başarısızlık faktörü olarak belirtilmiştir. Toplamda ele alındığında ise, araştırmaya katılanların 14'ü (% 30) *öğrenci nitelikleri* faktörünün başarısızlık faktörü olabileceğini belirtmiştir. Yapılan yüz yüze görüşmeler esnasında, katılımcılar "öğrenci nitelikleri" ifadesiyle, öğrencilerin kitap okumamalarını ve planlı ders çalışmamalarını işaret ettiklerini belirtmişlerdir.

"Zihinsel gelişimi ve başarıyı en çok etkileyen alışkanlık kitap okuma alışkanlığıdır. Kitap okumayı sevmeyen ve alışkanlık haline getirmeyen bir öğrencinin düşünme, irdeleme, muhakeme etme yetenekleri gelişmez" (M17).

Öğrenci nitelikleri bulgusunun, konu hakkında daha önce yapılmış olan araştırmalarda da önemli bir faktör olarak belirtildiği görülmektedir. Örneğin, Peker

ve Mirasyedioğlu'na (2003) göre, öğrencilerin başarısız olmasına neden olan faktörlerden biri bizzat öğrencilerin iyi çalışma, tutum ve alışkanlıklarına sahip olmamalarıdır.

Okul aile işbirliğinin olmaması faktörü ise, sadece 1 müdür tarafından başarısızlık faktörü olarak belirtilmiştir. Bu faktörün sadece bir katılımcı tarafından belirtilmiş olmasının nedeni araştırmacı tarafından sorulmamış olması ya da çalıştıkları kurumda okul-aile işbirliği ile ilgili herhangi bir sıkıntının olmaması olabilir. *Sınıf tekrarının olmaması* faktörü ise sadece 1 müdür yardımcısı tarafından başarısızlık faktörü olarak belirtilmiştir. *İnternet ve cep telefonlarının sınırsız kullanılması* faktörü de sadece 1 müdür yardımcısı tarafından başarısızlık faktörü olarak belirtilmiştir. Bu faktörün sadece bir katılımcı tarafından belirtilmiş olmasının nedeni; katılımcıların, bunu bir sorun olarak görmemeleri ya da araştırmacı tarafından belirtilen maddeler içerisinde olmamasından dolayı katılımcıların aklına gelmemesi olabilir.

Tablo 3'e genel bir çerçeveden bakıldığında ise öğrencilerin başarısını engelleyen 18 başarısızlık faktörü belirtilmektedir. Bu 18 başarısızlık faktörü toplamda 402 defa belirtilmiştir. Bunlardan 215'ni (% 53,4) okul müdürleri belirtirken, 187'sini (% 46,5) müdür yardımcıları belirtmiştir. Müdürlerin sayıca daha büyük oranda (% 53,4) başarısızlık faktörü belirttikleri görülmektedir. Ama bu farkın çok büyük olmadığı da göz ardı edilmemelidir.

4.1.3. Okul Müdürleri ve Müdür Yardımcılarının Öğrencilerin Akademik Başarısını Arttırmak İçin Yaptıkları Uygulamalar Nelerdir?

Bu alt problemin çözümlenmesi için katılımcılara, görüşme formunda üçüncü soru olarak yer alan *Öğrencilerin akademik başarısını arttırmak için yaptığınız uygulamalar neler?* Sorusu yöneltilerek, öğrencilerin başarısını arttırmak için neler yaptıklarından bahsetmeleri istenmiştir. Görüşme formları müdürlerden ve müdür yardımcılarından ayrı ayrı toplanmış, değerlendirilmiş ve en yüksek frekanstan aza doğru Tablo 4'de sunulmuştur.

Müdür ve müdür yardımcılarının bu soruya vermiş oldukları cevapların analizi sonucunda, 8 alt kategori elde edilmiş ve bu alt kategoriler de alt alanlara ayrılmıştır. Elde edilen bu alt kategoriler anlamsal içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Anlamsal içerik analizi, materyalin içeriğindeki asıl konu alanlarını, boyutlarını, bu alan veya boyutlara giren özel alt alanları ortaya çıkartmak için kategoriler oluşturma işlemidir (Tavşancıl ve Aslan, 2001, s. 87-112).

Tablo 4.

Müdür ve Müdür Yardımcılarının Öğrencilerin Akademik Başarısını Arttırmak İçin Yaptıkları Uygulamalar

SN	Öğrencilerin akademik başarısını arttırmak için yapılanlar	M		MY		Top	
		f	%	f	%	f	%
1.	Başarı Güdülemesi	39		25		64	
	Ödüllendirme	15	65,2	10	43,5	25	54,3
	Başarıya güdülemek ve başarıyı güdüleyici projeler yapmak	15	65,2	9	39,1	24	52,2
	Başarı izleme ve değerlendirme ekibiyle düzenli toplantılar yapmak	5	21,7	2	8,7	7	15,2
	Öğrencilere ortaöğretim kurumlarını tanıtmak	1	4,3	2	8,7	3	6,5
	Bilgi yarışması	1	4,3	1	4,3	2	4,3
	Hedef belirlemek	1	4,3	-	4,3	1	2,1
	Ceza yöntemine başvurmak	1	4,3	-	4,3	1	2,1
	Öğrencilere örnek olabilecek kişileri okula davet etmek	-	-	1	4,3	1	2,1
2.	Okul ve aile	37		25		62	
	Okul aile işbirliği	13	56,5	10	43,5	23	50
	Velilere yönelik eğitim semineri düzenlemek	10	43,5	6	26,1	16	34,7
	Veli ziyareti	4	17,4	9	39,1	13	28,2
	Okul, dershane ve aile işbirliği	10	43,5	-	-	10	21,7
3.	Okul ve eğitim koşulları	28		23		51	
	Deneme sınavları	9	39,1	8	34,8	17	36,9
	Kurs açmak ve etüt yapmak	8	34,8	8	34,8	16	34,7
	Eğitim –öğretim ortamını amacına uygun hale getirmek	5	21,7	3	13	8	17,4
	Eğitim teknolojilerinden faydalanmak	4	17,4	-	-	4	8,7
	Seviye grupları oluşturmak	2	8,7	1	4,3	3	6,5
	Sosyal ve sportif faaliyetler	-	-	1	4,3	1	2,1
4.	Rehberlik	19		12		31	
	Öğrencilere yönelik eğitim seminerleri düzenlemek	10	43,5	6	26,1	16	34,8
	Öğrencilere rehberlik yapmak	3	13	6	26,1	9	19,5
	Danışman öğretmenler	5	21,7	-	-	5	10,9
	Başarısızlığın nedenleri anketi yapmak ve sonuçlarına göre başarıyı artırıcı çalışmalar yapmak	1	4,3	-	-	1	2,1

5. Okul Yöneticilerinin yeterlilikleri	9		10		19	
Öğrenci takibi	4	17,4	3	13	7	15,2
Öğrencileri bütün özellikleri ile tanımaya çalışmak	2	8,7	1	4,3	3	6,5
Olumlu okul iklimi oluşturmak	1	4,3	2	8,7	3	6,5
Eğitim seminerlerine katılmak	-	-	2	8,7	2	4,3
Değerler eğitimine önem vermek	1	4,3	-	-	1	2,1
Yeniliklere açık olmak	1	4,3	-	-	1	2,1
Verilen sözleri yerine getirmek	-	-	1	4,3	1	2,1
Sabırlı ve anlayışlı olmak	-	-	1	4,3	1	2,1
6 Öğretmene yönelik çalışmalar	6		7		13	
Öğretmenleri başarıya teşvik etmek	6	26,1	-	-	6	13
Öğretmenleri derse hazırlıklı gelmeleri için teşvik etmek	-	-	3	13	3	6,5
Öğretmenler için eğitim seminerleri düzenlemek	-	-	2	8,7	2	4,3
Teknolojiyi kullanmaya teşvik etmek	-	-	2	8,7	2	4,3
7 Öğrenci nitelikleri	3		7		10	
Kitap okumak	3	13	3	13	6	13
Planlı çalışmak	-	-	4	17,4	4	8,7
8 Eğitim Programlarının niteliği	3		1		4	
Eğitim programlarını çocukların seviyesine uygun hale getirmek	2	8,7	-	-	-	4,3
Yaparak yaşayarak öğrenme	1	4,3	1	4,3	2	4,3

M: Müdür ve MY: Müdür Yardımcısı

Genel olarak ele alındığında, okul yöneticilerinin öğrencilerin akademik başarısını arttırmak için yaptıklarını belirttikleri en yüksek frekansa sahip ilk üç alt kategorinin; başarı güdülemesi, okul ve aile, okul ve eğitim koşulları ile ilgili olduğu görülmektedir. Diğer alt kategoriler ise, frekans sırasına göre rehberlik, okul yöneticilerinin yeterlilikleri, öğretmene yönelik çalışmalar, öğrenci nitelikleri ve eğitim programlarının niteliği ile ilgilidir.

En yüksek frekansa sahip olan *başarı güdülemesi* alt kategorisini oluşturan alt alanlara dikkatlice göz atıldığında, *ödüllendirme* alt alanı 15 müdür (n= 23) ve 10 müdür yardımcısı (n= 23) tarafından belirtildiği ve bu alt kategorinin en yüksek frekanslı alt alanı olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Bir başka ifadeyle, toplam 46 katılımcıdan 25'i (% 54) *ödüllendirmenin* öğrenci başarısını arttırmak için en çok yaptıkları uygulama olduğunu belirtmiştir.

En yüksek frekanslı ikinci alt alan ise *başarıya güdülemek ve başarıyı güdüleyici projeler yapmaktır*. 15 müdür (n= 23) ve 9 müdür yardımcısı (n= 23), toplam 46 katılımcıdan 24'ü (% 52) “başarıya güdülemek ve başarıyı güdüleyici projeler yapmak” alt alanının öğrenci başarısını arttırmak için en çok yaptıkları ikinci uygulama olduğunu belirtmiştir.

Başarı güdülemesi alt kategorisinin daha az frekansa sahip diğer alt alanlarına bakıldığında ise, *başarı izleme ve değerlendirme ekibiyle düzenli toplantılar yapmanın* önemine 5 müdür (n= 23) ve 2 müdür yardımcısı (n= 23), genel toplamda 7 yönetici (% 15,2) değinmiştir. Aslında, resmi bir zorunluluk olan başarı izleme ve değerlendirme ekibinin bu kadar düşük frekansta belirtilmiş olması, bu ekibe yeterince önem verilmediği veya resmi bir zorunluluk olduğu için söyleme gereği duyulmadığı anlamlarına gelebilir.

Diğer alt alanlar ise *öğrencilere ortaöğretim kurumlarını tanıtmak, bilgi yarışması düzenlemek, hedef belirlemek, ceza yöntemine başvurmak ve öğrencilere örnek olabilecek kişileri okula davet etmektir*. Her ne kadar bu alt alanların frekansları çok düşük olsa da, bize başarı ile ilgili önemli ipuçları vermektedir. Örneğin, ceza yöntemine başvurmanın sadece bir katılımcı tarafından belirtilmiş olması öğrencileri cezalandırarak ya da korkutarak başarı elde edilemeyeceği anlamına gelebilir. Ödüllendirme yönteminin bu kadar sık çoklukta söylenmesinin nedeni de öğrenciye ceza vermek yerine ödüllendirme yöntemini kullandıkları anlamına gelebilir. Bunların ötesinde, okul yöneticilerinin başarıyı güdülemek için öğrencilere tek taraflı yaklaşmadıkları ve farklı yöntemler uyguladıkları da söylenebilir. Başarı güdülemesi alt kategorisi ile ilgili yöneticiler aşağıdaki ifadeleri kullanmışlardır.

“Öğrencileri sevdikleri şeyler ile ödüllendiriyorum. Motivasyonu artırıcı başarı hikayeleri okuyorum” (M17). “Moral ve motivasyon günleri düzenliyoruz” (MY8).

En yüksek ikinci frekansa sahip olan *okul ve aile* alt kategorisini oluşturan alt alanlara dikkatlice göz atıldığında ise, *okul aile işbirliği* alt alanı 13 müdür (n= 23) ve 10 müdür yardımcısı (n= 23) tarafından belirtildiği ve bu alt kategorinin en yüksek frekanslı alt alanı olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Bir başka ifadeyle, toplam 46 katılımcıdan 23'ü (% 50) *okul aile işbirliğinin* öğrenci başarısını arttırmak için en çok yaptıkları uygulama olduğunu belirtmiştir.

En yüksek frekanslı ikinci alt alan ise *velilere yönelik eğitim semineri düzenlemektir*. 10 müdür (n= 23) ve 6 müdür yardımcısı (n= 23), toplam 46 katılımcıdan 16'sı (% 34) velilere yönelik eğitim semineri düzenlemek için en çok yaptıkları ikinci uygulama olduğunu belirtmiştir.

34,7), *velilere yönelik eğitim semineri düzenlemek* alt alanının öğrenci başarısını arttırmak için en çok yaptıkları ikinci uygulama olduğunu belirtmiştir.

Okul ve aile alt kategorisinin daha az frekansa sahip diğer alt alanları ise *veli ziyareti yapmak* ve *okul, dersane ve aile işbirliği yapmaktır*. Katılımcıların, veli ziyaretlerinde bulunması ve dershaneye giden öğrencilerini takip etmeleri de katılımcıların öğrencilerin başarısı için aile ve çevre faktörüne ne kadar önem verdiklerini gösterebilir. Fakat katılımcı müdürlerin veli toplantılarını belirtmemeleri ve veli ziyaretini ise bir katılımcı müdürün belirtilmiş olması, veli toplantılarının ve veli ziyaretlerinin katılımcı müdürlerce yeterince yapılmadığı anlamına da gelebilir.

“Aile ve okul ilişkisinin sıcak olması için elimizden geleni yapıyoruz. Velilerimizle sürekli diyalog halinde olup onların eğitime bakış açılarını olumluya çevirmeye çalışıyoruz” (M8). “Öğrenci velilerimize yıl içerisinde planlı ders çalışma yolları, aile içi şiddet, ergenlik, çocuk psikolojisi ve çocukla nasıl iletişim kurulur gibi konularda eğitim seminerleri düzenliyoruz” (M11).

En yüksek üçüncü frekansa sahip olan *okul ve eğitim koşulları* alt kategorisini oluşturan alt alanlara dikkatlice göz atıldığında, *deneme sınavları* alt alanının 9 müdür (n= 23) ve 8 müdür yardımcısı (n= 23) tarafından belirtildiği ve bu alt kategorinin en yüksek frekanslı alt alanı olduğu görülmektedir. Bir başka ifadeyle, toplam 46 katılımcıdan 17’si (% 37) *deneme sınavlarının* öğrenci başarısını arttırmak için en çok yaptıkları uygulama olduğunu belirtmiştir.

Bu alt kategorinin en yüksek frekanslı ikinci alt alanı ise *kurs açmak ve etüt yapmaktır*. 8 müdür (n= 23) ve 8 müdür yardımcısı (n= 23), toplam 46 katılımcıdan 16’sı (% 34,7), *kurs açmak ve etüt yapmak* alt alanının öğrenci başarısını arttırmak için en çok yaptıkları ikinci uygulama olduğunu belirtmiştir.

Okul ve eğitim koşulları alt kategorisinin daha az frekansa sahip diğer alt alanları ise *eğitim-öğretim ortamını amacına uygun hale getirmek*, *eğitim teknolojilerinden faydalanmak*, *seviye gurupları oluşturmak* ve *sosyal ve sportif faaliyetler yapmaktır*. Bu alt alanların frekansları her ne kadar çok düşük olsa da, başarı ile ilgili önemli ipuçları vermektedir. Örneğin, seviye gurupları oluşturmak ifadesi ile katılımcılar farklı seviyedeki öğrencilerden karma guruplar oluşturmayı kastetmişlerdir. Bu guruplardaki öğrencilerin birbirleriyle sürekli bilgi alışverişi içinde bulunmaları sayesinde gurup içinde başarısı düşük olan öğrencilerin başarısının arttığını dile getirmişlerdir. Sosyal ve sportif faaliyetlere katılmanın teşvik edilmesi ise, her ne

kadar düşük frekanslıda olsa, katılımcıların öğrenci başarısında ezberci yapıyı desteklemedikleri anlamına gelebilir.

Dördüncü sırada yer alan *rehberlik* alt kategorisi ile ilgili toplam 31 yorumun 19'unun müdürler tarafından, 12'sinin ise müdür yardımcıları tarafından yapıldığı görülmektedir. Bu alt kategorinin alt alanları *öğrencilere yönelik eğitim seminerleri düzenlemek, öğrencilere rehberlik yapmak, danışman öğretmenler ve başarısızlığın nedenleri anketi yapmak ve sonuçlarına göre başarıyı artırıcı çalışmalar yapmaktır*. Bu alt alanlar içerisinde, en yüksek frekanslı alt alanın *öğrencilere yönelik eğitim seminerleri düzenlemek* olduğu görülmektedir. *Danışman öğretmenler* alt alanıyla ilgili ise katılımcılar, bir öğretmene belirli sayıdaki öğrencilerin verilerek öğrencilerin her türlü sorunlarını konuşabilmeleri, istedikleri konuları danışabilecekleri ve öğrencinin başarısını daha üst seviyeye nasıl çıkarılabileceği gibi konularda öğretmenin öğrencilere destek olduğunu belirtmişlerdir.

Beşinci sırada yer alan *okul yöneticilerinin yeterlilikleri* alt kategorisi ile ilgili toplam 19 yorumun 9'unun müdürler tarafından, 10'unun ise müdür yardımcıları tarafından yapıldığı görülmektedir. Bu alt kategorinin alt alanları *öğrenci takibi, öğrencileri bütün özellikleri ile tanımaya çalışmak, olumlu okul iklimi oluşturmak, eğitim seminerlerine katılmak, değerler eğitimine önem vermek, yeniliklere açık olmak, verilen sözleri yerine getirmek ve sabırlı ve anlayışlı olmaktır*. Bu alt alanlar içerisinde, en yüksek frekanslı alt alanın *öğrenci takibi* olduğu görülmektedir. *Öğrenci takibi* alt alanıyla ilgili ise katılımcılar, öğrencinin okula devam devamsızlık durumu, başarısını yükseltip yükseltmediği, okul dışında ve içinde arkadaşları, ailesi, öğretmenleri ile ilişkisi, dershanedeki durumu gibi öğrenciyi bir bütün olarak takip ettiklerini bununda başarıyı iyi yönde etkilediğini belirtmişlerdir.

Altıncı sırada yer alan *öğretmene yönelik çalışmalar* alt kategorisi ile ilgili toplam 13 yorumun 6'sının müdürler tarafından, 7'sinin ise müdür yardımcıları tarafından yapıldığı görülmektedir. Bu alt kategorinin alt alanları *öğretmenleri başarıya teşvik etmek, öğretmenleri derse hazırlıklı gelmeleri için teşvik etmek, öğretmenler için eğitim seminerleri düzenlemek ve teknolojiyi kullanmaya teşvik etmektir*. Bu alt alanlar içerisinde, en yüksek frekanslı alt alanın *öğretmenleri başarıya teşvik etmek* olduğu görülmektedir. Öğrenci başarısını artırmak için, katılımcıların öğretmenlerden yüksek performans beklentileri ve öğretmenleri yetiştirmek için eğitim seminerleri düzenlemeleri başarıyı artırmak için sacayağının önemli bir parçası olan öğretmenlere ne kadar değer verdiklerini gösterebilir.

Yedinci sırada yer alan *öğrenci nitelikleri* alt kategorisi ile ilgili toplam 10 yorumun 3'nün müdürler tarafından, 7'sinin ise müdür yardımcıları tarafından yapıldığı görülmektedir. Bu alt kategorinin alt alanları *kitap okumak ve planlı çalışmaktır*. Bu alt alanlar içerisinde, en yüksek frekanslı alt alanın *kitap okumak* olduğu görülmektedir. Bu alt alan ile ilgili Burdur İli genelinde tüm eğitim kurumlarında 1. ders saatinin ilk 20 dakikasında "kitap okuma saati" düzenlenmesi aslında bu alt alanı tüm okullarda uygulandığını ve ne kadar önem verildiğini göstermektedir.

"Öğrencilerimizden günlük ders tekrarı yapmalarını, derse hazırlıklı gelmelerini istiyoruz. Planlı ders çalışmaya ve kitap okumaya teşvik ediyoruz" (MY1).

Son olarak ise *eğitim programlarının niteliği* alt kategorisi ile ilgili toplam 4 yorumun 3'nün müdürler tarafından, 1'nin ise müdür yardımcıları tarafından yapıldığı görülmektedir. Bu alt kategorinin alt alanları *eğitim programlarını çocukların seviyesine uygun hale getirmek ve yaparak, yaşayarak öğrenmedir*.

4.1.4. Okul Müdürleri ve Müdür Yardımcıları Öğrencilerin Akademik Başarısını Arttırmak İçin Yapmayı Planladıkları Uygulamalar Nelerdir?

Bu alt problemin çözümlenmesi için katılımcılara, görüşme formunda dördüncü soru olarak yer alan "Öğrencilerin başarısını arttırmak için yapmayı planladığınız uygulamalar nelerdir?" Sorusu yöneltilerek, öğrencilerin başarısını arttırmak için yapmayı planladıklarından bahsetmeleri istenmiştir. Görüşme formları müdürlerden ve müdür yardımcılarında ayrı ayrı toplanmış, değerlendirilmiş ve en yüksek frekanstan aza doğru Tablo 5'de sunulmuştur. Müdür ve müdür yardımcılarının bu soruya vermiş oldukları cevapların analizi sonucunda, 8 alt kategori elde edilmiştir ve elde edilen bu alt kategoriler de alt alanlara ayrılmış anlamsal içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir.

Tablo 5.

Müdür ve Müdür Yardımcılarının Öğrencilerin Akademik Başarısını Arttırmak İçin Yapmayı Planladıkları Uygulamalar

SN	Başarıyı Arttırmak İçin Yapılması Planlananlar	M		MY		Top	
		f	%	f	%	f	%
1.	Okul ve eğitim koşulları	27		23		50	
	Kurs açmak ve etüt yapmak	11	47,8	7	30,4	18	39,1
	Deneme sınavları yapmak	9	39,1	6	26,1	15	32,6
	Okulun bahçesinde, duvarlarında ve merdivenlerinde eğitim köşeleri oluşturmak	6	26,1	2	8,7	8	17,4
	Eğitim teknolojilerinden faydalanmak	2	8,7	4	17,4	6	13
	Sosyal-kültürel faaliyetler düzenlemek	-	-	2	8,7	2	4,3
	Ders materyallerini artırmak	-	-	1	4,3	1	2,1
	Grup çalışması yapmak	-	-	1	4,3	1	2,1
2.	Başarı Güdülemesi	30		15		45	
	Başarıya güdülemek ve başarıyı arttırmaya yönelik projeler yapmak	12	52,2	4	17,4	16	34,8
	Ödüllendirme	7	30,4	2	8,7	9	19,5
	Öğrencilere ortaöğretim kurumlarını tanıtmak	3	13	3	13	6	13
	Motivasyon artırıcı geziler yapmak	2	8,7	3	13	5	21,7
	Öğrencilere örnek olabilecek kişileri okula davet etmek	3	13	2	8,7	5	10,9
	Olumlu davranışları pekiştirmek	2	8,7	-	-	2	4,3
	Bilgi yarışmaları düzenlemek	-	-	1	4,3	1	2,1
3.	Okul ve aile	20		21		41	
	Okul aile işbirliği	14	60,1	6	26,1	20	43,5
	Velilere yönelik eğitim semineri düzenlemek	5	21,7	7	30,4	12	26,1
	Veli toplantıları yapmak	-	-	8	34,8	8	17,4
	Veli ziyareti	1	4,3	-	-	1	2,1
4.	Rehberlik	10		18		28	
	Öğrencilere yönelik eğitim seminerleri düzenlemek	5	21,7	7	30,4	12	26,1
	Öğrencilere rehberlik yapmak	2	8,7	9	39,1	11	23,9
	Olumsuz davranış gösteren öğrencileri kazanmaya çalışmak	1	4,3	2	8,7	3	6,5
	Öğrencinin 24 saatini planlamak	1	4,3	-	-	1	2,1
5.	Öğrenci nitelikleri	13		1		14	
	Kitap okumak	13	56,5	1	4,3	14	30,4

6. Okul Yöneticilerinin yeterlilikleri	5		4		9	
Olumlu okul iklimi oluşturmak	3	13	1	4,3	4	8,7
Sabırlı, sevecen ve anlayışlı olmak	1	4,3	1	4,3	2	4,3
Öğrenci takibi	-	-	2	8,7	2	4,3
Stratejik planlama yapmak	1	4,3	-	-	1	2,1
7. Öğretmene yönelik çalışmalar	6		2		8	
Öğretmenleri başarıya teşvik etmek	5	21,7	1	4,3	6	13
Başarılı öğretmenleri okulda tutmak, başarısız öğretmenleri okuldan uzaklaştırmak	1	4,3	-	-	1	2,1
Öğretmene yönelik eğitim semineri düzenlemek	-	-	1	4,3	1	2,1
8. Eğitim Programlarının niteliği	2		4		6	

M: Müdür ve MY: Müdür Yardımcısı

Genel olarak ele alındığında, okul yöneticilerinin öğrencilerin akademik başarısını arttırmak için yapmayı planladıkları uygulamalardan en yüksek frekansa sahip ilk üç alt kategorinin; okul ve eğitim koşulları, başarı güdülemesi ve okul ve aile ile ilişkili olduğu görülmektedir. Diğer alt kategoriler ise, frekans sırasına göre rehberlik, öğrenci nitelikleri, okul yöneticilerinin yeterlilikleri, öğretmene yönelik çalışmalar ve eğitim programlarının niteliğidir.

En yüksek frekansa sahip olan *okul ve eğitim koşulları* alt kategorisini oluşturan alt alanlara dikkatlice göz atıldığında, *kurs açmak ve etüt yapmak* alt alanı 11 müdür (n= 23) ve 7 müdür yardımcısı (n= 23) tarafından belirtildiği ve bu alt kategorinin en yüksek frekanslı alt alanı olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Bir başka ifadeyle, toplam 46 katılımcıdan 18'i (% 39) *kurs açmak ve etüt yapmanın* öğrenci başarısını arttırmak için en çok yapmayı planladıkları çalışma olacağını belirtmiştir.

En yüksek frekanslı ikinci alt alan ise *deneme sınavları yapmaktır*. 9 müdür (n= 23) ve 6 müdür yardımcısı (n= 23), toplam 46 katılımcıdan 15'i (% 32,6) *deneme sınavları yapmak* alt alanının öğrenci başarısını arttırmak için en çok yapmayı planladıkları ikinci çalışma olacağını belirtmiştir.

“Deneme sınavları yapıyoruz, öğrencilerimizin hangi konularda eksikleri olduğunu görüyoruz ve anlaşılmayan bu konularla ilgili açtığımız kurslarda tamamlama eğitimi yapıyoruz” (MY14).

Okul ve eğitim koşulları alt kategorisinin daha az frekansa sahip diğer alt alanları ise, *okulun bahçesinde, duvarlarında ve merdivenlerinde eğitim köşeleri oluşturmak,*

eğitim teknolojilerinden faydalanmak, sosyal-kültürel faaliyetler düzenlemek, ders materyallerini arttırmak ve gurup çalışması yapmaktır.

En yüksek ikinci frekansa sahip olan *başarı güdülemesi* alt kategorisini oluşturan alt alanlara dikkatlice göz atıldığında ise, *başarıya güdülemek ve başarıyı güdüleyici projeler yapmak* alt alanının 12 müdür (n= 23) ve 4 müdür yardımcısı (n= 23) tarafından belirtildiği ve bu alt kategorinin en yüksek frekanslı alt alanı olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Bir başka ifadeyle, toplam 46 katılımcıdan 16'sı (% 34,8) *başarıya güdülemek ve başarıyı arttırmaya yönelik projeler yapmayı*, öğrenci başarısını arttırmak için en çok yapacakları çalışma olacağını belirtmiştir.

Bu kategorinin en yüksek frekanslı ikinci alt alanı ise *ödüllendirme*dir. 7 müdür (n= 23) ve 2 müdür yardımcısı (n= 23), toplam 46 katılımcıdan 9'u (% 19,5) *ödüllendirme* alt alanının öğrenci başarısını arttırmak için en çok yapmayı planladıkları ikinci çalışma olacağını belirtmiştir.

Başarı güdülemesi alt kategorisinin daha az frekansa sahip diğer alt alanları ise, *öğrencilere ortaöğretim kurumlarını tanıtmak, motivasyon artırıcı geziler yapmak, öğrencilere örnek olabilecek kişileri okula davet etmek, olumlu davranışları pekiştirmek ve bilgi yarışmaları düzenlemektir.* Bu alt alanlara bakarak, katılımcıların tek düze çalışmalar yapmayacakları ve başarıyı güdüleyeci birçok etkeni birlikte kullanacakları anlaşılabilir.

"Başarılı öğrencilerimize ücretsiz Çanakkale gezisi düzenledik. Bu gezi başarılı ve başarısız tüm öğrencilerimizin ve velilerimizin dikkatini çekti ve onları motive etti" (MY22).

En yüksek üçüncü frekansa sahip olan *okul ve aile* alt kategorisini oluşturan alt alanlara dikkatlice göz atıldığında ise, *okul aile işbirliği* alt alanı 14 müdür (n= 23) ve 6 müdür yardımcısı (n= 23) tarafından belirtildiği ve bu alt kategorinin en yüksek frekanslı alt alanı olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Bir başka ifadeyle, toplam 46 katılımcıdan 20'si (% 43,5) okul aile işbirliğinin öğrenci başarısını arttırmak için en çok yapmayı planladıkları çalışma olacağını belirtmiştir.

Bu kategorinin en yüksek frekanslı ikinci alt alanı ise *velilere yönelik eğitim semineri düzenlemektir.* 5 müdür (n= 23) ve 7 müdür yardımcısı (n= 23), toplam 46 katılımcıdan 12'si (% 26) *velilere yönelik eğitim semineri düzenlemek* alt alanının öğrenci başarısını arttırmak için en çok yapmayı planladıkları ikinci çalışma olacağını belirtmiştir.

Okul ve aile alt kategorisinin daha az frekansa sahip diğer alt alanları ise *veli toplantıları yapmak* ve *veli ziyaretleri yapmaktır*. Veli toplantıları yapmayı sadece müdür yardımcılarının belirtmesi müdürlerin ise dile getirmemesinin nedeni; resmi bir prosedür olması ya da müdürlerin müdür yardımcılara oranla bu konuya çok fazla önem vermemeleri olabilir. Aynı şekilde veli ziyareti yapmanın da sadece bir katılımcı müdür tarafından belirtilmesi diğer katılımcılardan hiç birinin belirtmemesinin nedenleri ise başarıyı artırmada böyle bir uygulamayı zaten yaptıkları için belirtmeye gerek duymamaları ya da bu konuya önem vermemeleri olabilir. Veli ziyareti yapma konusunun önemini yönetici şu ifadeyle anlatmıştır:

“Öğrencilerimizin evlerini ziyaret ederek velilerimizle bire bir diyalog halinde olmayı ve öğrencilerimizin ev ortamını, çalışma koşullarını gözlemleyerek ona göre eğitim-öğretim yöntemleri geliştirmeyi planlıyoruz” (MY20).

Dördüncü sırada yer alan *rehberlik* alt kategorisi ile ilgili toplam 28 yorumun 10'nun müdürler tarafından, 18'nin ise müdür yardımcıları tarafından yapıldığı görülmektedir. Bu alt kategorinin alt alanları *öğrencilere yönelik eğitim seminerleri düzenlemek*, *öğrencilere rehberlik yapmak*, *olumsuz davranış gösteren öğrencileri kazanmaya çalışmak* ve *öğrencinin 24 saatini planlamaktır*. Bu alt alanlar içerisinde, en yüksek frekanslı alt alanın *öğrencilere yönelik eğitim seminerleri düzenlemek* olduğu görülmektedir. Katılımcılar, yapacakları eğitim seminerlerinin konularını ise şu şekilde açıklamışlardır; başarıyı artırma yöntemleri, verimli ders çalışma yöntemleri, ergenlik ve sınav kaygısı.

Beşinci sırada yer alan *öğrenci nitelikleri* alt kategorisi ile ilgili toplam 14 yorumun 13'nün müdürler, 1'nin ise müdür yardımcıları tarafından yapıldığı görülmektedir. Bu alt kategorinin alt alanı *kitap okumaktır*. Bu alt alan öğrenci başarısı açısından, yöneticilerin kitap okuma çalışmasına ne kadar önem verdiklerini bir kez daha göstermektedir.

Altıncı sırada yer alan *okul yöneticilerinin yeterlilikleri* alt kategorisi ile ilgili toplam 9 yorumun 5'inin müdürler tarafından, 4'ünün ise müdür yardımcıları tarafından yapıldığı görülmektedir. Bu alt kategorinin alt alanları *olumlu okul iklimi oluşturmak*, *sabırlı*, *sevecen ve anlayışlı olmak*, *öğrenci takibi* ve *stratejik planlama yapmaktır*. Bu alt alanlar içerisinde, en yüksek frekanslı alt alanın *olumlu okul iklimi oluşturmak* olduğu görülmektedir. Bazı katılımcılar olumlu okul iklimi oluşturmanın okuldaki tüm personelin ve öğrencilerin huzur içinde çalışmasını sağlayacağını ve böylece öğrenci başarısını da arttırabileceğini belirtmişlerdir.

Yedinci sırada yer alan *öğretmene yönelik çalışmalar* alt kategorisi ile ilgili toplam 8 yorumun 6'sının müdürler tarafından, 2'sinin ise müdür yardımcıları tarafından yapıldığı görülmektedir. Bu alt kategorinin alt alanları *öğretmenleri başarıya teşvik etmek, başarılı öğretmenleri okulda tutmak başarısız öğretmenleri okuldan uzaklaştırmak ve öğretmenlere yönelik eğitim seminerleri düzenlemektir*. Bu alt alanlar içerisinde, en yüksek frekanslı alt alanın *öğretmenleri başarıya teşvik etmek* olduğu görülmektedir.

Sekizinci sırada ise *eğitim programlarının niteliği* alt kategorisi ile ilgili toplam 6 yorumun 2'sinin müdürler tarafından, 4'nün ise müdür yardımcıları tarafından yapıldığı görülmektedir.

Son bir değerlendirme yapmak gerekirse, müdür ve müdür yardımcılarının öğrencilerin başarısını arttırmak için neler yapmayı planladıkları ile ilgili son soruya verdikleri cevaplar dikkatle incelendiğinde, bazı yöneticilerin bu konuda planları olmadığı anlaşılmaktadır. Tablo 6'da, çalışma grubunun geleceğe yönelik planları ile ilgili dağılımlar sunulmaktadır.

Tablo 6.

Müdür ve müdür yardımcılarının öğrenci başarısına dair planları

Plan	Müdür		Müdür. Yrd.		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Planı olan	20	86,5	17	73,5	37	80,5
Planı olmayan	3	13,5	6	26,5	9	19,5
Toplam	23	100	23	100	46	100

Araştırmaya katılan müdürlerin 20'sinin (% 87'si) öğrenci başarısının artırılması ile ilgili geleceğe yönelik planları varken, 3'ünün (% 14'ü) geleceğe yönelik planları yoktur. Müdür yardımcılarının ise 17'sinin (% 74'ü) geleceğe yönelik planları varken, 6'sının (% 27'si) geleceğe yönelik planları yoktur. Bir kıyaslama yapacak olursak, çalışmaya katılan müdürlerin, müdür yardımcılarına kıyasla daha çok vizyon sahibi oldukları söylenebilir. Bu bulgu, müdürlerin mesleki açıdan daha tecrübeli olmaları veya okulun yönetiminden birinci derecede sorumlu olmaları ile açıklanabilir. Müdür

yardımcıları açısından ele alındığında ise bu durumun bir eksiklik olduğu söylenebilir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise toplam 46 katılımcıdan 9'unun (%20'si) öğrenci başarısının arttırılması ile ilgili herhangi bir planlarının olmadığı görülmektedir. Bu durum mutlaka üzerinde durulması ve araştırılması gereken bir husustur. Zira geleceğe yönelik planlama yapılmaması gerek genel anlamda eğitim açısından gerekse öğrenci başarısının arttırılması açısından çeşitli sakıncalar doğurabilir.

BÖLÜM V

Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde araştırmanın bulgularından elde edilen sonuçlar ortaya konmuştur ve öğrencilerin akademik başarılarının artırılmasına yönelik öneriler geliştirilmiştir. Sonuçların sunumunda, araştırmanın alt problemleri esas alınmış olup, her bir soru ile ilgili ayrıntılı sonuç verilmiştir. Daha sonra ise, bu dört alt problemin bulgularının keşiştiği ortak sonuçlara değinilmiştir. Tüm bu bulgu ve sonuçlara dayanarak uygulayıcılara ve araştırmacılara öneriler geliştirilmiştir.

5.1. Sonuç

5.1.1. Okul Müdürleri ve Müdür Yardımcılarının Görüşlerine Göre Öğrencileri Akademik Başarıya Taşıyan Faktörler

5.1.1.1. Ailenin Nitelikleri

Öğrenciyi akademik başarıya taşıyan en önemli faktör *ailenin nitelikleridir* (eğitim, kültür, sosyo-ekonomik seviye). Araştırmaya katılan ilkokul yöneticilerinin %95,6'sı aile niteliklerini öğrencileri başarıya taşıyan en önemli faktör olarak belirtmişlerdir. Bu bulgu, ikinci bölümde (Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar) değinilen araştırma sonuçlarıyla da büyük oranda örtüşmektedir. Örneğin, Arıcı'ya (2007a) göre, ailenin nitelikleri, bir başka deyişle ana-babanın ekonomik ve kültürel düzeyi; çocuğun yeteneğini, ilgilerini ve eğitime karşı tutumunu, dolayısıyla okuldaki başarısını ve uyumunu etkileyen en önemli etkenlerden birisidir.

Bu araştırmaya katılan ilkokul yöneticileri, aile niteliklerini öğrenci başarısının en önemli faktörü olarak görmelerinin altında yatan nedenleri şu şekilde açıklanmaktadır: Velilerin çocuklarının başarısını arttırmak için sosyo-ekonomik durumları kötü olmasına rağmen çocuklarını dershaneye gönderdiklerini ve çocuklarına özel ders aldirdiklerini; aile yaşamlarını çocukların eğitimleri doğrultusunda planladıklarını (hafta içi akşam gezmesine gitmediklerini, misafir kabul etmediklerini); huzurlu aile ortamını; aile içinde olumlu yönde iletişimin yüksek olmasını ve eğitime karşı sürekli olumlu bakış açısı içinde olmalarınıdır.

5.1.1.2. Başarı Güdülemesi

Öğrenciyi akademik başarıya taşıyan en önemli ikinci faktör *başarı güdülemesidir*. Bu araştırmaya katılan ilkokul yöneticilerinin % 91,3'ü başarı güdülemesini

öğrencileri başarıya taşıyan en önemli ikinci faktör olarak belirtmişlerdir. Bu bulgu, ikinci bölümde (Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar) değinilen araştırmalarla da büyük oranda örtüşmektedir. Örneğin, Aksu ve diğerlerine (2006) göre, müdür personelle şu inanışlar doğrultusunda iletişim kurmak zorundadır: bütün öğrenciler öğrenebilir ve başarıyı tadabilir. Başarılar başarı üzerine inşa edilir. Okullar öğrenci başarısını artırabilirler.

Bu araştırmaya katılan ilkokul yöneticilerinin, başarı güdülemesini öğrenci başarısının en önemli ikinci faktörü olarak görmelerinin nedenleri şunlardır: Yöneticiler, öğretmenler ve veliler tarafından başarılı olma yönünde desteklenen ve motive edilen öğrencilerin daha başarılı olduklarını ve başarıyı hedefleyen, özgüveni yüksek olan öğrencilerin daha başarılı olduklarını belirtmişlerdir.

5.1.1.3. Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Yeterlilikleri

Öğrenciyi akademik başarıya taşıyan en önemli üçüncü faktör *okul yöneticileri ve öğretmenlerin yeterlilikleridir*. Araştırmaya katılan ilkokul yöneticilerinin % 89,1'i okul yöneticileri ve öğretmenlerin yeterliliklerini öğrencileri başarıya taşıyan en önemli üçüncü faktör olarak belirtmişlerdir. Bu bulgu, ikinci bölümde (Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar) değinilen araştırmalarla örtüşmektedir. Örneğin, Korkmaz'ın (2005) yaptığı araştırmalarda, arkadaş canlısı, açık, destekleyici ve mükemmelliğe inanan ve bağlı olan okul yöneticilerinin öğrenci başarısına sebep olan bir okul iklimi ortaya çıkarttıklarını öne sürmektedir. Aynı zamanda öğrencilerine, meslektaşlarına ve okuluna bağlı olan, enerjik olan, öğrencileri için ulaşılabilir hedefler ortaya koyan öğretmenler de öğrenci başarısıyla sonuçlanan bir okul iklimi oluşmasına katkıda bulunurlar.

Bu araştırmaya katılan ilkokul yöneticilerinin, okul yöneticileri ve öğretmenlerin yeterliliklerini öğrenci başarısının en önemli üçüncü başarı faktörü olarak görmelerinin nedenleri ise şunlardır: Katılımcılar, kendini her anlamda yetiştirmiş, geliştirmiş, hayat boyu öğrenmeyi ve öğretmeyi amaç edinmiş yöneticilerin ve öğretmenlerin öğrenci başarısını arttırdığını belirtmişlerdir.

5.1.1.4. Sınıf Başarı Düzeyinin Yüksek Olması

Öğrenciyi akademik başarıya taşıyan en önemli dördüncü faktör *sınıf başarı düzeyinin yüksek olmasıdır*. Araştırmaya katılan ilkokul yöneticilerinin % 83'ü sınıf başarı düzeyinin yüksek olmasını öğrencileri başarıya taşıyan en önemli dördüncü faktör olarak belirtmişlerdir. Bu bulgu, ikinci bölümde (Kuramsal Çerçeve ve İlgili

Araştırmalar) değinilen araştırmalarla da örtüşmektedir. Örneğin, Özer ve Burgaz'a (2002) göre, okul içi faktörler arasında bulunan sınıf düzeyinin yüksek olması, başarıyı etkileyen değişkenler içinde yer alır.

Bu araştırmaya katılan ilkokul yöneticilerinin, sınıf başarı düzeyinin yüksek olmasını, öğrenci başarısının en önemli dördüncü faktörü olarak görmelerinin altında yatan nedenler ise şunlardır: Katılımcılar, öğrencilerin eğitim gördükleri sınıf ortamında sınıfın başarısı yüksekse bundan olumlu yönde etkilendiklerini ve kendilerini başarılı olmaya motive ettiklerini belirtmişlerdir.

5.1.1.5. Diğer Başarı Faktörleri

Yukarıda bahsedilen başarı faktörlerinin dışında öğrencileri akademik başarıya taşıyan diğer başarı faktörleri ise şunlardır:

- Okul ve eğitim koşullarının yeterli olması (% 78)
- Sosyo-ekonomik özellikler (% 72)
- Beslenme ve sağlık koşullarının yeterli olması (% 65)
- İçinde yer aldığı akran grubunun değer ve normları (% 59)
- Genel çevre özellikleri (% 54)
- Eğitim araçlarının niteliği-niceliği (% 52)
- Eğitim programlarının niteliği (% 43)
- Öğrenci nitelikleri (% 41)
- Dersin türü ve niteliği (% 13)
- Okul ve aile işbirliği (% 9)
- Etüt ve kurs açmak (% 4)
- Rehber öğretmenin okulda aktif olması (% 4)
- Sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılım (% 4)
- Öğrenciye ailede ve okulda bazı sorumluluklar vermek. (% 2)

5.1.2. Okul Müdürleri ve Müdür Yardımcılarının Görüşlerine Göre Öğrencilerin Akademik Başarısını Engelleyen Faktörler

5.1.2.1. Ailenin Nitelikleri

Öğrencilerin akademik başarısını en çok engelleyen faktör *ailenin nitelikleridir* (eğitim, kültür, sosyo-ekonomik seviyenin düşük olması). Araştırmaya katılan ilkokul yöneticilerinin % 98'i aile niteliklerini öğrenci başarısızlığında en önemli faktör olarak belirtmişlerdir. Bu bulgu, ikinci bölümde (Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar)

değınilen araştırmalarla da büyük oranda örtüşmektedir. Örneğın, Dane ve diğeri (2009), çocuğın temel ihtiyaçlarının evinde karşılanmamasının, aile bireylerinin çocuğın derslerine ve ödevlerine yardımcı olmamalarının başarıyı düşüren nedenler olduğunu öne sürmektedirler.

Bu araştırmaya katılan ilkokul yöneticilerinin, aile niteliklerini öğrenci başarısızlığının en önemli faktörü olarak görmelerinin nedenleri şunlardır: Öğrenci velilerinin çocuklarının eğitime önem vermemeleri ve ilgisiz kalmaları; ailenin kültür seviyesinin düşük olması; boşanmış veya ayrı yaşayan velilerin çocuklarına tam olarak destek olamamaları ve velilerin okuma yazma bilmemeleri ya da çocuğuna yardımcı olacak düzeyde eğitim seviyesine sahip olmamasıdır.

5.1.2.2. Sosyo-ekonomik Özellikler

Öğrencilerin akademik başarısını engelleyen ikinci faktör *sosyo-ekonomik özelliklerdir*. Araştırmaya katılan ilkokul yöneticilerinin % 83'ü sosyo-ekonomik özellikleri öğrenci başarısızlığında en önemli ikinci faktör olarak belirtmişlerdir. Bu bulgu, ikinci bölümde (Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar) değınilen araştırma sonuçlarıyla da büyük oranda örtüşmektedir. Örneğın, Gelbal (2008) yaptığı araştırmada öğrencilerin evlerindeki olanakların artmasıyla başarılarının da arttığını ve öğrencinin başarıları üzerinde ailenin sosyo-ekonomik düzeyinin etkisi olduğunu belirtmiştir.

Bu araştırmaya katılan ilkokul yöneticilerinin, sosyo-ekonomik özellikleri öğrenci başarısızlığının en önemli ikinci faktörü olarak belirtmelerinin nedenleri şunlardır: Öğrencilerin alım güçlerinin ve harcamalarının düşük olması; barındıkları ev ortamının kötü şartlar içinde olması; dershaneye gidememeleri, özel ders alamamaları; eğitim araçlarından ve teknolojiden uzak kalmaları ve bu eksikliklerin çocukta özgüven eksikliğine yol açmasıdır.

5.1.2.3. Televizyon Seyretme Alışkanlıkları

Öğrencilerin akademik başarısını engelleyen üçüncü faktör ise *televizyon seyretme alışkanlıklarıdır*. Araştırmaya katılan ilkokul yöneticilerinin % 78'i televizyon seyretme alışkanlıklarını öğrenci başarısızlığında en önemli üçüncü faktör olarak belirtmişlerdir. Bu bulgu, ikinci bölümde (Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar) değınilen araştırmalarda da geçmektedir. Örneğın, Arıcı'ya (2007a) göre, öğrencinin ders başarıları üzerinde etkili olan pek çok faktörden söz edilebilir. Televizyon seyretme alışkanlıkları da bu faktörlerden biridir.

Bu araştırmaya katılan ilkokul yöneticilerinin, televizyon seyretme alışkanlıklarını ğrenci başarısızlığının en önemli üçüncü faktörü olarak görmelerinin nedenleri şunlardır: Çocukların zaman sınırlaması olmadan ve yayın ayırımı yapmadan televizyon seyretmeleri; ğrenci velilerinin, televizyonu fazla seyretmeleri ve bu sebepten dolayı ğrencilerinde televizyonu çok fazla seyrediyor olabilecekleri; öğrencilerin sosyo- ekonomik durumlarının yetersizliğinden dolayı kendilerine ait bir odalarının bulunmaması nedeniyle öğrencinin ister istemez televizyon seyretmek zorunda bırakılmasıdır.

5.1.2.4. *İçinde Yer Aldığı Akran Gurubunun Değer ve Normları*

Öğrencilerin akademik başarısını engelleyen dördüncü faktör *içinde yer aldığı akran gurubunun değer ve normlarıdır*. Araştırmaya katılan ilkokul yöneticilerinin % 63' içinde yer aldığı akran gurubunun değer ve normlarını ğrenci başarısızlığında en önemli dördüncü faktör olarak belirtmişlerdir. Bu bulgu, ikinci bölümde (Kuramsal ereve ve İlgili Araştırmalar) değinilen araştırmalarla, da örtüşmektedir. Örneğin, Gülay'ın (2009) yaptığı araştırmalarda, olumlu akran ilişkileri, bazı problemleri (saldırganlık, zorbalık vb.) azaltabildiği gibi olumsuz akran ilişkileri de problem durumları arttırabilmektedir.

Bu araştırmaya katılan ilkokul yöneticilerinin, içinde yer aldığı akran gurubunun değer ve normlarını ğrenci başarısızlığının en önemli dördüncü faktörü olarak görmelerinin nedenleri ise şunlardır: Öğrencilerin içinde buldukları arkadaş gurubunun iyi ya da kötü yönlerinden etkilendiklerini, eğer arkadaş gurubu akademik açıdan başarısız ise çocuğun da başarısını düşürdüğünü belirtmişlerdir.

5.1.2.5. *Diğer Başarısızlık Faktörleri*

Yukarıda bahsedilen faktörlerin dışında öğrencilerin akademik başarısını engelleyen diğer başarısızlık faktörleri ise şunlardır:

- Okul ve eğitim koşullarının yetersiz olması (% 61)
- Kaygı (% 61)
- Başarı güdüsünün eksikliği (% 59)
- Beslenme ve sağlık koşullarının yetersizliği (% 56)
- Genel evre zelikleri (% 56)
- Sınıfın başarı düzeyinin düşük olması (% 43)
- Dersin türü ve niteliği (% 41)
- Eğitim programlarının niteliği (% 41)

- Eğitim araçlarının niceliği-niteliği (% 35)
- Öğrenci nitelikleri (% 30)
- Okul-aile işbirliğinin olmaması (% 2)
- Sınıf tekrarının olmaması (% 2)
- İnternet ve cep telefonun sınırsız kullanılması (% 2).

5.1.3. Okul Müdürleri ve Müdür Yardımcıları Öğrencilerin Akademik Başarısını Arttırmak İçin Yaptıkları Uygulamalar

Bu bölümde okul müdürleri ve müdür yardımcılarının görüşlerine göre öğrencilerin akademik başarısını arttıran ve engelleyen nedenlerin en yüksek faktörü olan “ailenin niteliklerinin” yerini “başarı “güdülemesi” kategorisi almıştır. Bunun nedeni okul müdürleri ve müdür yardımcılarının öğrencilerin akademik başarısını arttırmak için kendilerinin ne yaptığı sorusu ile karşılaştıkları için ve ailenin niteliklerini çok fazla değiştiremeyecekleri için bu başlığı daha ön plana çıkarttıkları düşünülebilir.

5.1.3.1. Başarı Güdülemesi

Bu araştırmaya katılan yöneticilerin, öğrencilerin akademik başarısını arttırmak için yaptıkları en önemli alt kategori *başarı güdülemesidir*. Araştırmaya katılan ilkökul yöneticilerinin % 64’ü başarı güdülemesini öğrencileri başarıya taşıyan en önemli alt kategori olarak belirtmişlerdir. Bu bulgu, ikinci bölümde (Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar) değinilen araştırmalarla da örtüşmektedir. Örneğin, Şişman’a (2002) göre, başarı konusundaki beklentiler, başarının ön koşuludur. Etkili okullarda öğretmenler, öğrencilerini etkileyebilecek yeterliliklere sahip olduklarına inanmakta; öğrenciler hakkında iyimser görüşlere ve yüksek beklentilere sahip olmaktadır. Okul açısında geniş anlamda beklenti, okul kadrosunun, öğrencilerin öğrenme yeteneği ve gelecekteki akademik başarıları konusunda sahip olduğu inançları ve varsayımları ifade eder.

Bu araştırmaya katılan ilkökul yöneticilerinin, “başarı güdülemesi” alt kategorisi ile ilgili olarak öğrencilerin akademik başarısını arttırmak için yaptıkları uygulamalar şunlardır: Öğrencileri ödüllendirmek; başarıya güdüleyici projeler yapmak; başarı izleme ve değerlendirme ekibiyle düzenli toplantılar yapmak; öğrencilere ortaöğretim kurumlarını tanıtmak; bilgi yarışmaları düzenlemek; hedef belirlemek; ceza yöntemine başvurmak ve öğrencilere örnek olabilecek kişileri okula davet etmektir. Yapılan bu uygulamalardan okul yöneticilerinin akademik başarıyı sağlamak için farklı uygulamalar yaptıkları sonucuna ulaşabiliriz.

5.1.3.2. Okul ve Aile

Bu araştırmaya katılan yöneticilerin, öğrencilerin akademik başarısını arttırmak için yaptıkları en önemli ikinci alt kategori *okul ve ailedir*. Araştırmaya katılan ilkokul yöneticilerinin % 62'si okul ve aileyi öğrencileri akademik başarıya taşıyan en önemli ikinci alt kategori olarak belirtmişlerdir. Bu bulgu, ikinci bölümde (Kuramsal ereve ve İlgili Araştırmalar) değinilen araştırmalarla da büyük oranda örtüşmektedir. Erdoğan'a (2010) göre, okul ve aile, çocuğun yetiştirilip hayata kazandırılması konusunda aynı sonuçları almaya çalışan kurumlardır. Bu nedenle de aynı sonuçları almayı amaçlayan bu iki kurumun etkileşim içinde olmaları gerekmektedir.

Bu araştırmaya katılan ilkokul yöneticilerinin, "okul ve aile" alt kategorisi ile ilgili olarak öğrencilerin akademik başarısını arttırmak için yaptıkları uygulamalar şunlardır: Okul aile işbirliğini sağlamak; velilere yönelik eğitim seminerleri düzenlemek; veli ziyareti yapmak; okul, dershane ve aile işbirliğini sağlamaktır. Okul yöneticilerinin akademik başarıyı arttırmak için tek yönlü düşünmediklerini ve çalışmadıklarını okul, ğrenci, aile ve diğer tüm etkenleri beraber çalışmaya sevk ettikleri söylenebilir.

5.1.3.3. Okul ve Eğitim Koşulları

Bu araştırmaya katılan yöneticilerin, öğrencilerin akademik başarısını arttırmak için yaptıkları en önemli üçüncü alt kategori *okul ve eğitim koşulları* ile ilgilidir. Araştırmaya katılan ilkokul yöneticilerinin % 51'i okul ve eğitim koşullarını öğrencileri akademik başarıya taşıyan en önemli üçüncü alt kategori olarak belirtmişlerdir. Bu bulgu, ikinci bölümde (Kuramsal ereve ve İlgili Araştırmalar) değinilen araştırmalarla da örtüşmektedir. Baştepe'ye (2009) göre, öğretme ve öğrenme etkinliklerinin yer aldığı eğitim-ğretim ortamı, öğrencilerin farklı öğrenme amaçları, ilgileri, gereksinimleri ve becerileri ile uygunluk içinde olmalıdır. Çünkü ğrencinin öğrenmesinde, sınıfa ve okula uyum sağlamasında fiziksel çevrenin önemli bir payı vardır. Sınıftaki ğrencilerin sayısı, duvar ve eşya renkleri, ışık, ısı, temizlik, gürültü düzeyleri ve görünüm, sınıftaki fiziksel ortamın ğgeleri olarak sayılabilir. Okulda etkili ve verimli bir eğitim-ğretim ortamı oluşturmak okul yöneticisinin görevidir. Etkili ve verimli eğitim-ğretim süreci ve ortamları öğrencilerin eğitimsel başarısını artırırken, verimsiz ve etkisiz eğitim-ğretim süreci ve ortamları da öğrencilerimizin bilgi, beceri ve eğitimsel düzeylerini olumsuz yönde etkilemekte ve eğitimsel başarılarını azaltmaktadır.

Bu araştırmaya katılan ilkokul yöneticilerinin, “okul ve eğitim” koşulları alt kategorisi ile ilgili olarak öğrencilerin akademik başarsını arttırmak için yaptıkları uygulamalar ise şunlardır: Deneme sınavları yapmak; kurs açmak ve etüt yapmak; eğitim-ğretim ortamını amacına uygun hale getirmek; eğitim teknolojilerinden faydalanmak; seviye grupları oluşturmak; sosyal ve sportif faaliyetler yapmak olarak belirtmişlerdir. Katılımcıların yaptığı bu uygulamalardan sadece öğrenciyi ve aileyi yetiştirmenin ğrenci başarsı için yeterli olamadığını bunun yanı sıra çalıştıkları okulu da yukarıda belirtilen alanlarda geliştirmenin faydalı olacağını belirtmiş olabilirler.

5.1.3.4. Öğrencilerin Akademik Başarsını Arttırmak İçin Yapılan Diğer Uygulamalar

Yukarıda bahsedilen alt kategorilerin dışında öğrencilerin akademik başarsını arttırmak için okul yöneticilerinin yaptığı diğer uygulamalar şunlardır:

- Rehberlik
- Okul yöneticilerin yeterlilikleri
- Öğretmene yönelik çalışmalar
- Öğrenci nitelikleri
- Eğitim programlarının nitelikleridir.

5.1.4. Okul Müdürleri ve Müdür Yardımcılarının ğrencilerin Akademik Başarsını Arttırmak İçin Yapmayı Planladıkları Uygulamalar

Bu bölümde ise okul müdürleri ve müdür yardımcılarının görüşlerine göre öğrencilerin akademik başarsını arttırmak için yaptıkları uygulamaların en yüksek alt kategorisi olan “başarı “gdlemesinin” yerini “okul ve eğitim koşulları” alt kategorisi almıştır.

5.1.4.1. Okul ve Eğitim Koşulları

Bu araştırmaya katılan yöneticilerin öğrencilerin akademik başarsını arttırmak için yapmayı planladıkları en önemli alt kategori *okul ve eğitim koşullarıdır*. Araştırmaya katılan ilkokul yöneticilerinin % 60’ı okul ve eğitim koşullarını öğrencilerin başarsını arttırmak için yapmayı planladıkları en önemli alt kategori olarak belirtmişlerdir. Bu bulgu, ikinci bölümde (Kuramsal ereve ve İlgili Araştırmalar) değinilen araştırmalarla da örtüşmektedir. Örneğin, Baştepe’ye (2009) göre, eğitim-ğretim sürecini geliştirme yönetici ve öğretmenlerin en önemli eğitimsel görevlerinden biri olmalı ve eğitim-ğretim sürecinde öğrencilerin sadece zihinsel ve eğitimsel değil,

aynı zamanda sosyal, eğitsel ve bedensel gelişimlerini sağlayıcı etkinliklere de yer verilmelidir. Öğrencileri başarıya yönelten bir ölçme–değerlendirme ve ödüllendirme sistemi olmalı ve her öğrencinin ilgi, beceri ve gereksinimleri doğrultusunda kendisini geliştirmesine olanak sağlanmalıdır. Eğitim-öğretim ortamları etkili öğretme ve öğrenmeyi gerçekleştirecek nitelikte olmalı ve eğitim teknolojisiyle donatılmalıdır. Okul eğitimsel etkililiği gerçekleştirecek iyi bir fiziksel yapıya sahip olmalıdır.

Bu araştırmaya katılan ilkokul yöneticilerinin, “okul ve eğitim” koşulları alt kategorisi ile ilgili olarak öğrencilerin akademik başarısını arttırmak için yapmayı planladıkları uygulamalar şunlardır: Kurs açmak ve etüt yapmak; deneme sınavları yapmak; okulun bahçesinde, duvarlarında ve merdivenlerinde eğitim köşeleri oluşturmak; eğitim teknolojilerinden faydalanmak; seviye grupları oluşturmak; sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler düzenlemek; ders materyallerini artırmak; gurup çalışması yapmaktır. Katılımcıların yapmayı planladığı bu uygulamalarla sadece öğrenciyi ve aileyi yetiştirmenin öğrenci başarısı için yeterli olmayacağını, bunun yanında çalıştıkları okulu da geliştirmenin faydalı olacağını belirtmiş olabilirler.

5.1.4.2. Başarı Güdülemesi

Bu araştırmaya katılan yöneticilerin öğrencilerin akademik başarısını arttırmak için yapmayı planladıkları en önemli ikinci kategori *başarı güdülemesidir*. Araştırmaya katılan ilkokul yöneticilerinin % 45’i başarı güdülemesini öğrencilerin akademik başarısını arttırmak için yapmayı planladıkları en önemli ikinci kategori olarak belirtmişlerdir. Bu bulgu, ikinci bölümde (Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar) değinilen araştırmalarla da örtüşmektedir. Örneğin, Baştepe’nin (2009) araştırmalarına göre, eğitim-öğretim ortamı öğrencileri başarıya yönelten bir ölçme–değerlendirme ve ödüllendirme sistemi olmalı ve her öğrencinin ilgi, beceri ve gereksinimleri doğrultusunda kendisini geliştirmesine olanak sağlanmalıdır.

Bu araştırmaya katılan ilkokul yöneticilerinin, “başarı güdülemesi” alt kategorisi ile ilgili olarak öğrenci başarısını arttırmak için yapmayı planladıkları uygulamalar şunlardır: Başarıya güdülemek ve başarıyı arttırmaya yönelik projeler yapmak; öğrencileri ödüllendirmek; ortaöğretim okullarını tanıtmak; motivasyon artırıcı geziler yapmak; öğrencilere örnek olabilecek kişileri okula davet etmek; olumlu davranışları pekiştirmek; bilgi yarışmaları düzenlemektir. Okul yöneticilerinin yukarıda belirtilen uygulamaları planlamaları başarıyı arttırmak için birçok etkeni kullanmak istedikleri anlamına gelebilir. Aynı zamanda okul yöneticileri başarıyı güdüleme kategorisini bir

adım daha ileriye taşımak istediklerini, gerek yaptıkları uygulamalarla ve gerekse yapmayı planladıkları uygulamalarla ifade etmişlerdir.

5.1.4.3. Okul ve Aile

Bu araştırmaya katılan yöneticilerin öğrencilerin akademik başarısını arttırmak için yapmayı planladıkları üçüncü kategori *okul ve ailedir*. Araştırmaya katılan ilkökul yöneticilerinin % 41'i okul ve aileyi öğrencileri başarıya taşıyan en önemli üçüncü kategori olarak belirtmişlerdir. Bu bulgu, ikinci bölümde (Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar) değinilen araştırmalarla da büyük oranda örtüşmektedir. Örneğin, Ünal ve diğerlerine (2010) göre, okullarda yapılan eğitimin başarılı olması ve amaçlarına ulaşabilmesi için öğrencinin, ailesinin ilgi ve yardımına ihtiyacı vardır. Günümüzde çocukların akademik başarıları için ailelerin katılımı kaçınılmazdır. Bu nedenle, okullar ailelerin ilgisizliği ve bilinçsizliğini bahane ederek veli katılımını doğrudan veliden beklemeden katılım için gerekli olan fırsat ve desteği velilere sağlamalıdır. Bunun için, okulda ailelere kucak açan, onları teşvik eden, sorunlarını duyurabilecekleri ve gerekli yerlerde karar verme sürecine katılabilecekleri, eğitilebilecekleri ortamları yaratarak veli katılımını sınırlandıran her türlü engeli ortadan kaldırmalıdır.

Bu araştırmaya katılan ilkökul yöneticilerinin, "okul ve aile" alt kategorisi ile ilgili olarak öğrencilerin akademik başarısını arttırmak için yapmayı planladıkları uygulamalar ise şunlardır: Okul aile işbirliğini sağlamak; velilere yönelik eğitim seminerleri düzenlemek; veli toplantıları yapmak; veli ziyaretlerinde bulunmaktır. Okul yöneticileri öğrencilerin başarısını arttırmak için ailenin de eğitilmesi ve işin içine katılması gerektiğini düşünüyor oldukları söylenebilir.

5.1.4.4. Öğrenci Akademik Başarısını Arttırmak İçin Yapılması Planlanan Diğer Uygulamalar

Yukarıda bahsedilen kategorilerin dışında öğrencilerin akademik başarısını arttırmak için okul yöneticilerinin yapmayı planladıkları diğer uygulamalar şunlardır:

- Rehberlik
- Öğrenci nitelikleri
- Okul yöneticilerinin yeterlilikleri
- Öğretmene yönelik uygulamalar
- Eğitim Programlarının niteliğidir.

5.1.5. Ortak Sonuçlar

- Okul yöneticilerine başarıyı arttıran ve başarıyı engelleyen faktörlerin neler olduğu sorulduğunda, en önemli faktörün “aile nitelikleri” olduğunu belirtmişlerdir. Fakat okul yöneticilerinin başarıyı arttırmak için siz neler yapıyorsunuz ve yapmayı planlıyorsunuz sorularının en önemli faktörü ise “okul ve eğitim koşulları” olduğu görülmektedir. Bunun nedeni okul yöneticilerinin ailenin niteliklerini çok fazla değiştirmeyeceklerini fakat okul ortamını iyileştirmek, okulda ılımlı, başarıya motive edici bir ortam yaratabileceklerini düşünmüş olmaları, yani kendi üzerlerine düşen kısmı gerçekleştirmeleri olarak tanımlanabilir.
- Okul yöneticilerinin, başarısızlığı ve başarıya ulaştıracak yolları iyi tespit ettikleri söylenebilir.
- Okul yöneticilerinin büyük kısmının öğrencileri akademik başarıya ulaştıracak yollar hakkında düşündükleri, farklı uygulamalar ve planlamalar yaptıkları görülmektedir.
- Okul yöneticileri, sadece kendi abalalarıyla öğrencileri akademik başarıya ulaştıramayacaklarının farkındadırlar. Eğitimi bir bütün (okul, aile, ğrenci, ğretmen, yönetici, cevre) olarak algıladıkları söylenebilir.
- Yönetici ve ğretmen uyumuna dikkat ettikleri ve iletişimci oldukları söylenebilir.
- Okul yöneticileri aynı zamanda kendilerinin, öğretmenlerin ve ailelerin de ğrenci başarısı için seminerler yoluyla bilinçlendirilmesi gerektiğini düşünmektedirler.
- Araştırmaya katılan yöneticilerin % 20’sinin (n=9) ğrencilerin akademik başarısının arttırılmasına yönelik herhangi bir planları olmadığı bulgusu da oldukça dikkat çekicidir. Bu durum eğitim ğretim planlaması açısından çeşitli sakıncalar oluşturabilir.

5.2. neriler

Bu bölümde, yapılan araştırmanın yukarıda belirtilen sonuçlarından hareketle ve konuyla ilgili önceki araştırmaların işığı altında uygulayıcılara ve araştırmacılara öneriler sunulacaktır.

5.2.1. Uygulayıcılara Öneriler

5.2.1.1. Aile Nitelikleri ile ilgili Öneriler

Sonuç bölümünde açıkça ifade edildiği gibi *aile nitelikleri* faktörü öğrencileri hem akademik başarıya taşımakta hem de akademik başarılarını engellemektedir. Her ne kadar, ilk bakışta aile nitelikleri ile ilgili okul yöneticilerinin yapacakları çok sınırlı gibi görünse de aslında durum böyle değildir. Aile niteliklerinin önemli bir kısmı velilerin, sağlıklı bilgilendirilmesi ile olumluya çevrilebilir. Aile niteliklerine ilişkin öneriler şunlardır:

- Okul-aile işbirliğine büyük önem verilmelidir,
- Ekonomik açıdan güçsüz olan öğrencilerin velileri tespit edilmeli ve devlet yardımı almalarına yardımcı olunmalıdır,
- Sosyal açıdan geri kalmış (örneğin, okuma-yazma bilmemek gibi) öğrenci velileri tespit edilerek eğitim almaları sağlanmalıdır,
- Veli toplantılarının içeriği daha bilinçlendirici ve yönlendirici hale getirilmelidir,
- Aile eğitim seminerleri düzenlenmelidir,
- Yöneticilerin ve öğretmenlerin belli bir plan doğrultusunda veli ziyaretleri yapmaları teşvik edilmelidir,
- Ailelerin çocuklarıyla daha fazla vakit geçirmeleri teşvik edilmelidir.

5.2.1.2. Öğrenci Nitelikleri ve Rehberlik ile ilgili Öneriler

Öğrencileri akademik başarıya veya başarısızlığa taşıyan bir diğer önemli faktör de, hiç şüphesiz *öğrenci nitelikleri ve rehberliktir*. Bu konudaki öneriler şunlardır:

- Öğrenciler etkili çalışma yöntemleri konusunda bilgilendirilmelidir,
- Sınıf öğretmenleri öğrencilerin öğrenme stillerini belirlemeli ve bu doğrultuda çalışma planı hazırlamalıdır,
- Öğrenciler kitap okumaya teşvik edilmelidir,
- Öğrencilerin ifade yeteneklerini geliştirmek için yazmaya teşvik edilmelidir.

5.2.1.3. Başarı Güdülemesi ile ilgili Öneriler

Öğrencileri akademik başarıya veya başarısızlığa taşıyan bir diğer önemli faktör de *başarı güdülemesidir*. Başarı güdülemesiyle ilgili öneriler şunlardır:

- Planlama konusunda okul yöneticilerine hizmet içi eğitim verilmesi gerekmektedir.

- Okul yöneticileri, öğrencileri, öğretmenleri ve velileri başarılı olmaya güdülemenin yollarını aramalıdır. Bu güdülemede her yönetici kendi içinde bulunduğu şartları göz önüne almalıdır. Örneğin, bir okulda başarıyı basit bir hediyeyle ödüllendirmek yeterli olurken, bir başka okulda bu yeterli olmayabilir,
- Öğrenciler başarılı olabileceğine inandırılmalıdır,
- Yöneticiler öğretmen motivasyonunu arttırmalıdır,
- Başarı ödüllendirilmelidir,
- Başarının nasıl artırılacağı planlanmalıdır.

5.2.1.4. Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Yeterlilikleri ile ilgili Öneriler

Okul yöneticileri ve öğretmenlerin yeterlilikleri öğrencilerin akademik başarısında veya başarısızlığında önemli olan bir diğer faktördür. Bu konuyla ilgili öneriler şunlardır:

- Özellikle iletişim becerileri alanında ve yetersiz hissedilen alanlarda, yöneticilerin ve öğretmenlerin bilinçlendirilmesi gerekmektedir,
- Okul yöneticileri, öğretmenleri mesleki gelişime teşvik etmelidir (çeşitli hizmet içi eğitim faaliyetleri, yüksek lisans ve doktora çalışmaları gibi).

5.2.1.5. Sınıf Başarı Düzeyi ile ilgili Öneriler

Öğrencilerin akademik başarısında veya başarısızlığında önemli olan bir diğer faktörde sınıf başarı düzeyidir. Bu konudaki öneri şudur:

- Sınıflar ve şubeler belirlenirken öğrencilerin başarı düzeylerine göre dengeli bir dağılım yapılmalıdır. Örneğin, başarılı olan öğrencilerin hepsi bir şubeye, daha az başarılı olanlar ise başka bir şubeye gönderilmemelidir.

5.2.1.6. Televizyon Seyretme Alışkanlıkları ile ilgili Öneriler

Öğrencilerin akademik başarısızlığında önemli bir faktör öğrencilerin televizyon seyretme alışkanlıklarıdır. Bu konudaki öneriler şunlardır:

- Çocuklara yönelik televizyon programlarının izletilmesi teşvik edilmelidir,
- Televizyon izlemek belirli bir plana ve programa sokulmalı, sınırsız olmamalıdır,
- Veliler bu konuda bilinçlendirilmelidir,

- Çocuğun kendine ait bir odası yoksa veliler de çocuklarının ders çalışma zamanlarında televizyonu kapalı tutmalıdır.

5.2.1.7. Okulun Fiziki Koşulları ve Ders Araç gereçleri ile ilgili Öneriler

Öğrencilerin akademik başarısında veya başarısızlığında önemli olan bir diğer faktör ise okulun fiziki koşulları ve ders araç gereçleridir. Bu konudaki öneriler şunlardır:

- Okul yöneticileri okulun fiziki şartlarıyla ilgili detaylı bir rapor hazırlamalı ve eksik görülen koşulların iyileştirilmesiyle ilgili, milli eğitim müdürlüklerine onarım talebinde bulunmalıdır,
- Eksik olan ders araç gereçleri tespit edilerek milli eğitim müdürlüklerinden talep edilmelidir,
- Okul yöneticileri gerek fiziki koşulların iyileştirilmesi gerekse eksik olan ders araç gereçlerinin temini konularında girişimci olmalı ve okulun imkanları ölçüsünde iyileştirme çalışmaları yapmalıdır.

5.2.2. Araştırmacılara Öneriler

Öğrencilerin akademik başarısına ilişkin yapılacak olan ileriki araştırmalarda, aşağıda değinilen hususlara dikkat edilmesi önerilmektedir:

- Katılımcılara akademik başarının tanımı sorulabilir.
- Okul yöneticilerinin geleceğe dönük planlarının olup olmadığı araştırılabilir.
- Benzer araştırmalar, farklı katılımcı gruplarının (öğretmenler, öğrenciler, veliler) görüşleri alınarak geliştirilebilir.
- Benzer araştırmalar, farklı yöntemlerle (gözlem, anket v.b.) tekrarlanabilir.
- Benzer araştırmalar, farklı illerde veya daha büyük çalışma gruplarıyla gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Açıkalin, A. ve Turan, S. (2011). *Okullarda etkili iletişim*. (1.Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Ada, S. ve Baysal, Z. N. (2010). *Türk eğitim sistemi ve etkili okul yönetimi*. (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Akbaba Altun, S. (2008). Öğrencilerin sınav başarılarına etki eden faktörler: LGS/ÖSS sınavlarındaki başarılı iller örneği. *İlköğretim Online*, 7(1), 157-173.
- Akbaba Altun, S. (2009). İlköğretim öğrencilerinin akademik başarısızlıklarına ilişkin veli, öğretmen, öğrenci görüşleri. *İlköğretim Online*, 8(2), 567-586.
- Aksu, A., Gemici, Y. ve İşler, H. (2006). İlköğretim okulu müdürlerinin öğretimsel liderliklerine ilişkin görüşler. *Milli Eğitim*, 172, 55-71.
- Alıcıgüzel, İ. (2003), *Çağdaş okulda eğitim ve öğretim*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Altıntaş, G. ve Altıntaş, S. (2008). İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde “kavram haritası” kullanımının öğrenci akademik başarıları üzerindeki etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 61-66.
- Arı, A. (2007). Öğrencilerin okul başarılarını etkileyen çeşitli faktörlerin incelenmesi. *Milli Eğitim*, 176, 169-180.
- Arıcı, İ. (2007a). Öğrenci ailelerinin sosyo-ekonomik düzeylerinin ilköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi dersindeki başarılarına etkisi. *İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 12(2), 151–168.
- Arıcı, İ. (2007b). *İlköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde öğrenci başarılarını etkileyen faktörler (Ankara Örneği)*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Arıcı, İ. (2008). Öğrencilerin cinsiyetlerinin ilköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi dersindeki başarı düzeylerine etkisi. *İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 13(1), 143–159.

- Arslantaş, H. İ., Özkan, M. ve Külekçi, E. (2012). Eğitim fakültesi öğrencilerinin akademik başarı düzeylerinin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(39), 395-407.
- Aslanargun, E. ve Bozkurt, S. (2012). Okul müdürlerinin okul yönetiminde karşılaştığı sorunlar. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 349-368.
- Avcı, Y. ve Nazlı S. (2006). Sınıf rehberliği etkinliklerinin öğrencilerin verimli ders çalışma alışkanlıkları, akademik başarıları ve sınav kaygıları üzerindeki etkisi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 22-41.
- Babaoğlu, E. (2010). Okul yöneticilerinde duygusal zeka. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 119-136.
- Balci, A. (2007). *Etkili okul ve okul geliştirme: Kuram, uygulama ve araştırma*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Başaran, İ.E. (1996). *Eğitim yönetimi*. Ankara: Yargıcı Matbaası.
- Baştepe, İ. (2009). Etkili okulun eğitim-öğretim süreci ve ortamı boyutlarının nitelikleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(29), 76-83.
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal bilimlerde içerik analizi teknikler ve örnek çalışmalar*. (2. Baskı). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Burdur Milli Eğitim Müdürlüğü, (2012). <http://burdur.meb.gov.tr/www/2012-2013-egitim-ogretim-yili-torene-basladi/icerik/116>. adresinden 13 Eylül 2013 tarihinde alınmıştır.
- Bursalıoğlu, Z. (2002). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. (13. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Büyük Türkçe Sözlük - Türk Dil Kurumu, (2012). *Başarı*. <http://tdkterim.gov.tr/bts/nedir/basari> adresinden 20 Aralık 2012 tarihinde alınmıştır.
- Can, N. (2007). İlköğretim okulu yöneticisinin bir öğretim lideri olarak yeni öğretim programının geliştirilmesi ve uygulanmasındaki yeterliliği. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 3(2), 228-244.

- Carneiro, P. (2008). Equality of opportunity and educational achievement in Portugal. *Portuguese Economic Journal*, 7(1), 17-41.
- Cemaloğlu, N. (2011). Veri toplama teknikleri: Nicel-nitel. A. Tanrıöğen. (Ed.) *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık, ss. 133-164.
- Coolican, H. (1992). *Research methods and statistics in psychology*. London: Hodder& Stougton.
- Çelenk, S. (2003). Okul-aile işbirliği ile okuduğunu anlama başarısı arasındaki ilişki. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 33-39.
- Çelikten, M. (2001). Etkili okullarda karar alma süreci. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11, 256-268.
- Çivitci, A. (2009). İlköğretim öğrencilerinde yaşam doyumu: Bazı kişisel ve ailesel özelliklerin rolü. *Uludağ üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 29-52.
- Dane, A., Kudu, M. ve Balkı, N. (2009). Lise öğrencilerinin algılarına göre, matematik başarısını olumsuz yönde etkileyen faktörler. *EÜFBED - Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 17-34.
- Demirtaş, H. ve Çınar. İ. (2004). *Yönetici, öğretmen, veli ve öğrencilerin başarı algısı ve eğitime ilişkin görüşleri (Malatya İli Örneği)*. (XIII.Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Demirtaş, H. (2008). Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi. R. Sarpkaya. (Ed.). *Okul Örgütü ve Yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık, ss. 111-115.
- Demirtaş, Z. (2010). Okul kültürü ve öğrenci başarısı arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim*, 35(35), 3-13.
- Durukan, H. (2003). Yönetimde insan ilişkileri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 11(2), 277-284.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metotlarına giriş: Nitel, nicel ve eleştirel kuram metodolojileri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erdem, A.R. (2008). Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi, R. Sarpkaya. (Ed.) *Öğrenci Hizmetlerinin Yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık, ss. 242,243,249.

- Erdem, A.R. ve Şişek, N. (2009). İlköğretim okulu yöneticilerinin eğitim öğretime katkı sağlamada öğrenci velilerini okula çekme başarısı. *İlköğretim Online*, 8(2), 357-378.
- Erdoğan, İ. (2010). *Eğitim ve okul yönetimi*. (8. Baskı). İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Erdoğan, Y. (2006). Yaratıcılık ile öğretmen davranışları ve akademik başarı arasındaki ilişkiler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(17), 95-106.
- Gelbal, S. (2008). Sekizinci sınıf öğrencilerinin sosyoekonomik özelliklerinin Türkçe başarıları üzerinde etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 33(150), 1-13.
- Gökalg, M. (2006). Üniversite öğrencilerinin başarılarını etkileyen okul içi faktörler. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 72-81.
- Gökçe, E. (2002). İlköğretim öğrencilerinin görüşlerine göre öğretmenlerin etkiliği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35(1-2), 111-119.
- Gülay, H. (2009). Okul öncesi dönemde akran ilişkileri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(22), 82-93.
- Güleç, S. ve Alkış, S. (2003). İlköğretim birinci kademe öğrencilerinin derslerdeki başarı düzeylerinin birbiriyle ilişkisi. *İlköğretim Online*, 2(2), 19-27.
- Gülcan, M. G. ve Taner, N. (2011). Öğretmen görüşlerine göre ilköğretimde ev ziyaretinin okul başarısına etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 129-144.
- Huebner, E. S. ve Gilman, R. (2006). Students who like and dislike school. *Applied Research in Quality of Life*, 1, 139-150.
- Karakaya, İ. (2011). Bilimsel araştırma yöntemleri, A.Tanrıöğen. (Ed.), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık, ss. 57-83.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (19. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Korkmaz, M. (2005). İlköğretim okullarında örgütsel sağlık ile öğrenci başarıları arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 44, 529-548.
- Kumandaş, H. ve Kutlu, Ö. (2011). İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin performans görevlerine yönelik tutumlarının akademik başarılarına ve dersleri sevmeye

durumlarına göre incelenmesi. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 2(2), 172-181.

Kurul Tural, N. (2002). Öğrenci başarısında etkili okul değişkenleri ve eğitimde verimlilik. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35(1-2), 40-54.

Kutlu, Ö., Doğan, C.D. ve Karakaya, İ. (2010). *Öğrenci başarısının belirlenmesi; performansa ve portfolyoya dayalı durum belirleme (Ölçme ve değerlendirme uygulamaları)*, Ankara: Pegem Yayıncılık.

Kutlu, Ö., Yıldırım, Ö., Bilican, S. ve Kumandaş, H. (2011). İlköğretim 5. Sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlamada başarılı olup-olmama durumlarının kestirilmesinde etkili olan değişkenlerin incelenmesi. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 2(1), 132-139.

Marzano, R. J., Pickerink, D. J. ve Pollock J. E. (2008). *Öğrenci başarısını artıran öğretim stratejileri*. İstanbul: Redhouse Eğitim Kitapları.

Marvasti, A.B. (2004). *Qualitative researchin sociology*. Landon: Sage Publications Ltd.

MEB (2005). *Benim öğretmenim*. Ankara: Bir Yayıncılık.

MEB (2003). İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. 27 Ağustos 2003, *Resmi Gazete*, 25212.

Mutlu, M. ve Aydoğdu, M. (2003). Fen bilgisi eğitiminde Kolb'un yaşantısal öğrenme yaklaşımı. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(13), 15-29.

Olçay, A. ve Döş, İ. (2009). Ortaöğretimde başarıyı olumsuz etkileyen unsurların öğrenci boyutuyla tespitine yönelik bir uygulama. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 131-155.

Özdemir, A. (2002). Sağlıklı okul ikliminin çeşitli görünüşleri ve öğrenci başarısı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 10(1), 39-46.

Özdemir, S., Sezgin, F., Şirin, H., Karip, E. ve Erkan, E. (2010). İlköğretim okulu öğrencilerinin okul iklimine ilişkin algılarını yordayan değişkenlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 213-224.

- Özer, Z. ve Burgaz, B. (2002). Kalabalık sınıf nitelikli öğretmen. *Bilim ve Teknik*, 420, 76.
- Özer, H. ve Sarı, A. (2009). Kovaryans analizi modelleriyle üniversite öğrencilerinin başarılarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi: Atatürk Üniversitesi İİBF. Öğrencileri için bir uygulama. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24(2), 105-126.
- Palas Aktaş, İ. ve Mirzeoğlu, D. (2009). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin öğrenme stillerinin okul başarılarına ve beden eğitimi dersine yönelik tutumlarına etkisi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(1), 1-8.
- Peker, M. ve Mirasyedioğlu, Ş. (2003). Lise 2. sınıf öğrencilerinin matematik dersine yönelik tutumları ve başarıları arasındaki ilişki. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(14), 157-166.
- Punch, K. (2005). *Sosyal araştırmalara giriş: Nicel ve nitel yaklaşımlar*. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Rubin, H. J. ve Rubin, I. S. (2005) *Qualitative interviewing – The art of hearing data*. (2. Edition). New York: Thousand Oaks.
- Sarı, M. (2006). Okul yaşam kalitesi: Tanımı, değişkenleri ve ölçülmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(2), 139-151.
- Sarı, M. ve Cenkseven, F. (2008). İlköğretim öğrencilerinde okul yaşam kalitesi ve benlik kavramı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2), 3-16.
- Seven, M. A. ve Engin A. O. (2008). Öğrenmeyi etkileyen faktörler. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 189-212.
- Şahin, Ç. (2010). Veri toplama teknikleri. R. Kincal (Ed.), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, ss. 121-180.
- Şama, E. ve Tarım, K. (2007). Öğretmelerin başarısız olarak algıladıkları öğrencilere yönelik tutum ve davranışları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 135-154.
- Şişman, M. (2002). *Eğitimde mükemmellik arayışı (Etkili Okullar)*. (1.Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.

- Şişman, M. ve Turan, S.(2005). *Eğitim ve okul yöneticiliği el kitabı. Eğitim ve okul yönetimi. Bölüm 4*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Tatar, E., Tüysüz, C. ve İlhan, N. (2008). Kimya öğretmeni adaylarının öğrenme stillerinin akademik başarıyla ilişkisi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(10), 186-192.
- Tay, B. ve Akyürek Tay, B. (2006). Sosyal bilgiler dersine yönelik tutumun başarıya etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(1), 73-84.
- Tay, B. (2007). Öğrenme stratejilerinin hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi dersinde akademik başarıya etkisi. *Milli Eğitim*, 173, 87-102.
- Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyalleri için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. (1.baskı). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Turgut, Y. (2011). Verilerin kaydedilmesi, analizi, yorumlanması: Nicel ve nitel, A.Tanrıöğen. (Ed.) *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık. ss. 193-247.
- Türk Dil Kurumu, TDK, (2013). *Okul, yönetici, müdür*. [http://www.tdk.gov.tr/okul_yonetici, mudur](http://www.tdk.gov.tr/okul_yonetici_mudur) adresinden 19.09.2013 tarihinde alınmıştır.
- Ünal, A., Yıldırım, A. ve Çelik, M. (2010). İlköğretim okulu müdür ve öğretmenlerinin velilere ilişkin algılarının analizi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 261-272.
- Yıldırım, İ. (2006). Akademik başarının yordayıcısı olarak gündelik sıkıntılar ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 258-267.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (7. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, K. (2010). Nitel araştırmalarda niteliği artırma. *İlköğretim Online*, 9(1), 79-92.
- Yıldırım, S. (2011). Öz-yeterlik, içe yönelik motivasyon, kaygı ve matematik başarısı: Türkiye, Japonya ve Finlandiya'dan Bulgular. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 5(1), 277-291.

Yörük, S. ve Akalın Akdağ. G (2010). İlköğretim okul müdürlerinin öğretimsel liderlik davranışlarının etkililiği ölçeğinin geliştirilmesi. *Kuramsal Eğitimbilim*, 3(1), 66-92.

EKLER

Görüşme Formu

Değerli Okul Yöneticisi;

Bu görüşme formu sizlerin, öğrencilerin akademik başarısını etkileyen faktörlere ilişkin görüşleriniz ile akademik başarısına katkılarınızı belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Görüşme formu iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel ve mesleki bilgileri içeren sorular, ikinci bölümde ise öğrencilerin akademik başarısını etkileyen olumlu ve olumsuz faktörlerin neler olduğu ve sizlerin öğrencilerin akademik başarısını arttırmak için yaptığınız uygulamalar ile yapmayı planladığınız uygulamaların neler olduğunu öğrenmeye amaçlayan sorular yer almaktadır.

Bu görüşme formundan çıkan sonuçlar Yüksek Lisans tezi için kullanılacak olup, formlara lütfen adınızı yazmayınız. Sonuçların güvenilir olması için soruları içtenlikle cevaplamanız ve boş bırakmamanız gerekmektedir. 1. ve 2. sorulardaki tüm maddelerin örneklerle açıklanmasına gerek yoktur. Sizce önemli olduğunu düşündüğünüz örnekler varsa belirtiniz. İginiz için teşekkür ederiz. Saygılarımla.

Yasemin ŞEVİK
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim A.B.D.
Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Bölüm

Yaş:

Eğitim Durumu:

Cinsiyet:

Okulun Bulunduğu Yerleşim Yeri:

Kıdem/Md., Md.Yrd Kıdem:

Görevi:

2.Bölüm

1. Öğrencileri başarıya taşıyan faktörler nelerdir?(Örnekler veriniz)

- Başarı güdüsü
- Kaygı
- Ailenin nitelikleri
- Sosyo-ekonomik özellikler
- Okul ve eğitim koşullarının yeterli- yetersiz oluşu
- Genel çevre özellikleri
- Beslenme ve sağlık koşullar

- Televizyon seyretme alışkanlıkları
- Temel demografik özellikler
- İçinde yer aldığı akran grubunun değer ve normları
- Eğitim programlarının niteliği
- Okul yöneticilerinin ve eğitim uzmanlarının yeterlilikleri
- Sınıf düzeyi
- Dersin türü ve niteliği
- Eğitim araçlarının niceliği-niteliği
- Bunların dışında çocukların başarısını olumlu etkileyen faktörler nelerdir?

2. Öğrencilerin başarısını engelleyen faktörler nelerdir? (Örnekler veriniz)

- Başarı güdüsü
- Kaygı
- Ailenin nitelikleri
- Sosyo-ekonomik özellikler
- Okul ve eğitim koşullarının yeterli- yetersiz oluşu
- Genel çevre özellikleri
- Beslenme ve sağlık koşullar
- Televizyon seyretme alışkanlıkları

- Temel demografik özellikler
- İçinde yer aldığı akran grubunun değer ve normları
- Eğitim programlarının niteliği
- Okul yöneticilerinin ve eğitim uzmanlarının yeterlilikleri
- Sınıf düzeyi
- Dersin türü ve niteliği
- Eğitim araçlarının niceliği-niteliği
- Bunların dışında çocukların başarısını olumsuz etkileyen faktörler nelerdir?

3. Öğrencilerin başarısını arttırmak için yaptığınız uygulamalar nelerdir? (Örnekler veriniz)

4. Öğrencilerin başarısını arttırmak için yapmayı planladığınız uygulamalar nelerdir?(Örnekler veriniz)

T.C.
BURDUR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 39958266/355.01/ 434

11 3 2013

Konu : Araştırma izni

MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Yasemin ŞEVİK'in, "ilkokul müdür ve müdür yardımcılarının, öğrencilerin akademik başarısını etkileyen faktörlere ilişkin görüşleri ve öğrencilerin akademik başarısına katkıları" konulu araştırmasını il merkezinde bulunan tüm ilkokul müdür ve müdür yardımcılara uygulamak istemesi ile ilgili MAKÜ Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 06/02/2013 tarih ve 219-00814 sayılı yazısı ilişikte sunulmuştur.

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Yasemin ŞEVİK'in, "ilkokul müdür ve müdür yardımcılarının öğrencilerin akademik başarısını etkileyen faktörlere ilişkin görüşleri ve öğrencilerin akademik başarısına katkıları" konulu araştırmasını il merkezinde bulunan tüm ilkokul müdür ve müdür yardımcılara uygulamasını uygun görüşle olurlarınıza arz ederim.

(Signature)
Mehmet TEZCAN
Millî Eğitim Şube Müdürü

OLUR
13.../01/2013

(Signature)
İsmail CETİN
Vali a.
Müdür

Burdur Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Bahçeievler Mh.Şeker Cad. 15100 BURDUR
Telefon : (0248) 233 11 19-104
Faks : (0248) 233 13 43
Açılış bilgisi N. TEZCAN ŞB.MD.

www.egitimedstek.meb.gov.tr

Millî Eğitim Bakanlığı
e.gov.tr/

www.burduvaliyeilgimedstekilcg

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Yasemin ŞEVİK

Doğum Yeri ve Tarihi : Malatya / 1980

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Süleyman Demirel Üniversitesi, Burdur Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı 1998-2002

Yüksek Lisans Öğrenimi : Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Programı

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri :-

İş Deneyimi

Stajlar : Milli Eğitim Bakanlığı Sivas ili Kangal İlçesi Deliktaş Köyü İlköğretim Okulu 2002/2003

Projeler :

Çalıştığı Kurumlar : Milli Eğitim Bakanlığı Sivas ili Kangal İlçesi Deliktaş Köyü İlköğretim Okulu 2002/2003

MEB Burdur İli Çavdır İlçesi Söğüt Köyü İlköğretim Okulu 2003-2004

MEB Burdur İli Kemer İlçesi Kemer İlköğretim Okulu 2004-2006

MEB Burdur İli Merkez İlçe Akyaka Köyü İlköğretim Okulu 2006-2010

MEB Burdur İli Merkez İlçe Sakarya İlkokulu 2010 -

İletişim

E-Posta Adresi : yasemin.sevik@mynet.com

Tarih : 2014